

Poština plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK X ★ LIV **7** JULIJ ★ 1954

VSEBINA:

I. Zabel: Predsednik Tito v Poštarski koči na Vršiču	361
Pavel Kunaver: Snežnik spomladi	362
Leo Maduschka: Smrt v gorah	370
Jos. Wester: Planinski spomini in zapiski iz l. 1953	371
Fedor Košir: Ivan Korenčan, zadnji pipar in soustanovitelj SPD — umrl	374
Jože Humer: Skica s Pece	375
Mitja Šarabon: Dež	377
Dušan Novak: S poti po Hrvaškem	378
Jože Vršnik: Drobcji iz Solčave	381
Andrej Beg: Zimski čari na Ojstrici	383
Andrej Tarman: Ob 50-letnici Planinskega društva Kranjska gora Društvene novice	385
Iz planinske literature	387
Razgled po svetu	396
Natečaj	401
	408

Priloga v 7. številki: Foto prof. Janko Ravnik: Pastirski stan na Planini Grintovci
Prilogo natisnila tiskarna »Ljudske pravice« v Ljubljani

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto, po potrebi v snopiščih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 602-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Trgovsko podjetje na veliko

Tekstil

LJUBLJANA, Ciril Metodova 2-3

*Po novih znižanih cenah in pod naj-
ugodnejšimi pogoji si lahko za planinske
poslojtanke nabavite pri nas vse vrste
volenega in bombažnega blaga, odeje
žimnice itd.*

v bogati in pestri izbiri

Predsednik Tito v Poštaeski koči na Vršiču

Sredi maja je poštarska kočica na Vršiču dobila izredno visok obisk. Obiskal jo je predsednik FLRJ tov. Tito v spremstvu podpredsednika Izvršnega sveta LRS tov. Mačka in ostal v njej dva dni. Tov. Tito so pozdravili predsednik, gospodar PD PTT in oskrbnik ter mu želeli prijeten oddih v koči in naših planinah. Nad tri ure je ostal tov. Tito v prijetnem pomenku z našimi planinci v pričakovanju ure, ko bo treba še v temni noči oditi na prežo na ruševca. Navdušeno je pripovedoval o lovskih uspehih in trofejah, ki jih je uplenil v raznih krajih. Prav kmalu smo videli, da je tov. Tito odličen lovec in strelec, saj je vsak plen zadel tudi na velike razdalje z enim samim strelom. Pripovedoval je o kozorogu z izrednim rogovjem, o divjem vepru, ki je tehtal nad 300 kg in mogočnih čekanih, ki so ga krasili, o divjih petelinih, volkulji pa tudi o dveh medvedih, ki imata ograjen prostor v njegovem vrtu in katerima prav rad prinaša sladkor.

Poštari večina nismo lovci pa zato nič čudnega, da mu je tov. Mrak želel obilo sreče na lovu. s čimer se je pregrešil proti lovskim postavam, saj lovcu ne smeš nikdar voščiti sreče. Tov. Tito je odšel na lov in čakal prvega svita. Pa glej ga — smola! Ruševca ni hotel peti in se mu ni bilo mogoče približati. Ko se je vračal, se je tov. Tito pošalil, da je kriv tisti poštar, ki mu je voščil srečo. Kljub temu je bil razigrane volje, saj nas je opoldne sam povabil na slikanje. Slikal nas je, nato pa je tov. Maček slikal še njega v naši sredi.

Čakal je drugega jutra. Močan naliv opolnoči je očistil ozračje, tov. Tito je ponovno odšel na ruševca. Tokrat mu ni nihče voščil sreče, zato je uplenil krasnega starega ruševca, za nameček pa še divjega petelina.

Prijetno se je počutil tov. Tito v naši koči. V knjigo gostov se je vpisal pod številko 152, v spominsko knjigo pa je napisal pohvalno posvetilo.

Ogledal si je tudi album slik, ki nazorno prikazujejo gradnjo naše postojanke od vsega začetka do ustanovitve PD PTT v Ljubljani. Zadovoljen je bil s postrežbo, ki je bila po njegovi volji pač planinska, pa tudi pogradi ga niso motili, saj pravi, da so mehki in se sladko spi na njih. Začasna oskrbnica prijazna Ančka mu je brez najmanjše zadrege ves čas vzorno stregla in se prav po domače z njim pomenkovala, zato se je tudi pri slikanju postavil k njej, ob slovesu pa ji je krepko stisnil roko.

V spomin smo mu dali razglednice, naslednji dan pa še umetniško povečano sliko poštarske kočice z Mojstrovko v ozadju, ki ga naj spominja na bivanje v njej. Z obiskom tako visokega gosta smo dobili poštarji planinci in kočica na Vršiču posebno priznanje, ki ga bomo znali ceniti.

Tiho planinsko ugodje v enem najlepših planinskih kotičkov mu je ugajalo, zato je obljubil, da bo Vršič in naša kočica še obiskal. Tov. Titu smo želeli obilo zdravja, sreče na lovu pa mu ne bomo želeli nikoli več.

Pavel Kunaver:

SNEŽNIK SPOMLADI

dkar so pod Snežnikom postavili Cankarjevo kočo, sem obljubljal svojim tabornikom, da jih bom peljal na Snežnik. Iz previdnosti pa sem le nekaj tednov prej pisal v Ilirsko Bistrico po informacije glede prenočišča, da ne bi pripeljal prevelike skupine, za katero bi bilo nazadnje treba prositi pri medvedih za gostoljubnost. Prav je bilo tako, ker odgovora na moje vprašanje ni bilo. To je bilo sumljivo in vzel sem s seboj le deset fantov. Dne 14. junija smo že malo pred četrto uro zjutraj metalj kamenčke v okno predsednika Planinskega društva v Ilirski Bistrici, da bi nam povedal osebno, kako je s kočo pod Snežnikom, ker pismenega odgovora ni bilo. Izvedeli smo žalostno novico, da je koč izropana in neuporabna. Kakor smo pozneje ugotovili, je bilo še slabše, ker so zlikovci, kar se ni dalo odnesti, še polomili in uničili. Torej je bilo le prav, da nas je bilo le malo na tridnevnem pohodu v mogočno Snežnikovo območje.

Tri dni smo bili tam gori, a razen dveh gozdarjev in nekaj drvarjev nismo srečali v tamošnji samoti nikogar. In vendar je Snežnik najmogočnejši kraški masiv na Notranjskem, ki se ponša obenem tudi z najvišjim notranjskim vrhom, s katerega je edinstven razgled na morje v Kvarneru in na mogočno vzvalovano morje neštetihsamotnih gora Dinarskega gorovja na severozapadu Jugoslavije!

Če vzamemo celotni masiv, h kateremu moramo pravzaprav prišteti tudi Javornike nad Cerkniškim jezerom, potem nas preseneti njegov obseg. Ako ga primerjamo na zemljevidu Slovenije n. pr. z obsegom Julijskih Alp: ves snežniški masiv je skoraj tako velik kakor ta naša najvišja alpska gmota! Najbolj jasna meja tega višavja je na zahodni in na severovzhodni strani. Na zahodu sega v glavnem tja do Postojnskega ali Pivškega polja in do gorenjega teka reke Reke na jugozahodu, na severovzhodu pa do globoko v kraške planote vgreznjenih polj: do Cerkniškega jezera, Loškega polja (Obrh), Babnega polja, Prezidskega potoka, Čabranke in izvira Kolpe. Nobene globoke vrezane doline in javne meje ni na jugu proti Hrvaški, in včasih se zdi, da celo daljni Risnjak s sosedi še vedno moli iz iste mogočne visoke kraške planote.

Posebnost te silovite gmote, ki po večini sestoji iz lahko topljivega krednega apnenca, proti vzhodu pa deloma tudi iz jurskih in triadnih skladov, pa je predvsem v vodah. Mogočno se vzdiguje severno od Kvarnerskega zaliva in je najvišja pregrada med severnim Jadranom in Ljubljansko kotlino ter Dolenjsko. Zato se na njem zgoste ogromne množine hlapov, ki jih prineso jugozahodni in južni vetrovi, kakor se to zgodi v Julijskih Alpah, ki so tudi nekak mogočni zid med Sredozemljem in Srednjo Evropo. A vendar kakšen razloček! V višji masiv Julijskih Alp so zajedene krasne globoke doline, kjer

privirajo na dan številne rečice — Snežnik pa je nerazčlenjena visoka planota, četudi pade na njem za 2000 milimetrov več padavin na leto kakor v Ljubljanski kotlini in do 2600 milimetrov več padavin kakor na skrajnem robu Prekmurja! Vso to vodo požre nenasitni, strašno razpokani kredni apnenec in jo odda šele na skrajnem robu gori omenjenih mej, kjer se z njo polnijo Kulpa, Čabranka, Prezidski potok, poplave na Loškem polju in v Cerkniškem jezeru, pa tudi Pivka in Reka ter daleč na jugu Rečina. Kljub mogočnim padavinam moraš na Snežniku imeti čutaro vedno s seboj, če nočeš biti navezan na zelo redke cisterne, na še redkejše studence in le lovccem in gozdarjem znane. V višjih legah pa dolgo v pozno pomlad obleže krpe snega. Le led v nekaterih ledenih jamah ostane čez leto. Zaman pa bi se trudil priti do podzemskih tokov, ki se zbirajo globoko v osrčju te silne kraške visoke planote. Črna žrela prepadov držijo v globine; pri Klanem so prišli celo nad 400 m globoko. Številni vhodi v prepade se odpirajo v samotnih gozdovih, v globokih vrtačah ali na njihovih pobočjih. A v pravo osrčje te mogočne gmote sicer tako silno razjednega in razpokanega apnenca te ne pusti nobena jama, noben prepad. Strašno deluje voda, ruši apnenec in z njim maši po udorih dohode v skrivnostno notranjost. Zato bi se zaman trudil, da bi mogel določiti razvodnico med prej naštetimi rekami, da bi mogel jasno povedati, od kod teče s Snežnika ponikujoča voda n. pr. v Cerkniško jezero, od kod pa v Pivko, ali kje je podzemska meja med vodami Kolpe, ki oddaja svojo vodo po drugih rekah Črnemu morju, in vodo Rečine, ki teče v Jadransko morje. Ljubosumno čuva snežniški masiv te skrivnosti, nalogo, ki naj jo rešijo poznejši rodovi.

Posebnost vse te skrivnostne pokrajine pa so tudi gozdovi. Čez vso silovito planoto, preko tisočev bolj ali manj težko dostopnih vrtač in uval se razprostira nepretrgana zelena odeja gozda, ki sega od tod kar dalje in dalje preko Hrvatske in Bosne in Črne gore tja do skrajnih jugovzhodnih mej Jugoslavije! Kakšna lepota, kakšno bogastvo! Pa se tega premalo zaveda večina Slovencev. Čudno to ni, kajti od davna to ni bil naš svet. Poleg silnih gozdov, težko dostopnega Krasa, nerazčlenjene, od tisočev vrtač prevrtane površine je imel vse to v oblasti tujec. Kneza Windischgraez in Schönburg-Waldenburg sta bila lastnika večine teh 35 000 hektarov po slovenskem ozemlju se razprostirajočega gozda. Znala sta izkoriščati to bogastvo v svojo korist, a priznati se jima mora, da sta s pomočjo naših ljudi znala ohraniti gozd, da se goli kras ni širil, in posebej, iz turističnih ozirov omenjeno, da je Schönburg-Waldenburg po svojih lovcih čuval tudi živalstvo in edinstveno floro na Snežniku samem.

Sedaj smo na svoji zemlji svoji gospodarji. Tega se moramo zavedati zato, da bomo svojo last znali tudi čuvati!

Pri Ilirski Bistrici je meja med nepropustnimi oligomiocenskimi skladi in krednim apnencem. Dokaz je kaj občuten: Še nekaj metrov smo šli po blatni stezi, kjer je po deževju prejšnjih dni povsod curljala voda po površju. Pa kar naglo so se iz teh skladov dvignile bele pečine ilirskega kamnoloma. In malo v stran nas je prav posebno pre-

pričljivo pozdravil kras: iz podzemske jame v strmi steni je drla mogočna voda in padala v lepem slapu v dolino. Voda je poniknila kdo ve kje tam v visoki planoti, se zbrala v podzemski potok, tu na strmih pa je udrla na dan in se pridružila reki Reki, ki teče od tod po nepropustnem površju rodovitne Vremske doline proti severozahodu, dokler je pri Škocijanu pri Divači ne sprejme zopet Kras v svojo črno, votlo nedrje. Kakšen sijajen svet na tako malem prostoru!

Ob robu kamnoloma smo se začeli strmo dvigati in dosegli kmalu prvo stopnjo visoke planote nad Ilirsko Bistrico. Iz nje se dvigajo posamezne vzpetine do višine 800 m, od katerih je Ahac 801 m visok in se dviga nad strmim pobočjem 400 m niže ležeče doline reke Reke. Planota je že čisto kraška s tipičnimi vrtačami in brez površnega odтока. O sili burje pripovedujejo posamezni bori, ki mole večino svojih vej tja proti morju. Človek je tu že zasadil velike pasove bora, ki se uspešno ustavlja v bran. Ti umetno zasajeni gozdovi so dokaj obširni in so pokrili že precejšen kos goličav na jugozahodnem delu Snežniške planote. Verjetno je, da je te goličave, ki leže najbliže cestam, ki držijo do morja in dežel brez gozdov, zagrešil človek. Bori pa so se sedaj usidrali med skale in so pokrili že nekatero žalostno skalno goličavo. Toda če stopiš s ceste v gozd, vidiš iz podrastj povsod moletni ostre čeri in občuduješ trdoživost bora, ki vztraja, raste in pripravlja prst bolj občutljivim drevesom kljub pomanjkanju vode in hudi burji, ki posebno v pozni jeseni, pozimi in zgodnji pomladi vrši tja proti Kvarneru.

Peš tu le malokdo potuje. Zato pa je na skalovitih obronkih ob cesti pravi vrt skalnih cvetic, da se kljub dolgi poti oko ves čas raduje nad živimi barvami sredi zelenja in modrosivih skal. Naš mladi botanik W. je imel svoje posebno veselje nad cveticami in je naredil, skakajoč ves čas s poti v stran, še enkrat več poti kakor mi. Njegovim vzklikom sem moral seveda mnogokrat slediti. Posebno smo bili vzradoščeni, ko nam je v senci košatega bora pokazal krasno brstično lilijo (*Lilium bulbiferum*). Kakor rdeč plamen je žarela v modrikasti senci drevesa. To lepoticico, ki bi ob večjem obisku »prijatelj cvetic« že davno izginila, smo nato pogosto srečavali.

Ko smo prekoračili umetno zasajeni borovi gozd, so nas sprejele zopet šiirne travnate poljane, idealna smučišča! Kadar tod ne razsaja burja, mora biti za smučarje najlepše, kar si morajo želeli; kilometre in kilometre daleč se razprostirajo najrazličnejše nagnjeni tereni med vrhovi, ki mole v Suhem vrhu 1175 m, v Ostrici 1248 m in v Kozleku 997 visoko. Seveda je to čisti kras z vrtačami in škrapljami, kajpada brez tekoče vode. Treba je stopiti le malo v stran s poti in tla ti pokažejo, kam izgine vsa voda. Kljub temu pa je to krasna travnata pokrajina in mislim, da je popolno pomanjkanje vode vzrok, da se tod ne pase nobena živina. Le v dnu neke silne uvale smo videli od daleč rastlinje, ki priča, da se tam za nekaj časa ustavlja večja množina deževnice in snežnice. Sicer pa sem zaman z daljnogledom pregledal vsa pobočja, nobenega živega bitja ni bilo na tem samotnem, sanjavem travnatem svetu, ki ga omejujejo nekateri slikoviti

kameniti vrhovi, ob katerih pa se že pričenjajo kazati predstraže silovite armade gozdov, segajočih do skrajnih jugovzhodnih meja domovine.

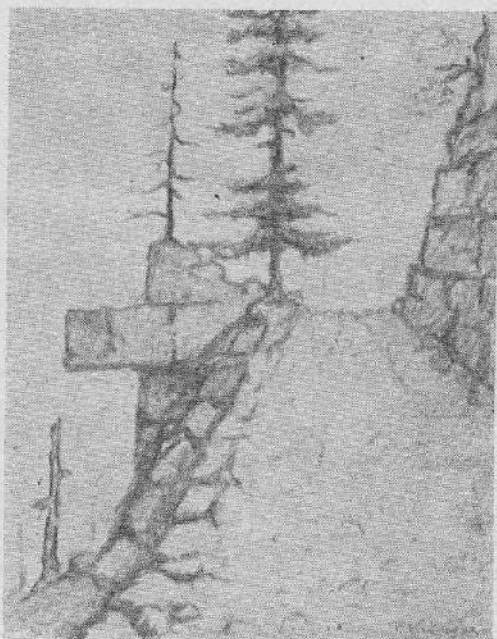
V tem samotnem travnato-skalnem svetu je cvetje nedotaknjeno. Poleg že omenjene brstične lilije so bile posebno »vidne« naslednje lepoticice: košutnik, bratinski svišč, alpski volčin, čmerika, navadna potonika, trebušasti svišč, tržaški svišč in ilirski mleček.

Za temi travnatimi goličavami se je svet dvignil v višjo stopnjo snežniške visoke planote. Ker dela cesta velik ovinek, smo se po stezi dvignili nanjo in zopet dosegli cesto, od koder se je že z višine okoli 900 m odprl lep razgled proti jugu. Toda pokrajina se je začela sedaj naglo izpreminjati. Vedno več je bilo dreves, mnoga od njih so bila prav pošteno okleščena od burje; in skalovje je bolj in bolj stopalo na dan. Mestoma so se razprostrle gole plošče, drugod so skale tvorile slikovite, razvalinam podobne skupine. Ko pa se je svet v povprečni višini 1000 m zravnal, v kolikor se to more na kraški visoki planoti, je prevladal gozd, ki je milostno pokrtil vse razdejanje, katerega je v apnencu povzročila voda. Levo in desno so se vrstile vrtače, plitve in globoke, položne in strme. Grozen bi bil ta svet, če bi ga oropali gozda. Povsod, tudi v gozdu gleda skala iz tal, nekatere vrtače kažejo prav posebno divja skalna pobočja. Ni čudno, da v takem skrajno težko prehodnem svetu najdemo zavetje medvedje, jeleni, divje svinje in volkovi, ki jih tod menda nikoli ne bo mogoče zatreti.

Po šestnajstih kilometrih se je na desni posvetila jasa in na njej velika kamenita zgradba, gozdarska kočica na Okroglini. Toda utaborili smo se začasno na robu gozda in kuhali naše pozno kosilo. Še nismo dobro pojedli, ko so se oblaki zgrnili nad pokrajino in lilo je v presledkih tja do večera, ko je sonce iznova posijalo. Zavetje in ležišče za noč smo našli v bornih barakah na slami, a spali smo kakor ubiti do zore.

15. junija smo zgodaj zapustili ležišča in odšli v sveže jutro. Cesta je držala malone popolnoma ravno tja do 18. kilometra ves čas po gozdu. Starega drevja sicer ni, a vse je kakor v parku. Zanimivo je, da je že na skalah ob cesti odkril naš mladi botanik W. k r a š k o p l a n i k o, *Leontopodium Alpinum*, var. *krasense*.

Zaverovani v lepi gozd smo pri kilometru 18 naredili usodno napako. Sledili smo dobri markaciji na desno s ceste. Tabla z napisom »S n e ž n i k« pa je bila tako nerodno postavljena, da je nismo opazili. Sledili smo torej markaciji skozi gozdne goščave po kar dobri poti. Čez čas je markacija zapustila pot in krenila po strminah brez steze kar skozi gozd. Mislil sem, da je to kaka nova pot, ker so bile markacije dokaj sveže. Bila pa je tudi mikavna zaradi divjinc. Po strminah sledeč rdečim lisam smo se dvigali in se oprijemali dreves. Mahovite skale so molele tu in tam iz tal. Divje živali so zapustile v tej samoti svoje sledove. Posebno jasni so bili sledovi merjasca, ki se je mestoma globoko udrl, tu pa tam tudi ril po zemlji. Vse to nas je zmotilo in tako mikalo, da smo po dveh urah sopihanja zadovoljni stopili na dokaj stalnat greben. Prvi, ki je stopil na vrh, je prese-

Risal Pavel Kunaver

Sl. 1 — Motiv s pota na Snežnik

nečen vzkljknil: »Krasen razgled — na Snežnik!« Hitro smo se znašli. Zašli smo na nad 1400 m visoki razgledni vrh Planinec. Znan je po svojih planikah in res divnem razgledu. A nas je tako pogrclo, da smo jo naglo ucvrli po strminah nazaj. Morda bi ostali kaj dalj na vrhu, ker je bil razgled res čudovit — a nebo se je začelo preprezati s cirusom, na jugovzhodu pa so že plavali temnejši oblaki.

Po treh izgubljenih urah smo bili nazaj na cesti in na pravi poti, ki nas je v kratkem privedla na lepo jaso v Črnem dolu (1060 m). Z gnusom smo se obrnili od strašno izropane kočice, ki se je imenovala po Cankarju. Žalosten je bil pogled na razvaline nekdanjega hotela. Tem lepši pa je bil razgled

preko gozdov na pobočja Malega in Velikega Snežnika. Ko smo napolnili čutare pri cisterni, smo jo ubrali dalje. Presekali smo po bližnji ovinek in iznova hodili po krasno izpeljani gozdni cesti, ki drži iz Črnega dola deloma po strmih pobočjih vrha Peščina (1465 m) in pod koto 1459 m nad globoko udrto Grdo drago. Cesta je zgrajena le za izkoriščanje velikih gozdov, ki pokrivajo vsa obsežna pobočja Grde drage tja do višine okoli 1500 m. Mogočna kotlina Grda draga je okoli 2 km dolga uvala prav v osrčju Malega in Velikega Snežnika. Dno je 1177 m visoko, najgloblja vrtača celo samo 1092 m, a na vseh straneh je obdana od kot 1273, 1451, 1467, 1688, 1512, 1459, 1465 in 1279. Mogoče ima kraj ravno zaradi tega, ker je podobna res ogromnemu kotlu, polnem gozdov, ime Grda draga. Vse skupaj pa mora biti tudi pravi lovski paradiž, da te mika palico zamenjati s puško. Pobočja so mestoma prepadna in cesta te vodi mimo krasnih prizorov, kjer stara, od vetrov razmršena drevesa komaj najdejo prostora za svoje korenine med skalovjem. (Sl. 1 in 2.) Preko vsega pa gledata vrhova obeh Snežnikov, ki ju malo pod vrhovi krasi visok pas strmih, deloma navpičnih sten. Gubanja opaziš v njih le malo, a voda jim ne prizanaša. Vertikalno žlebičje jih mestoma na gosto prepreza in priča o topljivosti skalovja. V dobri uri in pol smo prišli v koleno ceste prav na skrajnem vzhodnem pobočju Grde drage kakih

dve sto metrov nad dnom uvale. Kakor da bi hotela podčrtati svoje ime »grda«, se je od nas poslovila s posebnim prizorom. Tik pod potjo zija v razdrapani skalni steni črno žrelo Hude jame. Je okoli 102 m globok prepad, ki ga je deloma naredila vertikalno odtekajoča voda. Mračen gozd, rastoč težavno na skalnem pobočju, črno žrelo jame, izginjajoče v osrčje zemeljske skorje, in prepadne strmine v goščavi Grde drage, vse to napravi na človeka globok vtis.

Zrelo Hude jame pa je obenem najboljši kažipot. Na nasprotni strani ceste se namreč odloči steza proti vrhu. Gozd na teh strminah res težko uspeva, ker povsod štrli skala na dan. Dasi je bilo že sredi junija, smo v nekaterih vrtačah tod še vedno našli sneg, razhoben od raznih živali. Po sledovih smo mogli ugotoviti predvsem merjasca, jelena in srno.

Hoja strmo navzgor nas je kaj hitro privedla na gozdno mejo. Vse kar premore Snežnik, ki ga uničevalci cvetja še niso obiskali, se je razprostrlo pred nami v popolni, nepokvarjeni lepoti. Take so najbrž bile naše gore nekdej! Najprej so se pojavile anemone v presenetljivi množini tik ob poti in izven nje. Mednje so se kmalu pomčale neštnevilne pogačice, da je svet kar zagorel od njih. Nato veliki Kluzijev svišč, a v kakšnih velikih skupinah! Mestoma je bilo vse modro od njega. Posebno ta cvetica in velike skupine pogačic so nas spremljale do samega sedla med Malim in Velikim Snežnikom.

V vrtačah in na pobočju Snežnika samega so postajale snežne krpe vse večje in ob njih zopet posebna flora, med drugimi najnežnejša, soldanela.

Na nekem mestu je požar uničil veliko množino ruševja. Zgoditi se je moralo to že pred desetletji. In danes je tam prava puščava. Niti trava niti ruševje se ne more več oprijeti tal. Kakor svarilo

Risal Pavel Kunaver

Sl. 2 — S poti na Snežnik

zeva ta strašni, čisto kameniti del pobočja med ruševjem in tratami češ, pazite na gozdno odejo!

Zadnje trate pod vrhom so bile pravi vrt kosmatincev, anemon, velikega in malega svišča, pogačic in ob straneh tudi iz rododendrona, ki pa še ni imel popkov.

Vrh! Kopa, kjer iz travic mole skale, a vse vabi k počitku in užitku. Mi smo se mu vdali za tri ure, četudi so fronte črnih oblakov napredovale malone od vseh strani proti samotnemu notranjskemu orjaku.

Alpe so daleč in izpod nizkih obokov so se njihova še vedno zasnježena pobočja svetila k nam dol v pozdrav. Posebnost razgleda s Snežnika pa je drugod. Na jugu leži sončni Kvarner. Tudi tedaj se je svetil v soncu, ko je zaledje že pokrivala senca temnih oblačnih gmot. Sence oblakov so vso kraško pokrajino, ležečo pod nami, naredile še bolj skrivnostno. Tam v daljnih Alpah so številne doline. Če so še tako zavite, vendar odprte drže v neko smer. Tu pa divji kaos tisočev vrtač, pogreznjenih v tihe širne gozdove. In kakšne so te kotline! Najstrašnejša je severna stran Snežnika. Tam se je morala na nekaterih mestih apnenčeva skorja tudi udreti, ker se razprostirajo neposredno pod vrhom in proti Peklu ogromne udorne vrtače s prepadnimi, mestoma navpičnimi skalnimi stenami. V njih do konca pomladi, v nekaterih osojnih krajih pa tudi pozneje, leži sneg. Tako najdeš med 1796 m visokim vrhom in koto 1592, ki ni nitj kilometer oddaljena, vrtačo z dnom v višini 1401 m! Vrtača Pekel, 1 km severno od Malega Snežnika, pa ima dno v višini 1151 m! In koliko je drugih velikih globokih vrtač, pogreznjenih v to visoko planoto! Največja pa so uvale, ki po svoje razčljujejo to pokrajino. Samo v bližnji okolici Snežnika so ugreznjene med vrhove naslednje uvale: dva Črna dola, Grda draga, (ki jo delavci imenujejo tudi Volčja draga), Grdi dol, Vodni dol, Kosmati dol, Lepi dol, Mašun i. dr. Tisoče in tisoče najrazličnejših vrtač je ugreznjenih brez vsakega reda na ogromnem svetu od Nanosa in Javornika, pa tja do morja in do Risnjaka. Le tu in tam gleda goli kras na dan, in tam je čista skala, mestoma tako ostro izgledana od vode, da bi se urezal ob njenih robovih. Saj ni čudno! Bodi tod še ob takem nalivu, naj se mogočne plasti snega pod vročim pomladanskem soncem še tako tajajo, ne boš videl na tem svetu niti enega potočka. Vso ogromno množino vode požre razpokani in topljivi apnenec. Pomislimo, da samo v državnem gozdu, ki meri okoli Snežnika okoli 35 000 ha, izgine brez nadzemskega odtoka direktno v zemljo okoli 1260 milijonov kubičnih metrov vode na leto! In vsaka kaplja po svoje razjeda ta apnenec!

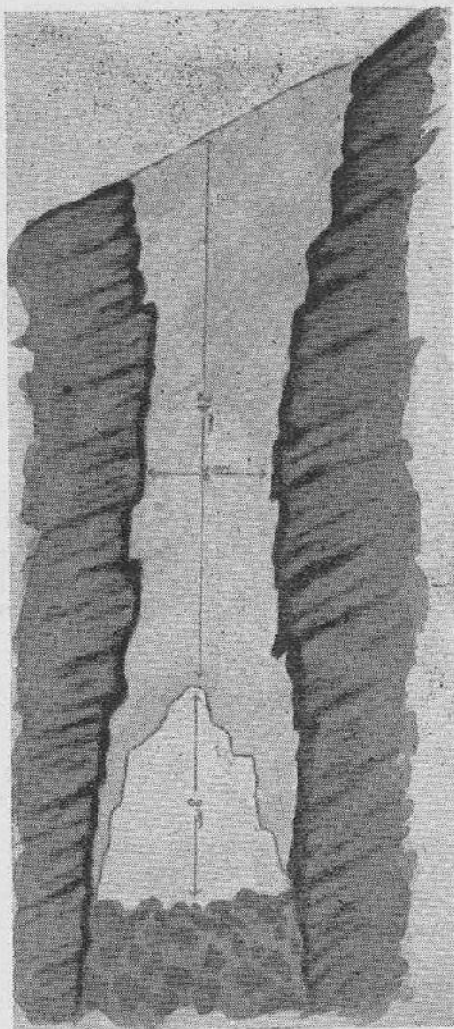
Ta voda pa, ki je tako skrivnostno izginila pod Snežnikovo apneniško planoto, nas je danes iz daljave pozdravljala! Cerkniško jezero se je svetilo tam pod Slivnico in tam na zahodni strani planote malo Petelinje jezero. Pod seboj smo videli Suho Loško polje — a po nalivih se tudi tam posveti jezero kakor tudi drugod na Pivškem polju.

Pa tudi vrh noče zaostati. In takoj na severovzhodni strani zija v vrhnji kopi prepad. Njegovo žrelo je 23 m dolgo, najožje mesto v njem meri okoli 6 m, onega dne je bilo še 24 m do snega, a ker je že precej odstopil od skalnih sten, smo mogli preceniti njegovo debelino: bilo ga je še okoli 8 m na debelo. (Sl. 3.)

V tem, ko smo se mi naslajali v glavnem nad veliko naravo, pa je naš botanik neprestano stikal po vrhu. Poleg krasno razcvetelega velikega Kluzijevega enciana je on seveda našel še vse kaj drugega. Povedal mi je žarečih oči, da je odkril naslednje cvetice: *Arabis Scopoliana* — Skopolijev repnjak, *Leontopodium alpinum* var. *krasense* — kraško planiko, *Ranunculus carinthiacus* — korško zlatico, *Hedraiantus croticus* — vrčico, *Bartschia alpina* — alpsko žalujko, *Anemone alpina* — alpski kosmatinec, *Trollius europaeus* — pogačico, *Achillea Clavenac* — planinski pelin, *Rhododendron hirsutum* — sleč, *Linum julicum* — julijski plan, *Pinguicula alpina* — mastnico, *Helianthemum* (?) alpestre — planinsko sončece, *Ranunculus Traufellneri* — T. zlatico, *Erica carnea* — reso, *Homogyne discolor* (?) — dvo-barvni planinšek, i. dr.

Ali se vsega tega zaveda planinsko društvo, ki mu Snežnik pripada in kakšno dolžnost ima za zaščito tega, do sedaj skoraj nedotaknjenega naravnega parka? Kakšen bo ta, ko bo stal novi hotel, po dveh, treh letih?

V treh urah so se črni oblaki zgrnili nad nami. Tu in tam so iz njih visele goste zavese naliva. Ker se le nismo spravili z vrha, je bilo treba pač sile. Grom in blisk sta pripomogla, da smo hitro zapustili vrh Snežnika. Mladina je tekla, kar so jo noge nesle, jaz pa

Risal Pavel Kunaver

Sl. 3 — Prepad na vrhu Snežnika
Celotna globina ca. 32 m, največja dolžina
23 m, najožje mesto ca. 6 m

sem le počasi odhajal s krasne gore in se poslavljal od razgleda in cvetic. Žal, da je dež prekrižal vse načrte s fotografiranjem, le nekaj skic sem mogel narediti na mokri papir. Da bi pa hotel skozi tihi gozd, se nisem mogel odločiti in tako sem šele pozno dosegel razdejano Cankarjevo kočo, kjer so me moji fantje stoje čakali — kajti tako je bila ponesnažena, da je bilo kar težko najti prostorček, kjer se ne bi umazal. Menda so zlikovci celo streho načeli, ker je kar lilo noter. Ko je dež prenehal, smo zato zadovoljni zapustili umazano luknjo in skozi umiti gozd nadaljevali potovanje do Okrogline, kjer smo na slami zopet našli prijetno ležišče čez noč.

16. junija — domov. Minula dneva pa sta me tako prevzela, da sem hotel biti kolikor mogoče sam s svojimi mislimi. Zato smo hodili v manjših skupinah in uživali veliko naravo vsak po svoje. Kopičili so se namreč nad vso to samoto siloviti kumuli, ki so grozili z nevihto. Pa se jim le nisem hotel vdati. Počasi sem hodil in postajal zdaj ob skalnih skladih zdaj ob cvetnih skupinah ter vsrkaval pred menoj razgrnjeno lepoto. Hude nevihte so divjale nad Učko, nad Kvarnerom, pa tudi nad Vremsko dolino, in še severneje od nje — celo Snežnik so zagrnile za nekoliko čas težke megle — jaz pa sem jo končno vendarle suh, a poln doživljajev primahal na kolodvor v Ilirski Bistrici, kjer so moji fantje že zobali zadnje češnje.

Leo Maduschka:

Smrt v gorah

Meglá pošastno plahutajo rjuhe,
od daleč so oblaki razdivjani
pridrli na gore in jim groze
in tajnotemni, beli pajčolani
zagrnili vse gorske so vrhe.

Votlo hrumi v skalovju divji slap,
visoko brizga pene črni žleb,
v trepetu rahlem se priklanja les
in prek slemen in prek grebenov srep
zarjul vihar je svoj mrtvaški ples.

Hrumi neurje in narave sile
divjajo sproščene od vseh vezi,
kot divje orgle žvižga piš krog sten,
blisk se ob blisku vžge in plaz grmi,
zdi se: ves svet postal je pekla plen.

Visoko gor pa v góre strmi steni,
kjer samo orel gnezdo si ravna,
trepeče spačena človeška reva,
ki roka kruta gorskega duha
jo na usode tehtnico nadeva.

Čuj, čuj! ... Ni kamenje to, ki bobni
tam gori v stenah in se kotaljá,
ne čuješ, da nekdo ko v smrti kliče?
Ni krokar črni, ki tam plahuta?
Mogoče pa da kliče tam mrliče?

Prevedel Alojzij Gradnik

PLANINSKI SPOMINI IN ZAPISKI IZ L. 1953

Nadaljevanje

Jančje (794 m)

ulija meseca sem pohitel na nasprotni zasavski hrib, na Jančje. Najprimernejši čas za ta izlet je pač ob češnjem cvetju, zakaj vse gorske vasi v tem predelu (Vnajnarje, Gabrje, Prežganje, Jančje, Štanga) slove po češnjah, ki jih dobavljajo ljubljanskemu trgu. No, sem si mislil, ta čas bom dobil pa zrelih češenj zobat, a ni mi uspelo.

Namenil sem se na Jančje po najkrajši poti, in ta drži s postaje Laze. Tu sem malo po 9. uri stopil z vlaka ter krenil takoj v strmino mimo obch Rogačev. Posevki na njivah so dobro kazali, ali na češnjah nisem opazil nobenega rdečega ploda. Povedali so mi, da je pomladanska pozeba vzela vse cvetje in s tem uničila ljudem vse upanje na izkupiček, češ da jim dajo češnje največ dohodka, kadar obrode. Upajo pa, da se bo vsaj jeseni gobova letina obnesla. — Više gori sem opazil ob poti visoke drogove, postavljene v enakomernih presledkih. Toč bo strujil električni tok, kadar bodo napeli nanje žico, kar še za letos pričakujejo.

V pičlih dveh urah sem prispel na Jančje. Na hišah se še kažejo sledovi izza vojne dobe, ko so tod šarili Hitlerjevi nasilneži. Oglasil sem se pri znanem kmetu, kjer so mi za kosilo ponudili jajčno cvrtje in reženj črnega kruha. Tam so bili tačas trije odborniki PD Litija v pomenku zaradi gradnje planinske koč, ki jo društvo namerava zgraditi na Jančjem: svet imajo že kupljen, prihodnje leto pa bo že koč stala. Da bi se le ne izmaličila v planinsko — oštarijo! Gotovo bo s tem ustrezno izletnikom, saj je Jančje imenitno razgledišče, mikavno tudi za Ljubljančane, ki imajo od tod svoje mesto lepo kakor na dlani pred očmi. — Požgano župnišče ima že novo streho, sicer pa je še nedozidano in ni stanovalca v njem. Nekdaj je bila tu zasilna šola.

Nedavno je dal okrajni ljudski odbor zgraditi novo šolsko poslopje, a ne na Jančjem, ampak niže doli na zgornjem koncu vasi Gabrja. Kar ostrmel sem, ko sem opazil to lično zgradbo, kakršne ne bi slutil v tem hribovskem kraju. Rad bi si jo bil ogledal, a našel sem vsa vrata zaklenjena. Naravno, saj smo bili v dobi velikih počitnic. Radovednost sem si utešil s tem, da sem skozi široka okna ugotovil v šoli dve parketirani in sodobno opremljeni učilnici. Blagrujem učitelja, ki nudi kmečki mladini prvo učenost v tako razglednem kraju.

Kar sprehajalna mi je bila nadaljnja hoja po Vnajnarjih. Motilo me je le to, da je zgodnja slana tudi tu vse češnje pobrala. Na srečo take ujme kmetov ne zadevajo vsako leto. Kako slastne hrustavke

sem pred nekaj leti zobal pri Tomažetu! Letos pa mi ni mogel drugega nuditi kakor šilce domačega žganja.

Po stezici med gostim borovničevjem sem dospel v dolini Besnice na cesto, da sem nato pospešil korake proti Zalogu, zakaj na zapadu so se grmadili črni oblaki. Prav ko sem stopil na postajo, se je ulilo in v nalivu me je pripeljal popoldanski vlak v Ljubljano. Naj le lije, sem si mel roke. Da sem le srečno opravil ta izlet na sloveče Jančje!

K u m (1219 m)

Najvišji vrh v Zasavju in glavar Dolenjske je Kum. Nekdaj je bil Kum s cerkvijo sv. Neže in kapelo sv. Jošta sloveča romarska gora, tako da so jo v ljudski govorici nazivali celo Sveti Kum. Že Valvasor omenja v opisu svibenske fare (VIII, 802), da je na takem shodu dne 29. avgusta 1688 cenil število romarjev na 50 000 in da so izpili 140 tovorov vina. Ti številki je domišljivi zgodopisec menda le preveč navzgor zaokrožil.

Minilo je že 14 let, odkar sem bil zadnjič na Kumu. Bilo je to na Vidov dan 1. 1939. V prejšnji mirovni dobi sem ga obiskal najrajši v majniku, ko se vse rastle bujno razvija, ali pa na Jernejevo nedeljo, ko je bil višek romarske sezone. Seveda nisem več doživljal tiste romantike, ki jo tako živo opisuje Fran Erjavec v klasičnem potopisu »Ena noč na Kumu«. — Najkrajši pristop in obenem najstrmejši je s postaje Hrastnik — nekoč v mladih letih mi je uspel v dveh urah — najzložnejši pa je s postaje Trbovlje preko Dobovca. Letos sem si izbral daljšo progo: iz Zagorja čez Završje, in to šele sredi meseca avgusta.

Bilo je sončno jutro, ko sem na zagorski postaji ob 9. uri stopil z vlaka. Ker nisem opazil nikogar, ki bi imel isti potovalni cilj, sem sam mahnil čez Savo do gradiča Prusnika. Fantič, ki sem ga nalašč vprašal, kako se gradu pravi, mi pove: Potiorek. Primer, da ime nekdanjega lastnika preide na kraj sam. Tu se pričinja vzpon, ki se vije ves čas v neštetihih ključih po senčnatem gozdu. V skopi uri dospeš na rob gozda, kjer se ti pojavi čeden zaselek Završje že v znatni višini 755 metrov. Tu preideš v višinsko uvalo, v Čebulovo dolino ob podanku Kozlove gore. Kar je plodne zemlje, je vsa skrbno obdelana. Belo žito v tej visoki legi menda ne uspeva, pač pa že zori oves in ajda je v bujnem cvetju. To brne po njej čebelice! Sicer vseskozi gluha tišina.

Konec uvale, kjer se kolovoz prevali proti selu Malemu Kumu, sem krenil v breg, zopet v gozd, po katerem drži lisana steza gor do višinskega razpotja, kjer pridrži kolovoz z dobovške strani. Tu se mi pojavi temnosivi kumski znanik, zajetni, na samem stoječi cerkveni stolp. Prvi ljudje, ki sem do njih prišel, niso bili nedeljski turisti, ampak domačini z Dobovca, ki so skladali na voz seno, tod pokošeno. Pozna košnja! — Še stoji na prostem zidana prižnica, s katere sta pela in svirala Erjavčeva zabavnika: ljudski pevec basist in virtuozi frular. V zvoniku so pozvanjali in pritrkavali objestni izletniki, lahko rečem, da ne v čast njih kulturnosti.

Prestopim na prisojno stran. Nad nekdanjo mežnarijo se dviga nova zgradba z visoko streho, drugače še nedodelana. Kakor vse kaže, bo to veliko gostišče, planinski dom, tudi za stalne letovišarje. Staro kuhinjo so vklopili v novo zgradbo. Prijazna oskrbnica me pozdravi kot starega znanca, začudena, da sem še med živimi. V prostori, zasilno opremljeni obednici je posedalo dokaj gostov, očitno izletnikov iz dolinskega rudniškega revirja, z litri vina na mizah. Niso to pravi planinci, ki preneso dolinske razvade tudi v planinsko kočo, če jim je za navdušenje treba še obilo alkoholne pijače. Da bi novi dom le ne postal hram pijanstva in razbrzdanosti, sem si želel. To bi bila nedopustna skrunitev tega nad vsakdanjost vzvišene kraja.² Začudilo pa me je, da kočica, ki je opremljena z radioaparatom, z elektriko in harmoniko, ne zmore nobene — razglednice.

Umaknil sem se pod milo nebo, da se razgledam po širnem obzorju. Naravno, da mi je oko najprej poiskalo kraje, ki me nanje vežejo prvi spomini. Lej, tam je Bučka, kjer sem se v šoli enorazrednici učil branja in pisanja, tam škocjansko Stopno, tam drugi vrhovi vinorodnega dolenskega gričevja. Onstran Krške doline se vleče gozdnati zaslon Gorjancev s Trdinovim vrhom (1181 m), pri čigar krstu sem pred več ko 30 leti govoril pozdravne besede v imenu osrednjega odbora SPD. V globeli ob Krki zrem dolensko metropolo, kjer sem preživel tri triletke svoje dobe. Daleč na južnem robu štrli ogulinski Klek, na čigar temenu sem se nkoč sončil, na zapadu pa Snežnik, ki sem ga šele letos prvokrat pohodil in obenem menda zadnjikrat. Gorenjske velikane mi zakriva meglen mrč, pač pa mi migajo zasavski in štajerski znanci in znanke od Sv. gore tja do Pohorja in Donačke gore. Hvaležno občutje prevzema planinca, ko z visoke postojanke zre na vrhove, ki jih je nekdanj obiskal in mu zbujajo zgolj lepe spomine.³

Treba je bilo misliti na odhod. Poslovil sem se od dobrodušne oskrbnice z obljubo, da se bom morda le še kdaj pojavil v njenem visokem domu, in nastopil sem nizhod. Naglo je šlo dol proti Župi — markirano pot po Dolu sem pustil na levi — in lahkih nog sem golorok prispel v Dobovec, ki se je, odkar sem bil zadnjič tu, z obnovljenimi in novimi hišami nekako pogospodičil. Ni več preprosta hribovska vasica, kakršna je bila v prejšnji dobi. Vidi se, da je prometni in industrijski val že vzplul iz doline na to višavo. Po gladki cesti sem hitel v globel. Dve pičli uri hoje z vrha Kuma sem imel za seboj, ko sem prekoračil savski most in se znašel v množici čakalcev na trboveljskem kolodvoru.

Časovna bilanca kumskega izleta je bila kar zadovoljiva. Če prištejem še dopoldansko hojo v kreber — tri in pol ure — sem vso kumsko turo kot pešec opravil v polšesti uri, sanjaje ob starih spominih in prevzet od novih vtisov. Bila mi je kakor dobrodejna sončna in zračna kopel, nič me ni upehala, temveč le zdravo razvedrila.

² O nevšečnem dožitku gorniškega cesteta gl. članek: V. Mazi, Trije »O« v Zasavju. PV 1954, 636.

³ Obširnejši spis o Kumu gl. PV 1941 odn. članek v knjigi J. Wester, Iz domovine in tujine, str. 178—186.

Fedor Košir:

IVAN KORENČAN, ZADNJI PIPAR IN SOUSTANOVITELJ SPD — UMRL

Nedoumljiva usoda je naložila naši generaciji žalostno nalogo, da spremljamo na zadnji poti mnoge izmed mož, ki so stali ob zibelki slovenske planinske organizacije, ki so organizacijo širili in krepili in ki so brezmejno ljubili lepote slovenskih planin. Za Mlakarjem, dr. Oblakom, dr. Brilejem in dr. Tominškom sedaj še Ivan Korenčan, zadnji pipar in zadnja živa priča težav in bojev pri ustanavljanju slovenskega planinskega društva! Umrl je 8. junija t. l.

Življenjska pot pok. Korenčana je bila pot človeka, ki si je moral iz majhnih razmer z lastnim trudom priboriti življenjsko existenco. Rojen 17. julija 1873 v Ljubljani se je odločil za trgovski poklic. Kot trgovski potnik je prepotoval mnoge naše najlepše planinske doline in opazoval strme vrhove nad njimi. Že tedaj je vzljubil planine in jim je ostal zvest vse do konca. V družbi enakomislečih in čutečih prijateljev je bil navzoč pri tistem zgodovinskem trenutku, ko so 23. julija 1892 pod Stolom na skalah, med najlepšimi planikami prisegli, da bodo ustanovili slovensko planinsko društvo. Komur je znano, kaj je pomenilo v tistih časih avstrijskega šovinizma ustanavljati slovensko organizacijo, bo najbolj vedel ceniti ta junaški in samozavestni sklep pok. Korenčana in njegovih prijateljev, ki so svojo prisego tudi uresničili in 27. febr. 1893 položili temelje slovenski planinski organizaciji. Slov. planinstvo je iz skromnih začetkov neprenehoma rastlo, izpodkopavalo pozicije nemških osvajačev v naših planinah, obenem pa vzbujalo ljubezen do naših gora in do slovenske zemlje v širokem krogu zavednih Slovencev.

Veseli in srečni smo bili, da smo pok. Korenčana in njegovo ženo, zvesto spremljevalko na njegovih planinskih pohodih, pozdravili lahko tudi v svoji sredi lani avgusta v Vratih, ko smo praznovali 60. obletnico obstoja naše planinske organizacije. Veseli zato, da smo mu dokazali, da so njegovi in njegovih tovarišev napori obrodili bogat sad, srečni zato, ker je kot 80 letnik še tako čil in zdrav, da lahko še vedno prihaja v naročje gora. Izrabili smo jubilejno leto organizacije in njegov osebni življenjski jubilej tudi zato, da smo ga odlikovali s prvim zlatim planinskim častnim znakom v znak priznanja za njegovo pomembno in nad vse koristno delovanje pri ustanovitvi in nadaljnjem razvoju slovenskega planinstva.

Žal Ivan Korenčan ni dolgo užival prijetne zavesti, da je vzrastel nov rod, ki mu je slovensko planinstvo tudi pri srcu. Kmalu za svojo ženo se je poslovil tudi sam, tiho in skromno kot pravi planinec. Žalujemo, ker je umrl, odločeni pa smo, da bomo vcepljali vsem planincem tisti borbena duh, ki je preveval Korenčana in njegove sodelavce že pred 60 leti ob rojstvu slovenskega planinstva in ki je ustvaril pogoje, da na bogatih izkušnjah in svetli tradiciji nadaljujemo z delom za še večjo in plodnejšo rast slovenskega planinstva.

Gl. tudi PV, 1953, str. 670.

SKICA S PECE

rahli rdečici pričakuje nebo gosta z Jutranjega. Tiho, leno teče siva Drava. Slana se hladno bohota po zarjavelih travnikih, nad njimi se pod skrivnostnim vijoličastim žametom prebujajo gozdovi.

V hladno nedeljsko jutro sopiha naš vlak in gradi nad progo težak baldahin sivega dima; skozi vasi ropoče, ki še spe, mimo raztresenih hiš, med katerimi je le redka že odprla svetlo oko . . . Bližamo se Ravnam.

Nekaj tiho veselih deklet in nekaj glasno veselih fantov. V nahrbtnikih klokotajo še topli čaji. Andrej je slekel svojo kitaro; pojemo.

Ravne! Izstopimo, preglejmo se, preštejmo se, da se nam kdo ne izgubi! Fantje, petnajst nas je!

Mestece se še otepa spanca. Po pravici povedano: mi tudi! Ta — osem kilometrov dolga, ne ravno lepa cesta nas bo že vzdramila . . .

. . . In nas je res. Celo zasopla nas je. V Mežici zdrče nahrbtniki kar sami z ramen, junaki posedejo k oddihu. Lepo od njih; tako si utegnemo ogledati staro Mežico.

Strme, svetle vrste pisanih hiš. Na zelenem okencu rde poslednji nageljni, v nagrado pridnim rokam gospodinje dehti rožmarin, zaupna priča skrivnostnih večernih šepetanj. Pred belo cerkvijo se zbirajo ljudje. Zvoni. Slovesnost, vedrost, pozdravljanje vse vprek, nedeljsko razpoloženje . . . Rad bi bil Mežičan.

Naša kolona mi je ušla. In vendar si moram narisati spominek. Poklekнем ob poti in rišem v zadovoljstvo fantičev, ki spoštljivo ugibajo, katero hišo pravkar rišem, katero okno. Prijetni so. Brž smo prijatelji. Pogovorimo se o šoli, o domu. Kaj bodo, ko dorastejo? Odvečno vprašanje: rudarji!

Koder zavije pot s ceste, sta me čakala Vinko in Andrej. Hiteti moramo, da dohitimo ostale. Čim bolj je strmo, tem bolj je vroče. Kosi obleke kar med potjo izginjajo s potnih teles v nahrbtnike. Vinkov uhelj brenka po kitari, ki mu poskakuje na rami.

Dohiteli smo jih. Kolovoz postane pot, pot steza, steza stezica, hoja po njej pa je vse lepša in mehkejša. Gozd postaja temnejši in temnejši, vitke bukve odpirajo knjigo pravljic . . .

Na majhni poseki je ob hlevu počenila hiša in se — z vsem svetom sprta — zagledala preko dolin v grbave hrbte Pohorja. Voda, ki ob njej lije v poledenelo korito, je pač namenjena ovcam, ki se paso pod hišo — toda tudi gamsom, kakršni smo mi, je dobrodošla hladna kapljica.

Pot postaja strma, kot bi držala v nebo. Povrhu še polzi. Milan, ki se pravkar pobira, robanti.

»Poj!« me dregne Vinko za menoj. Rad bi, saj mi poje srce, toda pot jemlje sapo. Pa poskusimo tako, da zapoje po vrsti vsak eno besedo. Začetek je dober, toda kmalu se zmeša. Smeh . . .

Četvero, petero hiš — premalo za vas, pa vendar cel svet zase. Gladke, bele kamnite stene z ozkimi okenci visoko nad zemljo se zde še od zunaj tople. Visoke dvojne stopnice držijo k vratom strmo in zavito kot v polžji hišici. Postavna žena zavije v hlev z vedrom vode na glavi. Ob poti stoji oča. Težka, nabrekla, še zmerom močna roka leži na pipi, ki visi iz ust. Enkrat, dvakrat puhne dim skozi brke, pa pove po domače, da se tu in nikjer drugje reče Pri Piku, da na Peci še ne bomo v pol ure (res, do vrha je še debeli dve) — in da bo kar lepo vreme, če ne bo dežja. — Ne bom te pozabil, brkati kralj, in tvojega kraljestva tudi ne; ukradem ti ga na papir!

Košata lipa zakriva razgled samotarski cerkvici sv. Helene in je večja in širša kot cerkveni stolp. Po klopeh pred prijazno planinsko kočo sede ob nahrbtnikih naši veleturisti in čakajo na čaj. Če znaš prav lepo pogledati in poprositi, ti dobra gospodarica pokadi pod nos tudi z vročim mlekom.

Nahrbtniki in kitara naj ostanejo tu, na Podpeci, in naj se pripravijo na resen karambol, ko se vrnemo. Za nas pa velja: kdor hoče gor, mora najprej dol! Ker smo se prav zares zaljubili v vrh Pece, se spustimo v zeleno kotlinico, po kateri se za redkimi hišami že daljšajo sence. In ko smo vprav hoteli napasti strmine — stoj! Graničarska postaja. Toda pri hiši so koline in torej dobra volja, pa smo le »prodrli« in že prodiramo po najkrajši poti gori na hrbet. Ozka, strma in neskončno dolga poseka drži neprestano naravnost navzgor in navzgor in mi po njej prav tako neprestano naravnost navzgor in navzgor. Kolona se daljša, pljuča se naglo širijo, usta hropejo, noge postajajo trmaste, po nosu žgečka znoj. Zdaj pa zdaj se kdo ustavi, pogleda navzdol in je vesel, da ni zadnji. »Ne jej snega!« opominja Saša in si tlači kepo v usta. Potem ne reče dolgo mihče ničesar... In še smo preglasni rejenemu belemu zajcu. Neollikano nam pokaže svoj svetli beli zadek in ga odnese za zaveso lepo raslih bukev.

»... Zdaj gremo pa v gozd na levo, po tejle ravni stezici. Konec avtostrade!« pravi naš vodič. Enoglasni »škoda«, ki pa je močno podoben vzdihu olajšanja. Vso utrujenost in nevoljo smo pustili na poseki. Jezik se razveže, oči se odpro. Zdaj šele vidiš, da hodiš po velikanski galeriji, tako prenapolnjeni z naravnimi umetninami, da oko ne ve, čemu naj se čudi. Lovska kočica, čuvar zaplate zelene trate med mladimi smrekami, je eno teh čud. Čez pol ure bomo pri bivaku, tam se odpočijemo in stisnemo na fotografsko ploščo. — Slo je po načrtu.

Čez pol ure bomo na vrhu! Tam...

Vemo, kaj bo tam. Zato težko čakamo na ta presneti vrh, ki se nam tako muhasto odmiče.

Na desni se potuhnjeno bratita dve ogromni krtini: Svinja in Golica. Srebrne Ture v daljavi so kot vrsta tesno objetih gorskih vil. Hribi in griči pod njimi čakajo nemo, potrpežljivo, zavzeto zroč v lepotice. Ob strani so zbrani kot k večernemu kramljanju naši očaki. Resni, veličastni, molčeči Triglav se ponosno ozira po svoji

vojski. To so naše gore, še posebno lepe, vse od namršenih grebenov Savinjcev tja do Raduhe, naše sosedé. —

»Hej, ti, da ne zmrzneš!« zakliče Andrej, ki se je z Janezom spravil v zavetje in se zagledal v temne boke koketne Uršlje gore. Že spet smo zadnji. Treba se bo vendarle zganiti in to hitro zganiti. Pobrišemo je čez skale in sneg, kot bi nas gnal Zlatorog, brez oddiha vse do sedla.

Sedlo je sedlo. Sedlo pravi: sedi! Že sedimo in molčimo. Nihče ne ve besede, vredne slike, ki nas je prevzela.

Sonce je z motnim in utrujenim očesom že padlo nekam za Triglav. Toda še se otožno poslavlja s krvavo zarjo, ki melanholično lega po naših hribih in drgeče v eni sami želji: ostati tu. Nad to zarjo je še ena, bolj rumena, in nad njo še ena, bolj vijoličasta, in ta se utaplja, da ne veš kdaj in kje v nebesne vode, ki so zdaj na večer tako čiste, da bi mogel skozi njih videti večnost...

»Mudi se!« se spomni Andrej. Žal ima prav. Treba je iti.

Bivak nas ne sme zamotiti. Poklonimo mu svoje podpise, ga skrbno, gospodarsko zaklenemo, pogledamo ga še enkrat, da si ga dobro zarišemo v spomin, pa se predamo poti, ki strmo drži v mrak. Poredna steza je vsa pokrita z zledenelim snegom, in to prav tam, kjer bi bilo najmanj treba. Toda planinci imamo poleg udov tudi vsak svojo zadnjo plat!

»Če se ne motim, smo pri lovski koči.«

V edini sobici gori plamenček. Sedé stegnjenih nog, kot bi ne bile njihove, zagledali so se v lučko. Nekateri tam pri mizi se pogovarjajo z lovcem. Star gozdar se suče okrog štedilnika, da bi bilo nam toplo in da bi si skuhal čaj.

... Iz silhuete kočé se izmuznejo tri lučke. Luči se drgetaje spuste v dolino. Pot je strma in zavita, toda kamor se obrne, drži naravnost v temo. Komaj smo na cilju, zleze družba pod odeje...

Mitja Šarabon:

Dež

(1945)

O dež, moj dež, imam te rad kot žarke;
kot sonce se mi v temno kožo vpijaš,
s prozorno, živo haljo me ovijaš
in vežeš nase kakor bor češarke.

Moj dež, moj dež, oblakov vino zrelo,
ti nežni bič, ki lomiš se na meni
kakor ob skali val razposajeni:
lovim te v zagorelih rok skodelo.

Življenje se v gorah mi bo razsulo,
podoben bom pojočemu beraču,
in ti — moj dež — mi boš v veselem plaču
razvezal svojih dobrih sádov culo.

S POTI PO HRVAŠKEM

V začetku poletja smo krenili na pot. Večje število nas je bilo, kotle smo nosili s seboj, proviant povečini tudi. Naš načrt je bil le približen, kaj še, da bi imeli na minute natančno preračunano pot. In dobro smo se počutili!

Gorski Kotar. Iz Reke smo se stiskali med šolarji do Fužin in tu smo skupno izstopili. Z vagona smo stopili naravnost v blato do gležnjev. Zelo lepo se je hodilo po takem! Mimogrede smo si ogledali znano umetno jezero Bajer, ki spada v sistem Vinodolske HC, in šli dalje. Pot bi bila zelo neprijetna — če bi bilo sončno, tako pa je skrbel za prijeten hlad in zabavo dež menja-joče se jakosti. V Benkovcu smo se ga že kar naveličali in smo stopili pod strcho. Pa je odnehal prej dež kot mi in smo šli lepo po »nekapljajočem« — rečem tako, ker »po suhem« ne morem reči tistemu masnemu in debelo naloženemu blatu.

Pa smo se le izvlekli iz blata in prispeli do Mrzle vodice. Vas je vsa obnovljena — nova ne moremo reči. Vasi Lepenice pa sploh ni več — je le še na karti. Vse hiše so novo prekrile, novo ometane in popravljene. Tu so v vojnem času zelo trpeli. Videli smo, da je eksploatacija gozdov v polnem teku. Še malo pa bomo imeli kras že tu. Velikanske goličave že kažejo kamenita rebra! Celi vrhovi in hribočki so goli! Stojte, dokler še ni prepozno! Saj gozd ne zraste čez zimo!

Utaborili smo se v depandansi hotela Mu, — na združnem senu in spali »kot bogovi«. Dan, dva smo si ogledovali okolico, pa smo odšli dalje proti Lokvam; mimogrede smo si ogledali še veliko gradilišče pregrade na Lokvarčki, ki bo zapirala največje umetno jezero v sistemu Vinodolske HC. Tik pred odhodom vlaka smo prisopihali na postajo, preklinjajoč množico stopnic skozi gozd.

V Zalesini smo zopet izstopili in se šli nekoliko geologije na znamenitih plazovih, ki odnašajo progo. Naš Maks je takoj našel znanec — ni še zadnji izstopil iz vlaka, že se je trkal z neko kozo in ji skušal izvabiti kaj mleka — pa so rekli, da je dobila koza živčni zlom...

Naslednji vlak je peljal v naši smeri šele nekaj po polnoči. Kdo bo spal! Petje, sipe miši, rihtar, tarok, lov itd., vse to je preganjalo spanec tistim maloštevilnim, ki so hoteli izrabiti vsako minuto časa... Da tarok in rihtar — to sta postali narodni igr!

Že v mraku so se zgrnili na nas žalostni dogodki. Posledice stopnic v Lokvah — nekoga boli žolč, drugega srce, tretji je stopil na nek lepo rjav žebelj, četrti je vrgel uro na kamen... Po večerji se je nekje našel nekak radio, ki je dajal glasove, podobne nekaki plesni glasbi in naši skromni plesalci so tudi to izrabili.

Plitvička jezera. Sedaj pa na vlak! Kam bi del, kam bi del! je vsak pre-mišljeval, ko je videl zaboje in zavoje, kovčke in vreče in med njimi tudi kakega človeka, ki je zamenjal klop s posteljo. Nekoliko smo postali agresivni pa smo se skromno uredili, na spanje pa ni bilo misliti. Potem ista pesem, ko smo prestopali, in končno nas je odrešila postaja Rudopolje, od koder smo kanili nekoliko hitreje priti do Plitvičkih jezer, pa smo se ukanili.

Zaspanost nam je preganjala sprva lepa gozdna pot brez posebnih vzponov, a »pregnala« nam jo je pozneje dolga, vroča in prašna cesta. Štiri ure smo se potili po njej, tako da smo ob Kozjaku popadali in pospali tako, kot je kdo sedel v začetku. Mrzla voda nam je pregnala še preostalo zaspanost, veselje za življenjsko borbo pa sta nam dala novica, da na Plitvicah ne poznajo Ferijalnega Saveza, in pogled na hotelske »stavbe«! Začudili smo se in vprašali, ali niso Plitvička jezera zaščiteni narodni park? Čudim se še sedaj, kako je bilo mogoče dobiti dovoljenje za gradnjo barak. Če bi bili to vsaj »provizoriji«, pa so barake, ki popolnoma uničijo vso lepoto okolice. Ko smo videli, da to imenujejo »boljša prenočišča« in da to prenočišče na pogradu in umazani slamnjači zaračunajo 400.— dinarjev, bi kar rohneli!

To je škandal! Take barake, razbite, umazane, material, deske, pobrane od ne vem kod, samo ne nove; in to po tolikem pisanju o gradnji modernih hotelov na Plitvičkih jezerih!

Vse lepote slapov in jezer, daleč proč od tega gnojišča, ki smo jih videli, nam niso pomagale do boljše volje. Nismo se čudili, da tuji od tu pobegnejo že čez pol ure. Tudi mi smo. Na otok v Kozjaku, kjer smo se utaborili in preživeli lep dan — a brez kopanja, ki nam ga je odplaknila lepa nevihta. Pozno popoldne smo se napotili dalje proti Plitvičkemu Leskovcu in Prijeboju, kjer pa je bilo prenočišče nekoliko slabše. Mokra slama pač! Upali smo, da nas bo zeblo in smo se na to že moralno pripravili, a zaman. Sicer smo pa že vsi ob pol petih zjutraj strašili okrog mrzlega ognjišča in praznega kotla, čakajoč kuharja, da nam napolni prazno notranjost.

Preko Plješevice v Bihac. V Bihac smo se napotili v dveh skupinah. Ker je bilo oblačno in se ni obetal nikak razgled s Plješevice, pa še zato, ker na vrhu ni žiga (!), je šla polovica lepo po cesti okrog, skozi Zelim in preko valovitih planot Korduna do lepega kraškega izvira, pritoka Une — Klokot vrela. Tu se je skupina lepo sončila, če ji je bilo prevroč, se ohladila v vodi, ki je imela manj kot 8° C, in se bala poti naprej — s slabimi izkušnjami. Blata na teh poteh ni mogoče opisati. To Blato, z velikim »B«, je treba doživeti... In niso se bali zastoj...

Ko so blatni prišli na cesto proti Bihacu, že v mestu samem, so vzbujali veliko smeha in pozornosti, zakaj, ne vemo! Morda dekleta, ki so imela kratke hlače in se je to bulam čudno zdelo? Tako so nas gledali kot čuda z drugega planeta, da nam je postalo že kar nerodno...

Druga skupina pa je le žrtvovala kopanje in rinila proti vrhu. Kar po celem. Poti ni bilo nadelane, markacije, komaj leto dni stare, sveže izsekane iz dreves in odbite s skal... Na vrhu so imeli, zaviti v odeje — obred — partijo taroka in malico, nato pa so pot nadaljevali in prispeli z mrakom utrujeni v Bihac.

Zvečer pa smo še v mestni kavarni praznovali dvoje godov, prišli precej pozno domov — Ferialni savez nas je lepo sprejel in nastanil v lepih belih posteljah.

Pot se je nadaljevala popoldne po lepi in romantični dolini Une — nekateri so bili graditelju proge zelo hvaležni za mnoge tunele... Mladina pač!

Iz postaje Radenoviči smo pešočili kako uro do kraja Srb. Ko smo se tu nastanili na mehkem parketu v dograjajoči se gimnaziji (nekaj deklet nam je nesolidarno ušlo na postelje), smo povabili domače odbojkaško moštvo na tekmo. Da ne bi tega storili! Bolje smo se odrezali pozneje na kegljišču!

Lika. Potili smo se po vročem soncu, po serpentinah in po poljih ter skalnatih goličavah preko Velike Popine na postajo Zrmanjo. Skalnate goličave in vmes porušene vasi, skoraj nič zelenega, le redka vrtača obdelana — to je karakteristika bedne liške valovite planote. Če jo dopolnimo še s tem, da so skoraj vse naselbine izravnané s skalovjem (z zemljo ne moremo reči) in da le redka na pol popravljena hiša še stoji, je slika popolna. In vroče sonce! Peljali smo se proti Gračacu. Šele v bližini se prične rodovitno oz. bolj obdelano Liško polje. Tudi njega že prekinjajo deli, ki so primerni le še za pašo, kjer skala že sili na dan.

V vlaku gneča. Mi smo si preganjali dolgčas s petjem. Na postaji v Gospiču nas je na vsak način hotel nekdo za »pedeset dinara po osobi« prepeljati v dva kilometra oddaljeno mesto. Pa smo mu povedali, da smo hoji privajeni, in mu ušli...

Po dolgem prigovarjanju smo našli v Dijaškem domu prostor na mrežah. Še danes mi je žal, zakaj nisem spal raje na klopi — vso noč se nisem obrnil v strahu, da padem na tla — mreža je bila strgana in vsak gib bi jo do konca uničil — pa bi zopet rekli, da sem za samo škodo na svetu!...

Zvečer smo se nekoliko sprehodili po kraju, ki je zelo prijazen in lep. Kazé ga le ruševine, ki jih očitno nihče več nima v mislih in še ne bodo tako kmalu izginile. Sem ter tja smo kakšno zapeli, ker se je pa »oko postave« nekam preveč vestno smukalo okrog nas, smo jo kmalu pobrali spat.

Naslednje jutro smo pa mešali prah, kupe prahu, oblake prahu, tako da smo bili beli do kolen in še čez. Pešačili smo do Brušan, 12 km od Gospiča na poti v Karlobag na morju. Tu smo se ustavili za dva dni in si ogledali okolico do Oštarij.

Nato smo se s senika v Brušanih preselili precej kilometrov nazaj, k izvirov Ljčke, v Medak, na slamo v šoli. Slamo nam je zapustila ekskurzija neke ljubljanske gimnazije, ki je pred dvema dnevoma šla dalje, mi smo jo pa pustili kolegom z univerze, ki so prišli za nami. Tudi tu smo bivakirali okrog dva dni.

Velebit. Prejšnji dan smo videli, kje drži pot na sedlo pod Babinim vrhom Velebita. V dobri poldrugji uri smo tam, smo si mislili. A samo mislili. Do tja, kamor smo videli, smo bili res v poldrugji uri in niti nič utrujeni, ker je pot lepo nadelana, krasno markirana (PD Velebit iz Zagreba) in živahno izpeljana po lepem kraškem zemljišču. Tam pa je na skali napis: »Još malo« in ta »još malo« pomeni kar dobro uro in še kaj zraven. Pot drži dol v veliko dolino, pa gor, pa zopet v veliko dolino, pa gor in zopet v dolino, in potem mimo treh velikih vrtáč in šele takrat smo na sedlu. Pot na vrh pa se skoraj ravno tako vleče.

Tretja ura zjutraj nas je videla pri vstopu v pobočje, enajsta pa na vrhu. Mimogrede smo se nekateri, ko smo počivali na nekem sedlu med dvema dolinama, še »bodli« z veliko čredo bikov, ki so se tu pasli in so na vsak način hoteli vedeti, kaj imamo v nahrbtnikih. Bili so kar neprijetno sitni!

Na vrhu so se nekateri odločili, da bodo šli še na nekatere sosednje vrhove pogledat, če so na njih žigi. Manjša se pa ni hotela spuščati v tako negotovo podjetje, pa je krenila počasi kar po najbližji poti v dolino. To se pravi po velikanskih meliščih. Ko smo prišli na dno, smo imeli popolnoma mehke noge in so se nam zasmilili tisti, ki so šli na daljšo pot. In ne zaman!

Proti Staremu gradu smo šli še skozi divno, divjo sotesko Paklenice, globoko deber obdano od visokih strmih sten, deloma že kar kanjon. Melišče mi je »požrlo« čevlje. Skozi tenke podplate sem že čutil vsak kamen, pot po soteski pa »kaldrmisana« t. j. po slovensko »šodrana«, in to debelo šodrana!

Proti koncu je bila pot boljša, pričele so se debele konglomeratne plasti in v hipu se je pokazalo modro morje, zelena obala in jasno, brezoblačno nebo — slika za umetnika! Nov zrak je zavel in z novo voljo smo — predhodnica — iskali luko in kraj, kjer bi se mogli utrujeni znanoci in tudi mi ponoči položiti. Prehiteli so nas, ko smo se menili, da bi najeli barko, ki bi nas popeljala kar naravnost v Zadar. Hoji smo se soglasno uprli. Polegli smo kar po čolnih in pomolih; vročina je bila velika. Vodstvo nas je že ob dveh zjutraj vrglo iz sladkega sna, ki pa smo ga v barki ujeli še nekaj ur.

Na morju. Majhna barčica nas je komaj mogla sprejeti trinajstero. Gibanje je bilo omejeno in ta omejitev je bila zaradi vročine in pripekajočega sonca še bolj neprijetna. Na srečo nam je veter dosti pomagal in smo po ovinkih prijadrali v Zadar razmeroma hitro. Le trinajst ur je trajala vožnja. A bili smo vseeno precej utrujeni.

Ker tudi v Zadru niso poznali Ferialnega saveza, so se nas usmili in v nekem internatu.

Popoldne in drugo nedeljsko dopoldne smo izrabili za ogled sicer lepega, a porušenega mesta. Da ni bilo vročine, je posknel nočni in jutranji dež. Storil je kar prav.

Opoldne smo tekli na parnik in se potem pet ur dolgočasil na njem. Do Lošinja. A ne vsi! Kvartopirci so takoj, zadnji še niso odložili nahrbtnikov, razgnili plahto in kot verni muslimani pri verskem obredu sezuli obuvale in posedli na vogale, potem pa se je pričelo... Drugi smo se pa presedali s klopi na zaboje, z zabojev na tla, popevali, delali gncčo in se spotikali ob ostale potnike na parniku itd. Končno smo zagledali Mali Lošinj.

Zopet se je začel križev pot »kvartirmaherjev«. Nikjer nas niso hoteli sprejeti pod streho. V nobenem dijaškem domu, nobenem hotelu. Kot psov v cerkvi so se nas otepali. Nismo pač bili oblečeni kot inozemci. Bili smo pač bolj po domače, in s kotli na plečih! Končno so nas porinili v šotore, kamor

so nastanili neke kolonije. Borna in draga večerjica je takoj spremenila naš nadaljnji načrt.

Naslednje dopoldne smo izrabili za kopanje in za vožnjo na sosednji otok Susak. Za geologe je zelo zanimiv, za prijatelje kapljice tudi ter tudi za druge, zanimiv jezik, interesantne noše itd.

Nastanili smo se v nekem samotnem zalivu. Za kopanje je bil zelo ugoden. Skoraj 500 m daleč je bilo treba iti, da se je lahko zaplavalo. Sama mivka in debele plasti morske trave, na kateri smo ponoči sladko spali.

Ta dan je bilo tu ravno »žeganje« in občudovali smo mikavne in živopisane ženske narodne noše. Ljudje so pa gledali nas, posebno otroci so nas otipavali, da nam je postalo kar nerodno.

Sredi dopoldneva naslednjega dne smo se peljali dalje na Cres. Nekateri smo si hoteli ogledati zanimivo sladkovodno Vransko jezero. In izplačalo se je. Okopali smo se v zelo topli vodi, se je napili, a se tudi natrudili, da smo prišli po dejansko »trnovi poti« do jezera in nazaj. Škoda, da se nihče še ni spomnil napraviti malo boljšo pot do njega. Bilo bi izvrstno kopališče! In lepo okolico ima!

Kuhar nam je pa v Dijaškem domu — lepa postrežba — pripravil odlično »zadnjo večerjo«.

Na poti proti Reki smo videli še igro delfinov, pooblačilo se je in okrog Postojne je že deževalo.

Z lepimi načrti za prihodnje leto smo se poslovili.

Jože Vršnik:

DROBCI IZ SOLČAVE

ROBANOV KOT

Čez Kogel in Knezjak (hudournik, ki drži od Kneza dol, in čez Macesnov hriber pridemo do Travnika, ki je nad 700 m dolg, a je od hudournika Zlebnika po dolgem precepljen na dvoje in tako razdeljen na dve hlačnici. Po levi strani travnika so prodi belega peska v dolžini 2 km in široki ponekod nad 300 m. Še 20 minut hoda po gozdu. Skoro ne verjameš, da si se v dobri uri dvignil od 593 m nadmorske višine pri Rogovilcu na 990 m pri koči v Robanovem kotu. Tu te v kar otipljivi bližini obkrožajo stene Križevnika, Devic (5 po številu), Velikega vrha, ves vzhodni greben Ojstrice in Krofička. Samo Raduha je že malo odmaknjena. Od tu še malo pota skozi gozd in prode, pa si pod vzhodno steno Ojstrice, ki se prične na levi pri Moličkem grabnu (Moličnik je kmet v Lučah, ki ima pašnik za ovce na Molički peči), nadaljuje na Drne in naprej na Pode. Slap Skok pada raz Pode na prode. Podi se vlečejo skoz do Škrbinskega plazu. Nad vsem tem pa vzhodni greben in vrh Ojstrice 2349 m, ki pač ni lepša od nikoder kakor iz Robanovega kota.

Vzemimo zdaj še levo »senčno« stran Robanovega kota. Kot začetek Veže (ves masiv od Turnice do Velikega vrha) stoji kakor grajski stolp Turnica, za katero je nekdanji Belšek Gregor obljubil par volov tistemu, ki spleza nanjo. Pastir je hotel te vole zaslužiti, pa je priplezal do mesta, ki je bilo neprehodno. Vsaj zanje. Tam je rasel macesen, katerega je pastir posekal, tako da je z vrhom obvisel v skali onkraj neprehodnega mesta. Po tem macesnu je z lahkoto preplezal naprej in prišel na vrh Turnice. Tu je slekel srajco in jo obesil na kol ter mahal z njo po zraku in kričal, dokler ga Belski niso opazili. Tako je pastir vole zaslužil z malo zvijače, zato pa je tudi dobil mesto volov le dva lepa ovna. Od Turnice naprej se pod stenami Križevnika vrstijo: Suha peč, Ožgani kir (med njima plaz Grlo), Svinjski rilce, Medvedjak, kjer je bila partizanska bolnica, Treskovec, Golobčki graben, Jelenski hriber, Jelenski graben, Špice (do katerih imajo tudi lovci nekaj spoštovanja). Vrh Špic pod steno Turniča je Legarska zijalka, v kateri je nekdanji bival pastir, kadar je bil z ovčami v tem delu Veže. Ta zijalka je precej velika in s tanko skalno

zaveso razdeljena v dva prostora. V drugi prostor moreš zlesti samo po trebuhu. Ta skalna zavesa je tako tanka, da na trkanje s prstom proizvaja glasove v različni višini. Od Špic naprej je Lukežev graben, kjer se je nekdanj ubil pastir Luka, nato Mali in Veliki Maces in Dolgi plaz. To je še deloma obraslo z gozdom ali vsaj z burjem (ruševjem). Nad tem pa se od Turnice do Krede razteza stena Križevnika, skozi katero držijo Police od Belske planine do Gamsovega kota. Od Dolgega plazu naprej je v spodnji tretjini sten Brezovec, med Brezovcem in Jeruzali pa je plaz Slatina, ki pa se je nekdanj imenovala Slanica. Po ljudskem izročilu so nekdanj v tem plazu kopali in pridobivali sol. Koliko je bilo na tem resnice, ni znano, dejstvo pa je, da je ravno ta sol služila Solčavanu Francetu Stiftarju, kasneje profesorju na Ruskem, kot podlaga za ustanovitev imena Solčava. Do takrat je bila Solčava znana le pod imenom Žocpah.

Od dolgega plazu v drugi tretjini stene se raztezajo Spodnji in Zgornji Omatniki do Hudomalš in Velike zelenice pod Velikim Vrhom. Z Velike zelenice se pride skozi Okno v Žvižgovcu do steze Robanov kot — Korošica. Nad Omatniki pa stoje v vrsti Device, katerih zadnja podaja roko Velikemu Vrhju. Tako smo prišli spet do Moličkega grabna ali Kocbekove grape, kakor pravijo turisti.

In še desna »sončna« stran. Pol ure hoda v hrib je treba, da pridemo do Vršnikove domačije. Še pol ure hoda skoz gozd, pa smo v višini 1220 m pri Havdeju in Knczu. Zanimivo je, da imajo na Knežjem več sadnega drevja pa v nekaterih letih tudi več sadja kakor marsikje v ugodnejši legi. Po ljudskem izročilu je bila Knezova domačija prva in najstarejša v Solčavi. Ustanovil jo je neki Knez, ki se je v to samoto umaknil pred svojim sovražnikom. Bila pa je ta domačija vrh sedanjih Knezovih njiv, kjer se še pozna nekaj sledov starih poslopij. Nad Knezom je Rožni Vrh, ki bi se pa bolj pravilno imenoval Ptičji Vrh. Tako bo rekel vsak, ki je že kdaj na Rožnem Vrhju v zgodnjem pomladnem jutru poslušal žvrgolenje ptic in klepanje velikega petelina. Skoz Korenine in Lucjan te pripelje pot na Knezovo strmo (ovčjo) planino pod Strelovcem in v Strehalco k planšarski koči. Od tu na Molznek, od koder je kakor raz Strelovec posebno lep razgled po Štajerskem, Koroškem, na Karavanke in včasih tudi na Grossglockner. Tu je zanimivo opazovati gorske macesne (viharnike), od strele razbite in od viharjev izruvane, ki pa vsemu na kljub živijo naprej. Od tu smo kmalu na vrhu Klemenče Planjave, potem pa pridemo skoz Vrata v Vratni žleb in naprej do pastirske kočice. Prehod čez Konja je dovolj zanimiv, zato je pa razgled raz Konja tudi zelo lep. Pri studencu v Travnikih se lahko napiješ vode. Potem pa lahko kreneš mimo Okrogle peči v Zadnjo zelenico in na vrh Krofičke. Če si dovolj plezalca, moreš po precej zračni poti na Škrbino, če pa ne, je bolje, da greš čez Črni hriber naravnost v Kot ali pa po ovinku v Peklu in čez Belo štengo.

Omenim naj še, da ima greben Krofičke, gledan iz Travnika, obliko ležeče ženske. Posebno lepo se vidi glava.

ZAHAJALIŠČE

Do prve svetovne vojne (deloma še do druge) je bila v Solčavi navada, da so oddaljeni kmetje za svojo družino imeli v Solčavi v kaki podstrešni sobici svojo omaro ali vsaj skrinjo za obleko. Tudi hlapce, dekla ali pastir, vsak, ki je količkaj gospodaril, je imel v kakem podstrešju stisnjeno svojo skrinjo. Prostor za to so jim vaščani dajali proti malenkostni odškodnini. (Navadno kos kruha, sira ali mesa, kdor je imel omaro v kaki sobi, je odrinil kakega kozlička). Tako je bila marsikaka soba zasedena s tujimi skrinjami in omarami, da domači niso mogli v nji shraniti ničesar. V teh omarah so imeli shranjeno boljše obleko, obutev in še marsikaj, kar jim je tu prav prišlo, doma pa niso potrebovali. V nedeljo so prišli v Solčavo v malo boljše obleki, kakor je delavnična. Navadno so prišli vroči od dolgega pota, včasih mokri od snega ali dežja. Tu so se preoblekli in preobuli, potem so pa suhi in čedno oblečeni šli v cerkev. Pri Radkaču v »gornji hiši« (podstrešni sobi) so imeli

omare Knezovi, Haudejevi, Robanovi, Matkovi, Perkovi, Klemenškovi, Strgarjevi in Maccsnikovi. Kdo in koliko so imeli skrinje v podstrešju, se ne spominjam več. Tako je bilo tudi po drugih hišah.

Vsak od teh gospodarjev, ki so imeli pri Radkaču omare, je imel v Radkačevi kleti tudi svoj sod vina. Če ne ravno vsako, pa vsaj vsako večjo nedeljo ali praznik ali, če je imel gospodar ali gospodinja god, je povabil člane svoje rodbine pa tudi hlapce in dekle in še kakega soseda ali prijatelja v Radkačevo »hišo« (družinsko sobo). Gospodnje so prinesle od doma mesa in krapov, kak hlebec kruha so še v Solčavi kupili, vse to so razložili po mizi, gospodar je prinesel liter vina, pa je bila kar mala gostija. Seveda so bili povabljeni tudi Radkačevi. Ker je bilo teh gospodarjev in gospodinj toliko, so se tudi godovanja vršila pogosto. Ob polni mizi, prijetnem razpoloženju in prijaznem pogovoru s sosedi in znanci je kmalu potekla ura ali dve, potem so se pa spet preoblekli v popotno obleko in odšli na svoje domove.

Solčavski poštar, stari očka Šturm je za vsako družino vedel, v kateri hiši v vasi ima svoje »zahajahišče«. V to hišo je vsako soboto zvečer zanesel časopise in pisma naslovljena na člane družine, ki so se tam redno oglasili. Tako je imel v nedeljo zjutraj toliko manj razdeljevanja. Na oknih Radkačeve hiše (družinske sobe), smo v nedeljo zjutraj našli toliko kupčkov pošte, vsako na določenem mestu, kolikor je bilo omar v gornji sobi. Seveda smo otroci pregledali karte na vseh kupčkih, a to ni nikogar dosti motilo, lepo je pa le bilo. In na pošti nam ni bilo treba čakati. Če je pa kdo imel priporočeno pismo, je pa očka Šturm kar na njegov časopis napisal, naj se oglasi na pošti.

Andrej Beg:

ZIMSKI ČARI NA OJSTRICI

Nezaupno sva včasih poškilila v nebo, ki se je prekrilo z lahno tančico. Tako je, kot da je gorska vila rahlo zastrla s svojim pajčolanom velike zvezde na temnem nebu. Mrzel veter je potegnil od Veže in Poljskih Devic in naju je hladil, ko sva razgreta sopla nad Savinjo po strmcm klancu. Zaspano mežikajoče zvezde so s srebrnim sijem osvetljevale bele grebene Olševe. Za nama so se v drznem zaletu dvigali nebotični, mračni skladi Raduhe.

Prispela sva v gozd. Zemlja je bila rahlo nadahnjena z belimi kristali. Kako veselo nama je razbijalo srce! Evo nas tu, kamor vedno znova, vedno močnejše hrepeni srce; v belem gorskem rajju, med molčečimi, ledenimi velikani.

Počasi se odpira pogled v kot, snega je vedno več. Cepin poje svojo monotono, jekleno pesem. Mogočno, veličastno mi postane v duši. — Pot počasi zavija v sanjajočem gozdu. Tedaj nem obstanem. Iz sklepa kota mogočno kipi v nebo Ojstrica. Odela se je v kristalni plašč. Kot z neko čarobno svetlobo obsijana se pne, kipi. Teško je odtrgati oči od pogleda, a treba je dalje. S pomočjo Dolčijeve patenine brlevke, ki ima kaj čudne, pretežno neugodne navade (med drugim jo je treba pritisniti na trebuh, da sveti, tako kot medvedka, da zapiska), sva ugotovila soglasno, da se je treba požuriti, če hočeva biti za dne na Robanovi planini.

Kako mirno, kako veličastno tiho je v zimskem gozdu! Le včasih zaječi kaka smreka pod težo belega bremena ali pa se brez šuma posiplje sneg z veje. Zdaj ni ptičjega žvrgolenja, ni lahne jutranje sapice, ki hladi razgreto čelo; ni zelenega mahu, kjer bi si oko odpočilo: vse sama bela, kristalna odeja.

Počutil sem se ugodno. Dan se je počasi zlival z nočjo v prebujajočem se jutru, megle so se pričele dvigati z doline na sivo nebo. Na grebenu nad vzhodno steno Ojstrice so vihrale zastave grozanskega obsega. Nič kaj prijetnih spominov mi niso vzbujale. Sem skromen človek in mi tak sprejem ni nič kaj po godu... Raje brez zastav in muzike! Potrpežljiv opazovalec bi naju lahko videl kaj kmalu nato, kako navdušeno gaziva visok sneg v približni smeri poti. Zadovoljno brundajoč sva hitro napredovala. — Jarek, kjer se začne

poleti steza dvigati v skale, je bil poln globokega pršiča. Pred njim imam vedno rešpekt, a sedaj je bilo treba tu gori. Po krajšem užitku, ki ga nudi pršič, sva vsa mokra, a vesela in zadovoljna prispela na nekako majhno snežno globel. Očarana sva vzkliknila. Ojstrico so poljubljali prvi zlati prameni sonca. Njen beli, rahlo škrlatno nadahnjeni vrh se je v svoji vitkosti pel v azurno nebo.

Po duševnem užitku se kaj dobro prileže tudi telesni; zato sva začela počasi, a temeljito proučevati vsebino nahrbtnika. Žal sem polovico provianta pozabil doma. Ko sva se torej temeljito odteščala, sva si navezala dcerze. Dobro je prijemalo v trd sneg, hitro sva se dvignila. Strmo prečenje nad steno je dobro uspelo in veselo sva sopla cilju naproti. Na veliko Dolčijevo jezo pa si je kmalu njegova rokavica privoščila dopust in jo veselo popihala navzdol. Malo manj veselo jo je moral za njo popihati nesrečni lastnik. Počakal sem ga, da se je kislega obraza vrnil — na srečo z rokavico — nato pa sva prečila strmo snežišče, ki je tudi od vraga dolgo. Ko sva pa prišla preko, nama je na ovinku pod tako imenovanim »oknom« spet grozil pršič; zato pa sva se raje pognala v zaledenelo, zelo strmo pobočje naravnost navzgor. Večkrat so morale roke in cepinovo oklo na pomoč; položaj je bil vsekakor precej labilen. Nato sva se dvignila še po zledeneli izstopni strmini in kmalu naju je veter ljubeznivo pobožal po razgretem obrazu s kosci ledu. Pod skalo sva počakala, da je glavni sunek vetra minil, nato pa sva izstopila iz snežišč in sten in silen sij nama je planil v oči. Kaka lepota! — Odhitela sva dalje proti Korošici. Zameti in gostoljubni pozdravi strica vetra, ki so se naselili za srajco, so zaman poskušali omajati nama dobro voljo. Tako sva v kratkem času stala pri koči. Zaradi divjajočega vetra se hrup in ropot v kuhinji ni slišal, dasi je bil, bodi v čast povedano bivajočim, primerno močan. Šele ko sem skozi zamrzlo šipo v preveliki ogorčenosti skoro glavo pomolil, mi je udaril na uho pozdravni trušč in kmalu nato sva zropotala v kuhinjo v »prijazno naročje« Cica, Stanka in Jureta.

Popoldan in zvečer smo dobro prebili. Kuhali smo, jedli, kuhali in spet jedli: žganci, polenta, polenta, žganci! To je bila harmonija za najina omrznjena želodca. Kmalu se mi je otajal tudi govornilni organ in ob nezabeljeni polenti sem se na glas spominjal dobrot, ki sem jih pozabil doma. Dolči je nekaj časa na peči sedeč ravnodušno poslušal, nato je postal nekam čudno nervozen, debelo je požiral in končno se je prismukal k meni in mi z vljudnim glasom zaupno pojasnil, da bi mi z izrednim užtkom rad eno »pripeljal« ter da naj se ne trudim, vzbuditi njegovega »ministra za notranje zadeve« iz zimskega sna, v katerega je po prebavljeni polenti zasanjal. Ker sem miroljuben človek in želim mir povsod, tudi svoji glavi in prijateljevemu želodcu, sem umolknil. Nato smo se izvrstno zabavali ob Kokijevih šalah, Jure je pripovedoval dogodke iz svojih partizanskih romanj in pozno v noč smo se zagovorili. Končno pa smo deli nase vso razpoložljivo manufakturo, se zavlekli na slamnjače in »zažagali«.

☆

Mraz nas je zbudil prezgodaj. Jure je bral enakomerno kozje molitvice s čvrstimi zobmi, kadar ga je zazeblu. Postrgala sva do dna v veliki gorečnosti posodo, jo umila, se napravila in poslovlila. Bila sva zelo pozna. Tovariši so nameravali srečno priplavati skozi Vodole v Luče.

Stopila sva venkaj in takoj naju je sprejel besneč veter. Čeprav sem se oborožil z vso razpoložljivo obleko, sem čutil do kosti njegov mrzli dih. Morala sva pohiteti, če sva hotela še ujeti popoldanski avtobus. Hm, pohiteti! Lažje reči kot storiti. — Ogibajoč se zametov sva se po strmih snežiščih začela dvigati proti Ojstrici. Na najino žalost so bili zameti vedno globlji in daljši. A tudi preko njih te povede volja. Ker je bila podoba, da je grapa pravo zbirališče pršiča, sva raje prečkala po strmih pobočjih južnega grebena. Korošica je bila že globoko pod nama. Bele, cefrajoče se megle so se ovijale vrhov. Silni udarci vetra so besneli krog poledenelih skal, kosci ledu in srena, ostri kot iglice so nama bičali obraz. Kadar je veter pojenjal, se nama je zazdelo, da so se odprla nebesa; a nato zopet prirohni grozeči, vedno moč-

nejši in končno ti udari v obraz z vso silo, da te pahne nazaj in pritisne k tlom. Silne orgije uganja vihar pozimi v gorah. Ojstrica se brani z vso silo. Vedno močnejše naju odbija od sebe. Med skalami in po zledeneli strmini sva se končno dvignila do vrha. Težko priporjeni, tisočkrat dražji! Močan veter naju trese s piramido vred. Oklepava se je in strmiva. Na severu pred nama stoje Avstrijske Alpe, Visoke in Nizke Ture, Karavanke. Bleščeči snežniki, silni vršaci in nad njimi svetlomodri in prosojno zeleni, krasni zimski svod. Skuta z vsemi sosedi je v oblakih, Spodnja Savinjska dolina je v medli megli, silni vršaci se ostro črtajo iznad nje. — A dolgo ne zdrži v vetru, ki besni z vso svojo silo. S premraženimi prsti spustiva listek v odkopano skrinjico in se začneva previdno spuščati. Brez posebnih nezgod sva sestopila po zglajenem in ledenem pobočju v smeri proti Škarjam, nato pa sva se spustila v grapo in se predala globokemu objemu pršiča. Sorazmerno hitro sva se rešila iz mokrega objema in jo ucvrla, kar se je dalo, proti koči. Hitro sva bila tam. Slabi dve uri sva hodila. Ker nama je na ta način ostala še mrvica časa, sva si ponovno zakurila in kmalu zadovoljno brundajoč pospravljala žgance. Ko sva pomila in vse pospravila, sva zaprla »duri«, ki se jim pri nas okence pravi, in odšla. Na svidenje, Korošica!

Čez slabo uro sva se že spuščala čez Robanovo steno v kot. Za slovo nama je veter dobrohotno blagoslovljal glavi s kosci ledu, ki so, žal, dosegli dostojno veličino. Pohitela vsa in ko sva se izmotala iz skal, je bila odjuga že zelo močna. Prijetno sva se delj časa »vozila« ali dričala po »gvišni nogi« po razmehčanem snegu, dokler naju ni prav nič prijetna vlaga poučila o nepredvidnosti početja. Dereze sva zopet namestila kot zvonec, vse je bilo v redu, samo nekaj ne — moje hlače. Žalostno so se odpirale in zapirale v vetru, pristođušno razkazovale bedra svojega gospodarja in uničevalca.

Pa le ni bilo tako hudo...

Andrej Tarman:

OB 50-LETNICI PLANINSKEGA DRUŠTVA KRAJSKA GORA

I.

Kranjskogorsko Planinsko društvo je lani 19. julija 1953 z drugimi planinskimi društvi gornjesavske doline na Vršiču praznovalo pomemben in visok jubilej — 50-letnico svojega obstoja. Vreme pa planincem ta dan ni bilo naklonjeno. Zato tudi ni bilo mogoče podati podrobnejše kronike našega planinstva. Mislim, da je prav, če sedaj pogledamo nazaj, kajti petdesetletno delo ni pomembno samo za kranjskogorsko društvo, ampak tudi splošno za naše planinstvo.

Preden je bila ustanovljena planinska podružnica za gornjesavsko dolino, so osvajali naše gore domačini, lovci in pastirji. Imena Trentarjev Jožeta in Andreja Komaca, Tožbarja (Spilka), Kranjskogorčanov Pečarja (Bobka), Janeza Kosmača (Rebrenka) ter Korobidlja iz Podkorena so združena z marsikaterim vzponom.

19. julija 1903. je bil na Jesenicah ustanovni občni zbor podružnice Slovenskega planinskega društva za kranjskogorski okraj. Navzoči so prišli iz Rateč, Kranjske gore, Mojstrane, Dovjega, Hrušice, Jesenic, Planine in Koroške Belc. Izvolili so odbor z načelnikom Milanom Guštinom, učiteljem z Jesenic, na čelu. Poleg novoizvoljenega odbora so izvolili še za vsak kraj po enega poverjenika, ki je imel iste pravice kakor odborniki. Za Kranjsko goro je bil izvoljen Franc Budinek. Takratna podružnica je štela 106 članov. Osnovne težnje ustanoviteljev so bile: pridobivanje članstva, propaganda krajevnih naravnih lepote, zbiranje sredstev za napravo planinskih poti in gradnjo slovenskih planinskih postojank. Odbor podružnice, ki je bil le tu in tam izmenjan, se je boril za uresničenje svojih ciljev. V tem času se je tudi število članstva precej povečalo.

Leta 1908 je prevzel mesto načelnika agilni planinski delavec kranjsko-gorski zdravnik dr. Tičar in na njegovo pobudo se je isto leto preselil sedež planinske podružnice z Jesenic v Kranjsko goro.

Takratna podružnica ni imela na kranjskogorskem področju nobene svoje plan. postojanke. Na Vršiču je bila sicer planin. koča Vosova (sedaj Erjavčeva), ki pa jo je upravljaval nemški Alpenverein. Dr. Tičar je z agilnimi člani odbora nameraval graditi prvo postojanko v Krnici. Od te namere pa so odstopili, ker je Krnica izpostavljena plazovom in ker je takrat nameraval Osrednji odbor PD graditi kočo na Križu. Zato so se odločili za gradnjo planinske koče na trentarski strani Vršiča, takoj začeli s pripravami in delom in jo dogradili.

Otvoritev slovenskega planinskega doma na Vršiču, ki je dobil ime po takratnem predsedniku Tičarjev dom, je bila 4. avg. 1912. Pri otvoritvi doma je bilo navzočih okrog 500 planincev, kar je za takratni čas zelo veliko. Pokojni dovški župnik Jakob Aljaž je imel ob tej priložnosti mašo in slavnostni govor, za njim pa so se vrstili še drugi govorniki kot dr. Tičar, dr. Tominšek, dr. Pretnar itd.

Največje zasluge pri gradnji doma imajo poleg dr. Tičarja še Jakob Černe, Franc Hafner, Jalen, Petrovčič in Kozjak. Dom je bil zgrajen v pretežni meri s sredstvi iz nabiralne akcije, pri kateri so se izkazali kot sodelavci: Franc Smolej, Šefman, Klander, Žerjav Janez (Anja), Žerjav Gregor (Kra-vanja), oba takratna slovenska vodnika ter še mnogo drugih požrtvovalnih članov in občanov.

Prišla je prva svetovna vojna, ki kranjskogorske podružnice PD sicer ni razbila, razumljivo pa je, da je zavrla razvoj planinstva za pet let.

Po prvi svetovni vojni je delovanje podružnice zopet oživel, čeprav je člane težko zadela krivična razmejitev naših gora, a najtežji udarec je bila izguba Tičarjevega doma, ki je bil zgrajen z napor in požrtvovalnostjo takratnih članov. Italijani so sicer prvotno hoteli dom odkupiti, temu pa se je dr. Tičar odločno uprl. Dr. Tičar je bil takrat in še do leta 1921 predsednik kranjskogorske podružnice.

Treba je bilo misliti na novo postojanko. Med prvo svetovno vojno je bila postavljena ob cesti na Vršič vojaška koča, ki jo je takratni odbor podružnice PD odkupil, jo preuredil in leta 1922 2. julija pod Vervegarjevimi predsedstvom preimenoval v Kočo na gozdu in jo izročil svojemu namenu. Leta 1923 je bil predsednik podružnice PD notar Grašič. Takrat je bila prirejena v tej planinski postojanki tudi velika tombola, ki je dala precej gmotnih sredstev.

Leta 1924 je prevzel predsedstvo pok. Jože Lavtžar. Takrat se je kranjskogorska podružnica PD razformirala, nastala so samostojna planinska društva. Pok. Jože Lavtžar je dolgo časa z uspehom predsedoval kranjskogorskemu planinskemu društvu. V letu 1926 je bila po severni steni Prisojnika narejena pot na vrh z odcepom skozi okno.

Ena planinska postojanka ni več zadostovala. Krnica je bila prazna. Predsednik Lavtžar je podaril svet v Krnici, kjer so zgradili novo postojanko, katere otvoritev je bila 1932. Ta koča je izhodišče na Kriško pode, Razor, Škrlatico, Špik itd., v spomladanskih mesecih pa služi kot priljubljena smučarska postojanka. V tem obdobju je bilo opravljenih in popravljenih več planinskih steza. V tem času sta poleg Klofutarja Petra, ki je že 43 let agilni planinec, sodelovala z uspehom pok. Andrej Černe (Andrejko) in Zore. Druga svetovna vojna je zopet preprečila delo planinskega društva.

Po vojni je oblast vsestransko podprla naše planinsko društvo. Pod predsedstvom pok. Franca Pečarja in delno tudi Klofutarja je bila odkupljena bivša graničarska karavla in preurejena v prav prijetno planinsko zavetišče »Mihov dom«. Sedanji odbor s predsednikom Alojzom Robičem je oskrbel postojanke z električnim tokom, popravil Kočo na gozdu in delno oskrbel prizidave na Mihovem domu. Tudi v Krnici so se napravila manjša popravila, toda treba bo napraviti še marsikaj, da se bodo planinci v njej počutili kar najbolj udobno.

Kranjskogorski planinci z zaupanjem gledajo v prihodnost, čeprav jih čaka še mnogo dela.

DRUŠTVENE NOVICE

Zbor gorskih reševalcev se je vršil dne 21. aprila 1954 v Tičarjevem domu na Vrščicu. Zbora se je udeležilo 14 reševalnih postaj z 29 reševalci, večji del članov začasne komisije za GRS pri PZS, in podpredsednik ter načelnik Komisije za alpinizem pri PZS tov. Bučer Tone. Zbor je vodil načelnik začasne komisije za GRS pri PZS tov. dr. Bogdan Brečelj.

Reševalci so podrobno predelali novi pravilnik GRS in predlagali manjše spremembe oziroma dopolnitve, ki so jih predložili skupščini PZS v odobritev. Medtem ko je stari pravilnik imel poudarek na centrali GRS, novi osnutek izhaja iz stališča, da so osnovne organizacijske in akcijske enote reševalne postaje, ki morajo zaradi tega postati samostojnejše, komisija GRS pa ima nalogo njihovo delo samo koordinirati. V tem pravilniku so nekoliko bolj izdelane in pojasnjene tudi naloge reševalnih postaj ter nekatere stvari bolj jasno opredeljene na podlagi dosedanjih izkušenj. Načeloma vsako reševalno postajo vodi načelnik, ki ga izvolijo reševalci sami izmed sebe. V večjih postajah pa je lahko poleg načelnika še tajnik, gospodar itd. Novost je tudi v tem, da lahko reševalne postaje formirajo svoje odseke, kakor n. pr. odsek za lavinske pse. Posvet načelnikom postaj GRS naj bi se v bodoče vršil v maju in novembru, t. j. v začetku letne in zimske sezone, kjer naj bi se izmenjale izkušnje in predlogi ter nakazale smernice za skupne akcije itd. Doslej je eksistirala centrala GRS, v kateri je imel načelnik veliko vlogo kot oseba, po novem pravilniku pa bo vodila GRS komisija za GRS pri PZS, ki je postavljena na principu kolektivnega dela. Samo v izrednih primerih naj bi imel načelnik komisije pravico po svoje ukrepati. Naloga komisije ni, da bi preveč posegala v delo reševalnih postaj, pač pa, da se zanima za vzporedjanje dela, za izpopolnjevanje reševalne tehnike, tečajev, izobrazbe in opreme, sicer pa naj prepušča reševalnim postajam, da v okviru veljavnih smernic in sklepov zbora delajo povsem samostojno. Pravilnik predvideva 5-9 članov komisije, v njej pa razen aktivnih reševalcev delujejo lahko tudi drugi sodelavci. Po novem pravilniku deluje komisija za GRS pri PZS na sedežu PZS, t. j. v Ljubljani. Načelnik komisije in vsaj polovica članov komisije mora biti iz istega kraja, kjer se nahaja sedež komisije, to pa zato, da se komisija lahko naglo sestaja, deloma pa tudi zaradi varčevanja, ker je treba s sredstvi GRS varčevati in jih uporabljati predvsem za opremo, tečaje itd., manj pa za konference. Novi pravilnik tudi jasno določa postopek, če člani izpadejo iz komisije, če dobi komisija nezaupnico od reševalnih postaj itd. Zbor reševalcev naj bi se vršil vsaj enkrat letno in na njem obravnavala predvsem organizacijska vprašanja. Novosti so tudi pri organizaciji

reševalnih akcij. Najvažnejša je ta, da mora imeti vsaka akcija svojega vodjo, kateremu so drugi člani reševalne ekipe absolutno podrejeni. Vodja reševalne akcije je zato tudi odgovoren za njeno delo. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je bila prevelika demokracija samo v škodo in da nujno narekuje potrebo po uvedbi najstrožje discipline. Glede sprejema v članstvo GRS novi pravilnik ni več tako ozek kot doslej. Novi pravilnik je v tem zelo elastičen. Proračun GRS ne bo več sestavljal zbor reševalcev, temveč komisija za GRS pri PZS. Neizrabljena denarna sredstva iz svojega proračuna bo GRS obdržala tudi po poteku proračunskega leta.

Zbor reševalcev je nato izvolil komisijo za GRS pri PZS, ki jo bodo sestavljali tov. ing. Dolar Daro, dr. ing. Avčim France, Kristan Milan, More Andrej, dr. Vavken Evgen, Govekar Jože, Salberger Marjan in Herlec Roman, kot kandidat za načelnika komisije pa bo skupščini PZS predlagan tov. dr. Miha Potočnik. Tov. dr. Bogdan Brečelj, načelnik dosedanje začasne komisije za GRS pri PZS je bil soglasno izvoljen za svoje dosedanje zasluge za častnega načelnika komisije za GRS pri PZS.

Na zboru reševalcev je bil izglasovan tudi predlog za uvedbo častnih znakov GRS, ki naj bi jih zaslužnim reševalcem podeljeval zbor reševalcev.

Bodoči zbor reševalcev se bo vršil na Nanosu, zatem pa na Mozirski koči na Golteh.

Iz zapisnikov sej upravnega odbora PZS. »Transportna služba«, bilten Generalne direkcije jugosl. železnic v št. 4 z dne 17. 11. t. l., objavlja odločbo, po kateri je z odl. GDJZ št. 13854/53 odobren 50% popust na drž. železnicah za kolektivna potovanja tudi članom PD Koper. Odločba velja do 31. dec. 1954.

Bivši predsednik PD Dovlje-Mojstrana tov. Košir Jože je izstopil iz planinske organizacije po znanih dogodkih v zvezi z nameravano Aljaževu proslavo v Vratih.

Markacijska komisija pri PZS se je preimenovala v »komisijo za planinska pota«.

Zemljevid Savinjskih Alp je bil izročen v tisk in bo predvidoma do konca maja t. l. planincem že na razpolago. Tiskan bo v šestih barvah; izohipse in počevje v rjavi, vodovje v modri, naselja, poti in imena v črni, markiranci poti in planinske postojanke v rdeči, sence v sivo-vijoličasti in gozdovi v zeleni barvi. Zemljevid Julijskih Alp ni imel gozdov označenih s posebno barvo. Naklada zemljevida znaša 5000 komadov.

PZS je bila iz merodajnega mesta informirana, da je bil predlog za uređenje Bohinjskega jezera v akumulacijski bazen za dopolnilno hidrocentralo v Posočju definitivno zavrnjen.

Tovarna Utensilia v Ljubljani je odstopila PZS 40 parov derez sistema Avčim po nižani ceni, hkrati pa 5 parov poklonila GRS. PZS je te dereze podarila letošnjima odpravama na Himalajo, in sicer »Deutsch Österreichische Himalaya-Karakorum Expedition 1954 v München« in »Österreichische Himalaya Gesellschaft na Dunaju«. Potrebno platno za izdelavo zaščitnih vrečic za dereze je brezplačno podaril PZS delovni kolektiv tovarne Industriji v Jaršah.

Komisija za GRS pri PZS je prejela iz 1000 dolarskega kredita od PSJ 60 vponk (karabinarjev) francoskega izvora in 20 m nepremočljivega nylon platna. Na poti pa sta že tudi dve radioodajni stanici, katerih dobava se je nekoliko zakasnila samo zaradi neklih tehničnih izpopolnitev.

Komisija za GRS pri PZS, izvoljena na zboru reševalcev dne 21. IV. 1954 na Vršču, se je konstituirala takole:

Načelnik tov. dr. Miha Potočnik, njegov namestnik: dr. Vavken Evgen;

za oprmo in tehnično stran: tov. Govekar Jože, v pomoč sta mu dodeljena tov. dr. ing. Avčim France in ing. Dolar Daro; za zvezo za zgornjo gorenjsko stran: tov. Kristan Milan;

za zvezo s Kranjem in Trzičem: tov. Salberger Nadislav in Herlec Roman; za medicino: tov. dr. Vavken Evgen; za arhivo in statistiko: tov. Torelli Albin;

za povezavo z odseki lavinskih psov: tov. dr. Vavken Evgen;

za povezavo s terenom in za administracijo: tov. dr. Tominešek Stanko.

Razen izvoljenih članov komisije so bili povabljeni k delu tudi vsi člani začasnih komisij za GRS pri PZS.

Seje komisije se bodo vršile redno vsak drug torek ob 17. uri.

Komisija bo izročila v tisk nove legitimacije GRS, ki bodo po zunanosti enake sedanjim, sprememba pa bo v notranjosti, kjer bo imela le en stalen list za osebne podatke reševalca, vse ostalo pa bo v obliki vložka, ki se bo lahko poljubno menjal.

Vse reševalne postaje bodo v kratkem prejele navodila za uporabo Mariner reševalne naprave in Gramingerjevega sedeža, s čemer jim bo omogočeno, da se bodo v ravnanju s tema napravama čimbolj izpopolnile.

PD Zabukovica je ponovno prispevala v sklad Planinskega Vestnika din 8000.— in za GRS din 5000.— Društvu, ki vsako leto pokloni primerni znesek v te svrhe, iskrena hvala. Želimo, da bi ta njihova plemenita gesta našla odziv tudi pri ostalih društvih.

Alpinistični odsek PD Tržič je tudi letos, in sicer dne 21. III. 1954 dopoldne izvedel v spomin vseh žrtev Storžiča in prvih padlih partizanov leta 1941, posebno pa padlega alpinista in partizana Kramarja Roka tradicionalni Kramarjev smuk na področju Storžiča. Proga je potekala s Škarjevega robu do dna senožeti pod Domom pod Storžičem. Smuka so se lahko udeležili vsi registrirani planinci in alpinisti s plačano članarino. Višinska razlika je znašala okrog 800 m. Smuk je imel alpinistični in planinski značaj. Zmagovalci so prejeli lepa darila.

Dne 27. II. 1954 je zasedala v Beogradu Koordinacijska komisija za alpinizem, PSJ, ki se jo je za PZS udeležil njen podpredsednik tov. Bučer Tone. Razpravljala je o kriteriju za odpravo v Francoske Alpe in v zvezi s tem sprejela tudi določene sklepe. Do 20. III. t. l. naj bi vse republiške komisije za alpinizem poslale zvezni komisiji svoje predloge za kandidate, naker naj bi zvezna komisija na svojem ponovnem sestanku dne 27. III. t. l. odločila, kateri od prijavljenih kandidatov naj bi se udeležil odprave v Francijo.

Na tem sestanku je bilo tudi sklenjeno, da se na Zabljaku-Durmitoru vzpostavi GRS in da naj se na zbor reševalcev po letni sezoni v Sloveniji povabijo tudi ekipe GRS iz ostalih republik, kjer je organizirana GRS, zaradi izmenjave izkušenj.

Uradni list FLRJ št. 9/54 prinaša odločbo Zveznega izvršnega sveta, po kateri se vsi planinski domovi in zavetišča opoščajajo dajatev družbeni skupnosti, dokler imajo planinski karakter. Odločba velja od 1. januarja 1954. V kolikor so društva iz tega naslova za leto 1954 že kaj plačala, imajo pravico do povračila.

Tečaj lavinskih psov. Dne 6. in 7. II. 1954 je odsek za lavinske pse pri reševalni postaji Jesenice ob gmotni podpori MLO Jesenice izvedel na Javorniškem rovtu tečaj, katerega se je udeležilo 8 vodnikov z lavinskimi psi. Organizacijski vodja tečaja je bil tov. Uroš Zupancič, s strani Kinološke zveze Slovenije pa je bil navzoč njen predstavnik tov. Drenik.

V večernih urah je tov. Drenik govoril o nabavi, negi in vzgoji lavinskih psov ter prečital pravilnik za ocenjevanje lavinskih psov, o čemer se je razvila živahna in koristna diskusija, nato pa je tov. Zupancič seznanil tečajnike o nevarnostih v gorah, o plazovih, o načinu uspešnega rešavanja izpod plazov, o prvi pomoči ponesrečenecem ter o prevozu in oskrbi ponesrečenec. Naslednjega dne so na vse zgodaj urili na terenu, kjer so pripravili 6 vežbališč, v vsak improvizirani plaz pa so zakopali po 4 različne predmete. Zreb je nato odločil, na katerem vežbališču bo iskal pes, ob zaključku vežb so ugotovili, da so pred določenim časom (pol ure) našli vse zakopane predmete le štirje lavinski psi. V najboljši formi je bil pes Lesi, last tov. Kraunerja Franca. Nato pa so psi še poiskali v snegu zakopanega ponesrečenca, reševalci pa prenesli ponesrečenca z reševalnim čolnom.

Tečaj je bil dobro organizacijsko pripravljen in je tudi dosegel svoj namen. Ugotovili pa so, da znanje vodnikov in lavinskih psov, čeravno zaznamujejo napredek, ni tolikšno, da bi že mogli opravljati izpite. V diskusiji so dali udeleženci tečaja veliko napotkov za nadaljnjo vzgojo lavinskih psov in predlagali, naj bi se odseki za lavinske pse organizirali tudi še pri nekaterih drugih reševalnih postajah.

Zimski tečaj alpinističnega odseka PD Hrastnik. Izvedli so ga od 12. do 15. III. 1954 v Kričici pod Križko steno. Tečaja se je udeležilo 12 tečajnikov, vodja tečaja tov. Canček Ivan, učitelji tov. Predovnik Rudi, Ravnikar Vili in Platinovšek Albin. Vadili so zimsko plezalno tehniko. Izvršili so tudi zimski vzpon na Mojstrov-

ko, od tod dalje čez Sedlo v Planico. Vreme ni bilo prav ugodno, delo so ovirali sneg in plazovi. Kljub vsemu pa je tečaj dobro uspel in so bili z njim vsi zadovoljni. Tečaj je finansiral alpinistični odsek sam s sredstvi, ki jih je sam zbral. Tečaj se bo nadaljeval v obliki plezalne šole doma v suhi skali. Težave obstajajo le v tem, ker odsek ne razpolaga s primerno plezalno opremo.

Dne 17. III. 1954 je v Beogradu zasedal zvezni odbor za proslavo 80-letnice hrvatskega in jugoslovanskega planinstva. Na sestanku so sodelovali zastopniki PSJ ter vseh republiških planinskih zvez razen Slovenije in Črne gore. Sprejeti so bili naslednji spleti:

1. Začetek proslave 80-letnice planinstva v LR Hrvaški in Jugoslaviji bo sporočen po radiu in to najprej v LR Hrvatski, a nato v Beogradu po PSJ kot proslava zveznega značaja, nato pa v ostalih republikah.

2. V jubilejnim letu bo organiziran izlet planincev v Fužinah od 25. do 27. VII. 1954, na katerega je pozvati tudi predsednika UIIA kakor tudi predstavnike planinskih organizacij Grške, Avstrije in Nemčije.

3. Dne 27. X. 1954 se bo vršil v Zagrebu planinski kongres, na katerem bo podan politični in strokovni referat, referat o alpinizmu in referat o čuvanju prirodnih lepot in redkosti v naših planinah.

4. Slovesna zvezna akademija se bo vršila v Beogradu in bodo na njo povabljeni najvišji državniki, predstavniki Partije, Armije in vseh društvenih organizacij. Akademijo bo otvoril predsednik PSJ, referat o historijatu, razvoju in značaju planinstva pa bo podal predsednik PSH.

5. Do 5. IV. 1954 naj bo izmenjana celotno gradivo o historijatu planinstva po republikah.

6. Sprejet je bil osnutek plakata PSH in določen tudi plakat PSJ z motivom planine Biokovo.

7. Sprejet je bil osnutek izletnega znaka in stampiljke, prav tako pa tudi tisk kuvert in znamke.

8. Izlet bo začel z jutranjim kratkim programom, drž. himno, pozdravnim govorom predsednika PSJ in eventualno še katerih drugih tovaršev.

9. Za preskrbo izletnikov bodo poskrbeli za 12000 šotorskih kril, za 3 vagone slame in 50 kuhinj.

10. Izdan bo jubilejni zbornik, tiskan v vseh jezikih republik. Od vsake republike bo natisnjen historiat v njenem jeziku, uvod bo tiskan v srbsko-hrvatskem jeziku. Naklada zbornika bo znašala 2000 izvodov.

11. Vsa društva se obvežejo, da kupijo vsaj en izvod Zbornika. Najvidnejšim predstavnikom se bo Zbornik poklanjal na stroške dotičnih republik, ozir. PSJ.

12. Častni odbor za proslavo, ki je že formiran v Zagrebu, je treba po dnevnem časopisu publicirati kot republiški odbor, hkrati pa je treba formirati zvezni častni odbor in ponuditi predsedniško mesto maršalu Titu, Tovarišu Bakariću, Nadju in Spiljak, ki so že v republiškem častnem odboru, je vključiti v zvezni častni odbor.

13. Za pohod na Sutjesko določi vsaka republika po 5 predstavnikov.

Zvezni tečaj lavinskih psov. Komisija za GRS pri PZS je v času od 21. do 28. marca t. l. organizirala v Tamarju zvezni tečaj lavinskih psov, katerega se je udeležilo 15 lavinskih psov s svojimi vodniki. Organizacija tečaja je bila poverjena odseku za lavinske pse pri reševalni postaji Jesenice, ki je svojo nalogo odlično izvedelo. V vodstvu tečaja so bili tov. Milatović Ladislav, Zupančič Uroš in Klemenčič Janez, za oceno psov tov. Drenik Teodor, kot predavatelja pa tov. dr. ing. Avčič France in Kopač Vlasto. Od skupnega števila 15 lavinskih psov so bili štiri psi last Ljudske milice.

Tečajniki so preko dne urili na terenu, v večernih urah pa poslušali predavanja o nevarnostih v gorah s posebnim ozirom na plazove, o prvi pomoči, o načinu transporta ponesrečencev iz zasneženih gora itd. Vsak lavinski pes je moral poiskati po tri zakopane predmete, najti pa je moral tudi improvizirana grobišča. Psi so pri tem pokazali s svojimi vodniki velik napredek in sistematično iskali. Uspeh je bil 75%. En dan je bil določen za celodnevno vežbo — alarm, ki je bil izveden v zgodnji jutranji uri, v viharinem vremenu. Tečajniki kakor lavinski psi so to preizkušnjo, izvedeno v najtežjih pogojih, odlično prebili. — Izvedli so tudi prikaz ter uporabo prevoznih sredstev, spojnega ogrodja, reševalnega čolna in improviziranih nosil oz. vozil. Sledili so izpiti, katere so opravili tov. Milatović Ladislav s psico Oto z 88 točkami, tov. Krašner Franc s psom Lesi z 88 točkami, tov. Vašl Ciril s psico Doro z 88 točkami, tov. Ažman Zvone s psom Rolfon s 86 točkami, tov. Kranjc Franc (LM) s psom Ajaksom z 78 točkami, tov. Uršič Stane (LM) s psom Taso s 75 točkami, tov. Vodušek Ivan (LM) s psom Bazijem s 70 točkami in tov. Hrvat Nace s psom Perunom s 70 točkami. Ostali kandidati izpitol niso opravili.

Tečaj je nakazal nekaj dosedanjih pomanjkljivosti, podal pa je tudi smernice za bodoče delo. Ugotovilo se je, da je pri vseh vodnikih zveza med psom in njim pomanjkljiva ter da bo treba na vzgoji vodnikov in psov v bodoče še veliko delati. Vodniki morajo dobiti potrebno opremo, da bodo v primeru katastrofe lahko uspešno pristopili k reševanju. Tečajniki le delno obvladajo osnovno dresuro in poslušnost. Vodniki morajo nujno obvladati smučanje in osnovne pojme o nevarnostih v gorah, o plazovih, o prvi pomoči in o tehniški reševanju, prcnosu ali prevozu ponesrečencev. Izdelati bi bilo treba pravilnik za odseke za lavinske pse, ki naj bi točno določal vse pravice in dolžnosti vodnikov lavinskih psov itd. Tečajniki so dali še vrsto predlogov, ki naj bi jih sprovedla komisija za GRS pri PZS.

L. R.

II. zbor poštarjev planincev Jugoslavije na Vršiču. Vršič so si izbrali postarji planinci Jugoslavije za svoj II. zbor v dneh 1. in 2. maja. Tokrat res ni bilo toplega sonca, le veter je pihal in zabijal ledene kapljice v obraz. Divje so se podile deževne megle iz Trante, večkrat je pošteno lilo. Namesto planinske flore so te spremljale ob cesti grmade snega, dokler sam nisi zagazil v novi sneg in ves premočen prisopihal do tople zakurjene poštarke koč. V takem vremenu je del

planincev prispel že zadnjega aprila na Vršič.

Na zbor je prišlo 17 članov PD iz Beograda s predsednikom tov. Sojatom Ivanom, 17 članov PD Sljeme iz Zagreba s predsednikom tov. Japundžićem Ljubom, 10 članov PD Prijatelj prirode iz Sarajeva in celotni odbor PD PTT Ljubljana. Prišli so še drugi planinci nepostarji iz Reke in Kopra. Svoje zastopnike je poslala tudi Planinska zveza Slovenije s tov. Prosenem Zivojinom in Zimauerjem Milanom. Republiški odbor sindikata PTT Ljubljana, ki je vedno stal ob strani PD PTT in ga podpiral, je zastopal predsednik tov. Slosar Ivan. Vsi ti so se udeležili slovesnega dviganja zastave na vrhu Vršiča. Ob 14.30 uri je na mogočnem drugu zaplapolala državna zastava ob petju internacionale in Hej Slovani. Planinci so odšli pred kočo, kjer je pričel zborovanje predsednik PD PTT Ljubljana tov. Zabel Ivan ter v kratkih potezah orisal pomen II. zbora poštarjev planincev Jugoslavije, ki se vrši prav na dan 1. maja. V imenu Planinske zveze Slovenije je spregovoril njen zastopnik tov. Prosen. Nato so govorili predstavniki planinskih društev tov. Soja Ivan iz Beograda, tov. Japundžić Ljubo iz Zagreba, tov. Ivezič Peter iz Sarajeva. Planince je pozdravil v imenu republiškega odbora tov. Slosar Ivan, v imenu PTT direkcije v Ljubljani pa je želel II. zboru poštarjev planincev Jugoslavije mnogo uspeha in prijetno bivanje v koči agilen planinec, gospodar PD, pomočnik direktorja tov. Mrak Vladislav. Vsi govorniki so imeli v mislih isto — ljubezen do planin, planinsko tovarništvo in pomoč, širjenje planinstva v naših kolektivih, pritegovanje mladine in patriotizem. Tov. Soja je v imenu PD poštarjev Beograd poklonil planinskemu društvu PTT v Ljubljani lepo darilo, ki bo odslej krasilo poštarsko kočo na Vršiču. PD PTT je v spomin na II. zbor izročilo predstavnikom planinskih društev lepe povečane slike koče na Vršiču.

Drugi del zborovanja je izpopolnila slavnostna seja, ki so se je udeležili predstavniki vseh planinskih društev. Na seji je bila prikazana analiza dosedanjega dela in uspehov planincev poštarjev. V času med I. in II. zborom so se vsa društva okrepila in naša dobro medsebojno povezavo, na novo pa je bilo ustanovljeno PD PTT v Ljubljani, ki šteje že okoli 600 članov. Tov. ing. Lavrenčič je v izbranih besedah orisal svoje življenje in navezanost na planine, obžaloval, da je premalo pesnikov in pisateljev, ki bi opevali in opisovali občutje, ki ga doživlja pravi planinec v planinah.

Na seji je bilo ugotovljeno, da je precejšnja ovira za razvoj planinstva v finančnih težkočah in v nerazumevanju funkcionarjev v nekaterih direkcijah, prav tako pa tudi nerazumevanje v posameznih sindikalnih organizacijah ali Republiških odborih sindikata PTT.

Navzoči so sklenili:

1. Da izvedejo živo propagando za širjenje planinstva v naših kolektivih, predvsem med mladino.

2. Za propagando naj služi sindikalno glasilo PTT (v Sloveniji še Poštni Zbornik), kjer naj člani planinci redno objavljajo članke, s katerimi naj poskušajo med kolektivni zbuditi čut ljubezni do naših gora in krasot naše domovine.

3. Za širjenje planinstva je treba pričeti povsod z večjimi izleti v nižja gorstva pod vodstvom izkušenih in priljubljenih planincev. S takimi izleti naj se poveča število planincev, ki jih je treba voditi v višja gorstva.

4. Med planinci najti sposobne mlajše tovariše in jih uvesti v alpinistiko.

5. V republikah Makedonija in Črna gora, kjer je planinstvo najmanj razvito, je treba vzbuditi njihove republiške odbore sindikata PTT, prav tako pa tudi posamezne sindikalne organizacije in najti tovariše, ki bi bili pripravljeni pričeti z delom v planinstvu.

6. Enkrat letno naj se prirejajo skupni izleti poštarjev planincev Jugoslavije. Za leto 1954 organizirajo tak izlet PD Zagreb in PD Beograd v Prokletije. Če bi bil ta izlet izvedljiv, se mu pridružijo še planinci iz Slovenije ter Bosne in Hercegovine.

7. V kolikor se planinska društva poslužujejo taborjenja, naj ima to vedno značaj planinstva, pri čemer je treba paziti, da se planinsko taborjenje ne izmaliči.

8. III. zbor poštarjev planincev Jugoslavije se bo vršil 1. in 2. maja 1955 v Bosni in Hercegovini. Organizacijo za ta zbor prevzame planinsko društvo Prijatelj prirode Sarajevo, ki določi kraj zbora.

9. Uspeh II. zbora naj se pokaže v tem, da bodo na III. zboru leta 1955 navzoči tudi predstavniki poštarjev planincev iz Makedonije, Črne gore in Dalmacije.

Po štirurnem zborovanju so zborovalci poslali pozdravne brzojavke Planinskemu Savezu Jugoslavije, Beograd, generalnemu direktorju tov. Nikoli Milanoviću, Centralnemu Odboru Sindikata PTT Beograd in direktorju Gerbcu Jožetu, Ljubljana. Iz vrha nad kočo je švignilo v meglo in noč še 30 raket, ki so ožarile zborovališče in s tem zaključile II. zbor poštarjev planincev Jugoslavije.

Do zadnjega koticčka so napolnili planinci poštarsko kočo in v veseljem razpoloženju prebili večer. Drugi dan so si posamezni še ogledali izvir Soče, Kugyjev spomenik in se spustili do Zlatoroga v Trenti.

S tem so postarji planinci dostojno počastili svoj II. zbor, istočasno pa tudi praznik delovnega ljudstva 1. maj.

Katalozi

III. redni občni zbor Turistične zveze Slovenije. V nedeljo 30. maja je v dvorani Doma sindikatov v Ljubljani zasedal občni zbor Turistične zveze Slovenije. Navzoči so bili številni gostje iz Ljubljane in drugih republik, med njimi tov. dr. Marjan Breclj, podpredsednik Izvršnega sveta ljudske skupščine LRS in predsednik Turistične zveze Jugoslavije, Barbič Mate, podpredsednik Turistične zveze Jugoslavije, Babič Ljubo, sekretar TZJ, zastopniki turističnih zvez Srbije, Hrvatske, Dalmacije in Istre, dr. Dermastja Marjan, predsednik MLO Ljubljana, ing. Tepina Marjan, drž. sekretar za gospodarstvo LRS in Dekleva Janko, drž. podsekretar za občo upravo in proračun LRS. Med delegati društev so bili tudi delegati juridičnih članov — republiških zbornic, planinske, smučarske, avto-moto, občniške in drugih zvez in ostalih podjetij in

ustanov, ki sodelujejo v našem turizmu. Po podzdravnem govoru tov. dr. Marjana Breclja, v katerem je podčrtal važnost nadaljnjega razvoja turizma, je podal v imenu upravnega odbora Turistične zveze Slovenije poročilo predsednik Turistične zveze Slovenije tov. Jakopič Albert-Kajtimir. Uvodoma je poudaril, da je dobil turizem v letih sproščanja in razvijanja našega novega gospodarskega sistema širšo, globljo in vsestransko bazo in da je od družbe, od množičnega udejstvovanja odvisen nadaljnji razvoj, ker je le iniciativa množice garant za ustvaritev ogromnih nalog, ki stoje pred turističnimi organizacijami in pred našo socialistično družbo nasploh. Govoreč o družbeni vlogi turizma je dejal, da je vloga turističnih društev v komunah dokaj raznovrstna, kakor je sam turizem široka družbena dejavnost, obsegajoča gospodarske, kulturne, socialne, estetske in druge potrebe družbe. Po podrobni analizi oblik dela turističnih društev, pomena inozemskega turizma in nadaljnjega razvoja našega turizma je na kraju dejal, da se mora turizem priznati in z njim računati kot s pomembnim družbenim pojavom in da se mora turizmu konkretno določiti ustrezno mesto v našem družbenem življenju. Po vsestranski diskusiji, ki je nakazala vrsto še nerešenih problemov v turizmu in s tem dala nove naloge Turistični zvezi Slovenije, je občni zbor izvolil nov upravni odbor, ki ga bo spet vodil kot predsednik tov. Jakopič Albert-Kajtimir.

Nova koča na Ratitovcu. 1. maja je preteklo 11 let, ko je pogorela na Ratitovcu bivša Krekova koča.

Prva povojna leta ni bilo v planinstvu v vsej Selški dolnini nobene sile, ki bi poživila planinstvo v naših lepih vrhah. Ratitovec, Lubnik, Blegoš, Porezen in Črna prst niso imeli najnujnejšega zavetišča.

Leta 1952 se je planinsko življenje v Selški dolnini zopet začelo oživljati. Oživila sta ga takratni predsednik Veber Jože in tajnik Dolenc Drago. Na občnem zboru je predsednik Veber dne 30. XI. 1952 prvič poročal o gradnji nove planinske postojanke na Ratitovcu, ki naj bi se pričela takoj spomladi leta 1953.

Takratni odbor se je s to veliko obvezo naložil težko in odgovorno breme, kajti k delu je pristopilo brez vsakršnih finančnih in materialnih sredstev. Gradnja je napredovala zelo hitro. Lansko spomlad so se dela pričela, letos pa so se v rekordnem času meseca junija končala. S tem zadovoljivim delovnim uspehom bo kronano delo vseh planincev in planink, ki so pomagali pri gradnji, predvsem pa imata zato zasluge tov. Dolenc Drago in Veber Jože.

Vsakodnevni užitek so na Ratitovcu predvsem lepi razgledi. Na eni strani vidiš Triglav s majhno črno plko — Kredarico. Dalje te ponese oko preko Kravank vse tja do Smanje gore. Na drugi strani pa se ti odpira nizki Lubnik, Stari vrh, Blegoš, in dolgi hrbet Porezna. Ob izredno lepem vremenu te pogled ponese prav tja do Trnovskega gozda, ki spominja marsikaterega borca bojev NOV.

Prijeten izlet iz Ratitovca preko Torke je v Sorlco, ki se beli po vznožju velikih prepadoval, v katerih je našlo smrt že mnogo gornikov. Ta vas je ena najlepših gorskih naselij v Sloveniji, istočasno pa tudi

Nova koča na Ratitovcu

rojstni kraj Ivana Groharja, velikega umetnika - slikarja, enega od starih slovenskih impresionistov.

Ena najlepših tur pa je preko grebenov na Sorško planino, od koder drži pot naprej na krasne smuške terene Možica, od tam pa na Črno prst.

Vse obiskovalce gora, ki poznajo lepote naših planin, vabimo na slovesno otvoritev »Ratitovške kočice«, ki bo 18. julija letos.

Zupanc Jože

IZ OBČNIH ZBOROV

Občnega zbora PD Črnomelj dne 28. II. 1954 se je udeležilo 55 članov. Društvo obstaja šele tri leta, vendar je za pokazalo že veliko dejavnost. Prvi dve leti je društvo posvetilo le utrjevanju organizacije in zbiranju članstva ter izvršilo več skupinskih izletov v Julijske in Savinjske Alpe ter na Pohorje, prav tako pa tudi v bližnjo okolico, predvsem na Gorjance, Mirno goro in Rog. Organiziralo je predavanja in predvajanje planinskih filmov ter izvedlo po izložbah razstavo planinskih slik, pripravilo pa je tudi družabno prireditve, od katere čisti dobiček je vložilo v gradbeni sklad. Vse delo je bilo osredotočeno na gradnjo planinskega doma na Mirni gori. Preden pa so se mogli lotiti same gradnje, so morali popraviti 4 km dolgo planinsko pot Planina—Ponikve—Mirna gora, hkrati pa postaviti nov most, dolg 14 m. Pri čiščenju gradilišča, kjer je prej stal med NOB požgani planinski dom, so pomagali tudi člani raznih ustanov in podjetij in pri tem izvršili okrog 300 prostovoljnih delovnih ur. Z gradnjo planinskega doma so pričeli maja 1953 in stavbo do jeseni tudi že spravili pod streho. V gradnjo so doslej investirali din 3326101.—, njena današnja prava vrednost znaša din 4000000.—. V glavnem so potrebna finančna sredstva prispevali OLO Črnomelj, PZS in KZ Črnomelj. Planinski dom, ki je poleg Doma Vinka Paderšiča na Gorjančih edini na celi gorski črti od Ljubljane do Karlovca, ki stoji na terenu, znanem po prvih vstajah in partizanskih borbah, kjer je brez števila zgodovinskih spomenikov iz NOB, bi pač zaslužil nekoliko več pozornosti. Največ zaslug pri gradnji doma imata vsekakor tajnik in gospodar tov. Lušin in Pahuja, veliko pa je pri tem pripomogel tudi tov. Cimerman. Vsi imenovani so prejeli tudi pohvalo od občnega zbora.

Kljub veliki zaposlitvi pri gradnji pa niso popolnoma pozabili na Planinski Vestnik, kateremu so pridobili 16 novih naročnikov. Sprejeli so vrsto sklepov, ki se v glavnem manašajo na popularizacijo Bele Krajine, na organizacijo planinskih skupin v Starem trgu, Vinici in Gradacu itd.

Društvenemu odboru bo v tem letu ponovno načeloval agilni tovariš Klinar Martin.

Občni zbor PD Radeče se je vršil dne 24. II. 1954 v dvorani gostinstva Jadran v Radečah. Društvo si je prizadevalo, da bi pridobilo v svoje vrste čim več članstva, predvsem mladino. S pomočjo učiteljstva, ki je v celoti vključeno v društvo, jim je to do neke mere tudi uspelo. Pri tem planirskem delu se je predvsem izkazal učitelj tov. Skočir iz Loke pri Zid. mostu.

Društvo ima svoj lastni lokal, ki ga je opremil in založil z najpotrebnejšim delovni kolektiv Papirnice. Povečali bodo svojo pomoč pri gradnji planinske koče na Prehodaveh, ki jo grade zasavska planinska društva, vključno s PD Radeče. Po zasnovah društvenega odbora je bilo organiziranih več skupinskih izletov v bližnjo okolico, enako pa tudi v Julijske in Savinjske Alpe, vendar pa udeležba ni bila prav zadovoljiva. Ravno tako ni bilo zadovoljivo izpolnjeno propagandno delo in udeležba na nekaterih množičnih pohodih. Res je, da daljše ture niso možne v večjem številu, zato pa bi bilo potrebno organizirati številnejše skupinske izlete v bližnjo okolico, ker bi se na ta način manifestirala društvena pripadnost, hkrati pa bi se članstvo med seboj spoznavalo in vzgajalo.

Število naročnikov na Planinski Vestnik je naraslo na 33 in so samo v preteklem letu pridobili 17 novih naročnikov. Število članov znaša 240. V počastitev 60-letnice slovenskega planinstva so izvedli učinkovito predavanje in hkrati predvajali planinske filme. Predavanja se je udeležilo nad 150 ljudi, med temi tudi nečlani. Društvo sodeluje tudi na sestankih, ki jih sklicuje redno mesečno okrajni odbor SZDL v Trbovljah za vsa zasavska planinska društva, kjer skupno proučujejo vse pereče probleme. Namen teh sestankov je predvsem v tem, da se vsa planinska društva v tem okraju čimbolj zblizajo, da se povezujejo med seboj in koordinirajo delo. Markacijski odsek je obnovil in markiral več poti na Kum in eno na Veliko Kozje.

Ker društva nima razen članarine nobenih dohodkov, je sklenilo obrniti se na Svobodo, od katere naj vsak odsek izvede po eno prireditev za planinsko društvo. Sklenili so tudi, da se druga nedelja v maju določi za planinski dan PD Radeče in nastopni teden kot njihov planinski teden. Pred zaključkom občnega zbora je zbor pozdravil predsednika MO Radeče in sekretar Mestnega komiteja ZK Radeče, ki je naglasil veliko društveno dejavnost in uspehe društva v kratki dobi njegovega obstoja.

Planinci PD Ravne na Koroškem so zborovali dne 7. II. 1954. Dasi je stopilo društvo šele v drugo leto svojega življenja, vendar zaznamuje že kar tepe uspehe. Število članstva so zvišali od 171 na 257 in izvedli vrsto kvalitetnih predavanj, od ka-

terih naj omenimo predavanje tov. Smoleta z Jesenic, katerega se je udeležilo preko 350 planincev, in predavanje tov. Gorjanca, namenjeno izključno mladini iz metalurško-industrijske šole, katerega je poslušalo preko 40 mladincev. Številni so bili tudi izleti. Alpinističnega začetniškega tečaja na Okrešlju se je udeležilo 44 članov, od tega 17 članov iz Mežice in Črne. Sodelovali so pri planinski štafeti, udeležili pa so se tudi planinskega slavlja v Vračih. Na vrhu Radehe so v počastitev spomina tov. Mrzela Beneta, ki se je pone srečil na Radehi, vzdali spominsko ploščo, popravili, obnovili ter markirali so pot mimo Jurčka na Uršljo goro, v kratkem pa bodo namestili tudi več kazipotnih tablic in orientacijsko tablo na žel. kolodvoru. Dalje so izvedli izlet na St. Danijel, na Sieme pri St. Vidu, na Smrekovec, Mozirsko planino, meseca Julija pa se je 18 članov povzpelo na Veliki Klek v Avstriji. V avgustu je skupina članov napravila izlet v Trento, od koder je del skupine izvedel vzpon na Mangrt in Jalovec, drugi del pa je izvedel turo tudi čez Križka jezera s sestopom v Mojstrani. Vsi ti izleti so nepričakovano lepo uspeli in navdušili člane za nadaljnje vzpone. Ustanovili so alpinistični odsek, ki mu načeluje tov. Gorjanc in kateri šteje s pripravniki 22 članov. Dva alpinista sta bila na zveznem tečaju GRS, ki je trajal teden dni na Višiču.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen tov. Gorjanc Janez.

Težišče dela PD Gorje pri Bledu je bilo vsekakor na gradnji Tržaške koče na Doliču in oskrbovanju ostalih treh koč, t. j. Doma Planike, koče na Rovtarici in koče na Mrzlem Studencu. Največ truda jih je stala gradnja Tržaške koče, ki so jo v preteklem letu dogradili in jo dne 28. VII. 1953 izročili svojemü namenu. Kočo je obiskalo 2570 planincev, ki so se o njej prav pohvalno izrazili. V postojanko so samo leta 1953 investirali din 1.357.563.—, medtem ko dolgujejo še raznim upnikom din 1.240.000.—. Postojanka ima 50 ležišč in se je že samo v minulem letu pokazalo, kako potrebna je bila ta koča. Dobro pa so bile obiskane tudi ostale njihove postojanke. Dom Planiko je obiskalo 4181 planincev, postojanko na Mrzlem studencu cca. 8700 in kočo na Rovtarici cca. 7900 planincev. Vse koče so bile aktivne.

Markacijski odsek je markiral transverzalo na svojem teritoriju, zaslino pa je popravil tudi vsa ostala pota.

Članstvo sicer ni nazadovalo, vendar bi se pa to zgodilo, da ni večja skupina članov iz Boh. Beje korporativno pristopila v njihovo društvo. Tudi za Planinski Vestnik v njihovih vrstah ni pravega zanimanja, saj so v razpredelnici naročnikov na to revijo na enem od zadnjih mest. Svoje delo bodo morali vsekakor poglobiti in dejavnost usmeriti v večji meri na vzgojo članstva. Društvo šteje 462 članov, 84 mladincev in 17 pionirjev. Na občnem zboru dne 14. II. t. l. je bil izvoljen po večini dosedanji odbor, vendar pa s to spremembo, da je prevzel predsedniško mesto dosedanji gospodar tov. Klinar Matija, PZS je zastopal njen podpredsednik tov. Bučer Tone.

Občni zbor PD Slovenj Gradec se je vršil ob lepi udeležbi dne 22. II. t. l. Zboru sta prisostvovala predsednik OLO tov. Skrlavnik in sekretar OKZKS tov. ing. Zaver. PZS je poslala pozdravno brzojavko. Tajniško poročilo je podal skupaj s svojim poročilom dolgoletni predsednik tov. Grmovšek Miloš. Prednost so dali gradnji postojanke na Pungartu. Čim so zbrali potrebna denarna sredstva, za kar je pokazal veliko razumevanja predvsem OLO Slovenj Gradec, so pričeli v prvi polovici avgusta 1953 z obnovitvenimi deli. S pomočjo nekaterih odbornikov, zlasti članov gradbenega odbora, ki so se res potrudili, da so pravočasno izvršili predvidena dela, predvsem pa izdatni finančni pomoči ljudske oblasti in nekaterih delovnih kolektivov se je zahvaliti, da so 6. XII. 1953 v navzočnosti večjega števila članstva izročili svojemu namenu prtiličje, ki je od tedaj že stalno odprto in oskrbovano. Pri zbiranju finančnih sredstev se je društvo poslužilo tudi notranjega posojila med člani društva, ki je rodilo lep uspeh. Kočo pod Kopo so preimenovali v »Dom pod Veliko Kopo« (1377 m). Društvo z velikim uspehom upravlja tudi Kočo pod Krenžarjevim vrhom, ki je v preteklem letu zabeležila 2583 posetnikov.

Propagandni odsek ni v celoti izvedel svoje naloge. Tudi jim ni uspelo, da bi si zagotovili primerne predavatelje. Dasi so imeli v letu 1952 le 21 naročnikov na Planinski Vestnik, so število naročnikov v preteklem letu dvignili na 101. Prepričani pa so, da bi lahko imeli ob primernem zanimanju dosti več naročnikov.

Članarino je poravnalo 470 rednih članov, 66 mladincev in 222 pionirjev, skupaj 758 članov, medtem ko je vsega skupaj registriranih nad 1000 članov. Močne planinarske skupine ima društvo na osnovni šoli v Slovenj Gradcu in Smartnem, najštevilnejšo pa na nižji gimnaziji v Slovenj Gradcu, ki šteje 144 članov. Močno in agilno planinsko skupino tvori kolektiv PTT, ki gradi na Selah pod Uršljo goro svoj poštarSKI dom. Ta poštni kolektiv je lahko svetel zgled mnogim PD, ker je večino vsega izvršil s prostovoljnimi delom in zato gradbene stroške znižal na minimum. Skupinske izlete je društvo usmerjalo predvsem na Pohorje, nato pa v Savinjske in Julijske Alpe. Fotoodsek je skrbel za stalno izmenjavo slik v izložbeni omari, objavljaj pa tudi lastne posnetke. Markacijski odsek je markiral transverzalo in skrbel, da so bila vsa pota vedno v vzornem redu. V letošnjem letu pa nameravajo izvesti tudi zimске markacije in nadelati novo pot od Doma pod Kopo na Sedlo in od Mačkovega sedla do kočje pod Krenžarjevim vrhom. Pohvale vredno je dejstvo, da funkcionarji tega društva opravljajo vsa dela brezplačno, prav tako tudi vse blagajniško in knjigovodsko poslovanje ter ostalo pisarniško delo, ki pri dosedanji izgradnji treh planinskih postojank ni bilo baš majhno. Največ zaslug pri tem pa ima nedvomno dolgoletni marljivi predsednik tov. Grmovšek Miloš, ki je pri delu vedno prvi in je doslej stalno vse letne nagrade poklonil društvu.

PD Brežice. Društvo je sicer še zelo mlado, vendar pa dokaj delavno. Šteje 114 članov, od teh so trije delavci, 22

uslužbencev, 4 kmetje, 73 dijakov, medtem ko je ostalih neopredeljenih 12. Poleg PD Univerza v Ljubljani je najbrž edino društvo, v katerem prevladuje mladina. Planinski Vestnik ima v njihovih vrstah 40 naročnikov. Društvo je sodelovalo tudi pri gradnji Tončkovega doma na Lisci, ki ga je gradilo PD Krško in se tedaj obvezalo, da bo s svojimi prispevki opremilo eno sobo Doma. V ta namen je društvo zbralo din 40000.— v gotovini in v materialu za vrednost din 9700.—. Pograde in druge lesene dele je prav lično in brezplačno izdelal domači mizarSKI mojster Rožman Dominik, ki je s svojimi delavci tudi krepko pomagal pri spravljanju materiala na Lisco. Društvo mu je za njegovo požrtvalnost izreklo zahvalo, prav tako pa se je zahvalilo tudi vsem ostalim dobrotnikom, ki so kakor koli pomagali pri opremitvi sobe Tončkovega doma na Lisci. Društvo se zanima za postavitev razglednega stolpa na St. Vidu, vendar pa ne more še pristopiti k temu delu, ker cerkvena oblast, ki je lastnik te parcele, stavlja kot pogoj tudi obnovo cerkve. Zastopnika društva sta se udeležila tudi ustanovnega občnega zbora PD Kostonjica na Krki dne 13. XII. 1953. V diskusiji so obravnavali vzgojo mladine, organizacijo izletov in članarino, katero naj bi morda nekaterim dijakom plačevalo društvo ter ugotovili, da je delavnost društva takoj popustila, čim so izvršili svojo obvezo do Tončkovega doma na Lisci. To naj bi bilo znamenje, da mora društvo vedno imeti pred seboj določeni cilj. Z zadovoljstvom so pa tudi ugotovili dejstvo, da so zvišali število naročnikov na Planinski Vestnik.

Občni zbor se je vršil dne 22. II. 1953 v gimnaziji v Brežicah. Odboru bo tudi v bodoče predsedoval dosedanji društveni predsednik tov. Gaberšček Zvone.

Občni zbor PD Postojna se je vršil dne 20. II. 1953. Zbora so se udeležili predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij, za PZS pa tov. Prosenec Zivojin in Lavrič Rado.

Društvo si je po svojih močeh prizadevalo uspešno vršiti svoje poslanstvo. Upoštevati je treba, da planinstvo na Primorskem nima tradicije in da je treba orati ledino. Zato ni čudno, če je planinec, ki je posetil Nanos, večkrat že od daleč slišal iz Volkove kočje harmoniko in vriskanje ali če je opazil na poteh odvrženo planinsko cvetje. Do neke mere pa je k temu pripomogel tudi oskrbniki kočje sam. Med letom je skušal upravni odbor pritegniti v svoje vrste več mlajših moči, vendar se je izkazalo, da so ti pokazali le trenutno navdušenost. Odborniki so s svojim osebnim delom in s prenašanjem raznih potrebščin na Nanos, s hitrim reševanjem pisov in najavljenih obiskov skušali ustvariti za obiskovalce čim večje ugodnosti in se je zato tudi njihovo delo omejilo predvsem na oskrbovanje kočje. Vse premalo pa je odbor storil v tem pogledu, da bi pritegnil čim več mladincev in dijakov v svoje vrste in da bi jim nudil pod strokovnim vodstvom skupinske izlete. Duša društvenega dela naj bi bil propagandni odsek, ki pa ni našel niti prave volje niti primernih pogojev za svoje delo. Društvo šteje okrog 200 članov in ima 42 naročnikov na Planinski Vestnik. Sodelovali so pri izvedbi Titove šta-

fete in se udeležili proslave v Vratih. Alpinisti so od 1. do 9. avgusta 1953 tabornili v Zadnji v Trenti. Izvršili so prvenstveno smer v Kugyjevem Ozebniku (tov. Valič Tone od AO Postojna in Škodič Jože od AO Litostroj v Ljubljani), razen tega pa še razne ponovitve v Vodnikovem Vršacu, zimski vzpon na Brano, Brinškov Kamnin in Jugovo peč v Planjavi. Prvenstvena smer v Kugyjevem ozebniku je ocenjena s IV. in V. težavnostno stopnjo, piezala sta 12 ur. Alpinist tov. Konrad Knez iz skupine Cerknica pa je plezal tudi na Velikem Kleku in v Dolomitih. Markacijski odsek je obnovil vse markacije, namestil, kjer je bilo to potrebno, nove smerne tabele in na novo markiral pot Strane—Predjama, ki tvori del transverzale. Težave pa ima odsek v tem, ker jim neznan zlikovci vsako leto uničujejo markacije. Gospodarsko delovanje društva se je osredotočilo na oskrbovanje in vzdrževanje Vojkove kočice na Nanosu, katero je obiskalo okrog 2000 izletnikov. Koča je bila oskrbovana redno do septembra pr. l., ko se je oskrbnica izselila spriču dogodkov okrog Trsta. Postojanka je izkazala dln 14947.— čistega dobička. Na splošno željo mladincev je bil izvoljen za društvenega predsednika tov. Rozman, ki je tudi že doslej ves svoj prosti čas posvetil mladini.

PD Sežana obstaja šele dobro leto, pohvali pa se lahko že z lepimi uspehi. Iz poročil, ki so jih podali na občnem zboru dne 31. I. t. l. društveni funkcionarji, sledi, da se je članstvo dvignilo od prvotnih 68 na 134, da pa zanimanje za planinstvo še stalno raste. Premalo odziva so našli le med mladino. Izvedli so več predavanj, med drugim tudi v Komnu, s katerimi so želi velik uspeh. Nekaj časa je delovala pri društvu tudi jamarska sekcija in so člani obiskali Divaško jamo, Lokavsko jamo, Jamo pri Lipici in jamo Dimnico v Slivju, kasneje pa so ta sektor prepustili Turističnemu društvu. Dobro obiskani so bili tudi njihovi skupinski izleti na Slavnik, Vremščice, Trstelj, Caven, Vrata itd., zlasti pa koordiniran izlet na Slavniki s tržaškimi in koperskimi planinci ter dijaki iz Kozina ter skupinski izlet s sindikalno podružnico OLO Sežana. S posoškimi PD so se udeležili tudi udarniškega iščenja gorske ceste na Mangrt. Poleg že navedenih pa so člani društva izvedli tudi še več individualnih izletov v manjših skupinah v Savinjske in Julijske Alpe. Za proslavo 60-letnice sloven. planinstva je društvo priredilo manjšo razstavo, ki je prikazala zgodovino razvoja slovenskega planinstva ter delo in uspehe tega društva. Na vrhu Vremščice in Slavnika so vzdali pločevinaste skrinjice z vpisnimi knjigami in žig. Uredili so društvene prostore in namestili stekleno oglasno desko, ki jim služi za društvene objave. Na novo so markirali sledeča pota: Vreme—Vremščica in Košana—Vremščica ter Gornje Ležeče—Vremščica, Podgorje—Slavnik, Herpelje—Slavnik, Markovščina—Slavnik in Materija—Slavnik, Golac—Razuštica preko Male Medveščice, Golac—Zabnik (Ostrlič) in Razuštica—Zagrad—Golac, skupno 74 km gorskih poti. Deloma so trasirali tudi popolnoma novo pot Razuštica—Slavnik, v dolžini 10 km, ki je terjala od markacistov precej truda. Naše strokovno gla-

silo Planinski Vestnik ima v društvu le 24 naročnikov. V tem letu bodo pridobili reviji vsaj še 20 naročnikov. Zeliijo tudi zvišati število članstva vsaj na 200, če že ne na več. V obširnem delovnem programu, ki zajema vse delovne sektorje, bo najbrž najtežja naloga postavitev planinske kočice na Slavniki, ki mora biti do jeseni že pod streho. Kočo bodo gradili skupaj s PD Trst in Koper ter ob podpori domačih podjetij in PZS. Pri gradnji bodo sodelovali tudi loveci. Slavnik je eden največjih vrhov okraja, od koder se nudi krasen razgled na naš Trst in na naše morje, Istro in Kras. To bo tudi prva planinska kočica v tem okraju, ki bo poleg tega nedvomno veliko pripomogla k nadaljnji rasti planinstva v tem delu Primorske. Za uspešno organizacijsko delo bodo ustanovili skupine v Dutovljah, Divači, Stanjelu in v Podgorju, po potrebi pa tudi še v ostalih krajih.

Občnega zbora so se udeležili poleg zastopnikov množičnih organizacij in društev še zastopnika PD Koper tov. dr. Vovk in dr. Zega ter zastopnik PD Trst tov. Jelinčič. PZS je poslala pozdravno brzojavko. Za predsednika je bil izvoljen tov. Marenzi Ferdinand.

Občnega zbora PD Laško dne 26. I. t. l. so se udeležilo 70 članov, zbor so pa pozdravili tudi predsednik MLO tov. Vodovnik ter zastopniki društev in množičnih organizacij. PZS je poslala pozdravno brzojavko.

Ustanovili so pionirski odsek, v katerega se je vključilo preko 100 pionirjev. Sklenili so, da bodo mladini posvetili kar največ pozornosti. Zvišali pa so tudi število ostalega članstva za skupno 246 članov, tako da šteje društvo danes 601 člana. Organizirali so več predavanj. Priredili so svoj običajni planinski ples, praznik dela 1. maja in oba naslednja dneva pa so proslavili z laškimi rudarji v Domu na Smohorju. Tudi silivstrovali so na Smohorju. Organizirali so le en množični izlet na Smohor s pionirji, pač pa so člani v manjših skupinah obiskovali Logarsko dolino, Kamniške planine in Julijce. Člani Svobode iz Nove Gorice so vrnili obisk članom Svobode v Laškem s tem, da so posetili njihov dom na Smohorju, kjer so prebrali v družbi članov Svobode Laško in domačimi planinci prijeten večer. Nabavili so nekaj inventarja v vrednosti dln 300.000.—, zaradi tega pa zašli v finančne težave. Bilanca izkazuje dln 43.139.— čistega dobička, kar pomeni nad polovico skupnega dobička v preteklem letu, pri čemer pa je seveda krilo vse upravne stroške. V vpisno knjigo v postojanki je vpisanih 4000 obiskovalcev. Na novo je društvo pridobilo za Planinski Vestnik 83 naročnikov in s tem častno izpolnilo svojo obveznost. Markacijski odsek je obnovil nekatere markacije in skrbel, da so bila vsa pota v njihovem območju v vzornem redu. Sprejeli so dokaj obširen plan dela za leto 1954 in proračun, ki predvideva dln 2.171.000.— razhodkov in enak znesek dohodkov. Odbor bo tudi v novem poslovnem letu vodil zaslužni in delavni predsednik tov. Medvešek Franc, kateremu je upravni odbor v znak priznanja za njegovo dosedanje nesebčno in požrtvovalno delo poklonil veliko sliko Doma na Smohorju, opremljeno s podpismi vseh društvenih funkcionarjev.

PD Prevalje je v preteklem poslovnem letu usmerilo svoje delo predvsem vzgoji mladine in propagandi, vzdrževanju in markiranju potov. V svoje vrste so vključili večje število mladincev in vzdrževali tesne stike z vsemi ostalimi društvi in organizacijami. Za 1. maj, 22. julij in 29. november so zakurili na Uršlji gori kresove. Izvedli so več predavanj, udeležili pa so se tudi predavanja z diapozitivi v Ravnah na Koroskem. Priredili so več skupinskih izletov na Uršljo goro, enega pa v Logarsko dolino. Proslave 60-letnice slov. planinstva v Vratih se je udeležila skupina 30 planincev. Društvo šteje 335 članov, od katerih je 128 delavcev, 93 namencev, 12 kmetov, 55 dijakov in 47 članov delovne mladine. Število naročnikov PV je društvo dvignilo od 17 v letu 1952 na 70 v letu 1953. Število članstva je nekoliko padlo, ker je bilo v Ravnah ustanovljeno samostojno planinsko društvo.

Alpinistični odsek šteje 4 alpiniste in 5 pripravnikov, ki so že vsi izpolnili pogoje za sprejem v članstvo. Delovali so predvsem na Uršlji gori, na Raduhi in Savinjskih Alpah. Izvršili so 63 raznih plezalnih vzponov in to od II. do IV. težavnostne stopnje, med temi tudi enega najtežjih plezalnih vzponov in severnem razu Raduhe. Svojih uspehov niso objavljali. Pozimi so izvedli tudi kratak zimski alpinistični tečaj. Največ pozornosti je odsek pač posvetil Raduhi, kajti ta pripada predvsem prevajalskim alpinistom. V okrilju njihovega društva deluje tudi postaja GRS, ki ima štiri registrirane reševalce s potrebno obveščevalno službo. Eden od njihovih reševalcev se je tudi udeležil reševalnega tečaja, ki ga je organizirala Komisija za GRS pri PZS v Julijskih Alpah. Markacijski odsek je obnovil in na novo markiral nekaj potov, namestil pa tudi nekaj kačipotov. Izdelal je tudi kačipotno tablo za izhode iz njihove postojanke na vse vrhove, v delu pa je volika orientacijska tabla vsega njihovega okoliša, ki bo postavljena na žel. postaji v Prevaljah. Gospodarski odsek je pregradil dve večji spalnici in s tem dobil 4 manjše, ki jih je lično opremil. Nabavil je tudi več inventarja. Koča je zabeležila 2970 obiska. Cene v postojanki niso bile prethrane in večkrat celo enake onim v dolini. Za prenos materiala na postojanko je društvo nabavilo mulo, ki je znosila do koč 250 kg tovara. Udarniško so društveni člani opravili na vseh sektorjih dela 3956 ur.

Diskusija je bila živahna in stvarna. Sklenili so, da bodo Dom na Uršlji gori preimenovali v Dom na Pleševu. Izvoljen je bil po večini prejšnji odbor, razen tov. Telcerja, ki je podal ostavko na mesto podpredsednika in načelnika alpinističnega odsaka ter vodje postaje GRS. Odbor bo tudi v bodoče vodil zaskušni planinski delavec tov. Pernuš Jože. Občni zbor se je vršil dne 6. II. 4. 1., PZS je zastopal tov. Gajšek Božidar iz Maribora.

Občni zbor PD Bovec se je vršil dne 8. II. 4. 1., udeležilo se ga je 50 članov. Društvo šteje 120 članov, od teh 13 delavcev, 40 uslužbencev, 22 kmetov, 31 dijakov in 5 članov delovne mladine. Izvedli so sedem skupinskih izletov in izvršili skupno 754 prostovoljnih delovnih ur. Prostovoljno delo se v glavnem nanaša na čiščenje in popravilo poti na Mangrt ter na njihovo pomoč pri gradnji spomenika dr. Kugyja v Trenti. V večjem številu so se tudi udeležili proslave 60-letnice slov. planinstva v Vratih. Za Planinski Vestnik so pridobili 44 novih naročnikov, kar je za društvo s 120 člani vsekakor zelo lep uspeh. K postavitvi nagrobnega spomenika pok. Kopiščarju v Trenti bodo prispevali din 10000.—. Pionirska organizacija je v sodelovanju s PD Bovec izvedla vrsto izletov na Čuklo, Zgornjo trdnjavo, Golobar, Javoršček, na Svinjak in ostale bližnje vrhove s povprečno udeležbo po 29 otrok na vsak izlet. Markacijski odsek je med drugim obnovil markacije na poti Bovec—Dom Petra Skalarja—Kaniin ter izvršil vsa potrebna dela, da je sedaj dostop na vrh Vel. Kaniina vsakomur dostopen. Na novo je markiral pot na vrh Svinjaka in popolnoma na novo markiral transverzalen pot od izvira Soče—koča Zlatorog, planina Lepuče—planina Trebišča—Prehodavci do II. Triglavskega jezera ter od Bogatinskega sedla do Kinskega jezera. Nadaljevanje poti na vrh Krna bo markiralo PD Nova Gorica. S finančno pomočjo PZS se je obnovila tudi pot od Loške Koritnice—Planina—Riše—Kotovo sedlo.

Društvo upravlja kočo Zlatorog v Trenti in kočo Petra Skalarja pod Kaniinom. Medtem ko je koča Zlatorog v Trenti izkazala okrog din 120000.— čistega dobička in beležila 3145 obiskovalcev (1543 nočitev), je bila koča Petra Skalarja pri obisku 97 obiskovalcev pasivna in izkazala din 32607.— primanjkljaja. Siednji bi pa bil dokaj občutnejši, če ne bi bil požrtvovalni oskrbnik te postojanke tov. Kравanj Franc vulgo Zajc ne izvršil številnih nošenj materiala na postojanko, ne da bi bil za to kaj računal, v prostem času posekal in pripravil vsa potrebna drva, prav tako pa znosil nemalo mleka, zelenjave in krompirja iz svoje šrambe v kočo, ne da bi društvo za to prejelo kdaj račun. Vsa pohvala za uspešno gospodarstvo v postojanki Zlatorog pa gre seveda tudi oskrbniku tov. Čebulu Jaki in njegovi ženi, ki sta s svojim nesebičnim delom prihranila društvu mnogo izdatkov. S finančno pomočjo PZS in najetjem posojila bodo letos obnovili streho koč Zlatorog, pri tem pa še pridobili nekaj novih ležišč, ki jih v letni sezoni vedno primanjkuje. V diskusiji so člani iznesli željo po upravljanju koč pri izvira Soče in zgraditvi manjše koč na Mangrtu. V propagandnem odseku bodo v bodoče sodelovali tudi zastopniki Turističnega reševalnega društva, gostinstva in sekcije za pogodovanje. Odbor je ostal v glavnem neizpomenjen, vodil ga bo še nadalje tov. Ostan Miran.

R. L.

Popravek:

V številki 6, str. 323, 6. vrsta od spodaj navzgor črtaj: »javljajo v velikih množinah, znamenje slabega vremena« in vstavi: »Od nizkih oblakov so važni napovedovalci vremena kopasti oblaki: če so...«

IZ PLANINSKE LITERATURE

Pavel Kunaver - Hans Hofmann - Montanus und Ernst Felix Petritsch: Die Welt ohne Licht — Höhenforscher und Höhlengänger in Tragödien und Abenteuern. Založba Josef Habel, Regensburg, 1952. Obsežna knjiga ima 418 strani in jo krasi 92 lepih fotografij iz podzemskega sveta, med njimi mnogo prav uspešnih Petritschevih risb, pa tudi mnogo načrtov podzemskih jam. Nas Slovence zanima predvsem pisatelj Petritsch v spisih: »Der Hades«, »Jugend als Bahnbrecher der Höhlenkunde«, dalje »Der Schlund von Raspo« (L'abisso Bertarelli), Istriens tiefste Höhle; pa tudi »Die tiefsten Höhlen der Welt«.

V prvem spisu, ki obsega 82 strani, pisatelj opisuje začetek jamarskega društva »Hades« v Trstu. Združili so se dijaki, ki so jih navdušila čuda sosednjega Krasa, ki je bil tedaj še prav malo raziskan. V prekrasne udore in jame v Skocijanu pri Divači je držalo le malo nevarnih steza, a kdor se je upal v še nedotaknjeno naravo orjaških podzemskih hramov, je podlegel njihovemu čaru. In tako so ti mladi študentje žrtvovali vsak prosti čas, da so odhajali v globoke prepade raziskavat podzemski svet. Žrtvovali so tudi svoje malenkostne prihranke za prvo raziskovalno orodje, vrvi, lestvice i. dr. Celo svoj list »Hades« so začeli izdajati. V javnosti začetkoma niso imeli mnogo ugleda, če tudi so bili po večini dobri dijaki. Toda ugled je rasel z njihovimi uspehi. Posebno pa so si pridobili simpatije široke javnosti in oblasti, ko so pojasnili smrt štirih delavcev v 264 m globokem prepadu, Jami mrtvecev, nad Trstom. 28 let pred njihovim prihodom je zaradi eksplozije mine poginilo v tem prepadu več delavcev, ki so iskali tam rudne zaklade. Nihče se ni upal v strašno globino, dokler ti mladi fantje, katerih eden je bil prav Petritsch, niso premagali strahu in težav. Po opravi lu samaritanske dolžnosti, da so

zbrali kosti skoraj tri desetletja prej umrlih slovenskih delavcev in jih v vrečah poslali na vrh, so opravili še znanstveno delo.

Tako so nadaljevali raziskovanje Krasa in odkrili eno od najlepših jam na svetu: Veliko pečino v bližini Nabrežine, Trnovico in neštete druge, ki se odlikujejo tako po svoji globini kakor tudi lepoti. Raziskovali so seveda tudi skrivnosti vodnih tokov, posebno reke Reke v Skocijanskih jamah, kar spada k najtežjemu in najnevarnejšemu delu na našem Krasu. Saj so raziskovalci, odkar so pred približno 100 leti začeli sistematično raziskovati te jame, prišli komaj 2500 m daleč. Ko danes obiskovalec hodi po pivem, dostopnem, delu jame po varnih stezah visoko nad reko, ki grmi globoko v dnu črne soteske, pač ne sluti, da so se raziskovalci tam doli spuščali preko 26 slapov in brzic ob skromni razsvetljavi sveč in bakelj in da so si le z rogovi dajali znamenja. Trije od teh pogumnih mož, katerim desna roka so bili slovenski delavci, pa so izgubili življenje. —

Petritschovo delo sega tudi dalje na sever, v Planinsko polje in njegovo jamsko okolje. V krog mladih jamarjev so začeli vstopati drugi, a mladina je rastla, nekateri so odšli drugam, prišli pa so novi. Pri raziskovanju so se posebno proslavili Slovenec Andrej Penko, Hanke, Müllhofer i. dr.

Samo ta spis Petritscha pojasnjuje 27 načrtov.

Eno pa boli pri čitanju. Vse delo se godi na naši zemlji. A malone vsa imena so spačena. Zaman iščeš veliko večino v spisu omenjenih krajev na slovenskem zemljevidu. Zaman bi povpraševal pri Kraševcih po večini od njih. Naša zemlja, a kdo jo je raziskoval? Po veliki večini sam o tužci. Tam doli so se šopirili sicer delovni in sposobni italijanski raziskovalci, našo zemljo pa

so svetu prikazovali kot čisto italijansko pokrajino, kvarili naša imena in svoje veliko delo »Due mila grotte« natrpali s pokvarjenimi imeni, za katera danes nihče več ne ve, in mislim, da niti sami raziskovalci mnogih jam ne bi več našli. Toda pred prvo vojno — kje so bili naši ljudje? V društvu za raziskovanje jam v Ljubljani, ki je bilo ustanovljeno leta 1910, je bilo res nekaj Slovencev, a le štiri leta do 1914 so mogli delati. Prej pa je slovenska inteligenca le prerada posedala po gostilnah in kavarnah, na teren, na raziskovanje zemlje in med ljudstvo, posebno na »pusti« Kras ni šla. Zato človeka pri vseh zanimivih opisih naše zemlje obide žalost, ker je bilo toliko časa zamujenega. —

Prav tako zanimiv je drugi spis Petritschev »Der Schlund von Raspo (L'abisso Bertarelli)«, ki opisuje raziskovanje najbolj globoke jame v Istri. Prepad je 450 m globok in skrajno nevaren, ker drži vanj struga hudournika. Zaradi globine jame in obsežnosti silno zavitega podaljška je treba na etažah zaradi zveze postaviti releje, ki naj s pomočjo signalov in telefona posredujejo med vodstvom raziskovalne ekspedicije na vrhu in med prodirajočimi jamarji. Vhod jame je v veliki, 5 km dolgi kotanji med vrhovi Glavica, Orlik (Monte Aquila) in Sbevnico (?) v Čičariji (Tschitschenboden!). V ta silni prepad so pogumni raziskovalci večkrat poizkusili prodreti, a šele 23. in 24. avgusta 1925 se je veliki skupini najpogumnejših posrečilo priti do sifona na koncu zadnjega podaljška prepada. Žal se je v tem, ko so bili raziskovalci najgloblje v prepadu, v naravi pripravljalo silno neurje. Silen ciklon in strašen naliv, ki je zajel vso pokrajino od Učke do Gorice, je povzročil, da je začel teči hudornik v opisani prepad. Kljub telefonskemu pozivu, naj se vrnejo, raziskovalci niso mogli pravočasno iz jame. Doživeli so strašno ure, ločeni in skriti po skalnih polcih pod provisi, ko so gmeli preko njih slapovi, plazovi skalovja in navlake iz doline. Odrezani od pomoči od zgoraj, pričakujoči vsak trenutek smrti, so raziskovalci lačni, premrli, mokri in raztrgani v svojih nevarnih »zavetiščih« dva dni vztrajali. Šele ko je prišla pomoč iz Trsta,

so jih rešili iz strašnega brezna. Dva domačina pa sta bila mrtva, a le enega so mogli iztrgati grozni jami. Popis vsega raziskovanja in njegovega tragičnega konca je dramatičen. Potrebno bi bilo, da bi ga prečitali posebno mlajši jamarji, ker se bodo iz njega marsikaj glede tehnike, pa tudi previdnosti naučili.

Le 11 strani dolgi Petritschev spis »Die tiefsten Höhlen der Welt« na kratko opisuje sedem najglobljih jam na zemlji (po raziskovanju Pirenejev se je sedmoricci pridružilo nekoliko večjih). Od sedmih jamskih velikanov je pet na slovenski zemlji, in sicer Schlund von Raspo (slovensko ime?), Schlund von Schwarzenberg (Prepad na Črnem vrhu), Schlund von Olana (prepad pri Klanom), Schlund von Verco (prepad na Vrhu), in Lindner Höhle (Prepad pri Trebiču). Koliko Slovencev ve za ta imena, ki so vsaj po literaturi (nemško-italijansko-francoski!) znani skoraj širom po svetu in to, kakor da so na italijanski zemlji? Slovenci, posebno mladina, Kras te kliče na delo!

Vse ostalo v tej knjigi je napisal Hans Hofmann-Montanus. Prvi spis, »Das Lurloch« na 82 straneh opisuje tragikomično zgodbo o znameniti jami Lurloch v bližini Gradca, kjer je l. 1894 narasel potok in zaprl v jamo za 8 dni sedem graških nepoklicanih jamarjev. Reševanje teh ljudi — razen enega dijaka samih obrtnikov — je veljalo takratno Avstrijo okoli 100 milijonov sedanjih dinarjev! Pri reševanju je sodelovala vojska in rudarji. Celó iz Ljubljane je prišel pomagat naš slavní raziskovalec Putnik, ki je s svojimi navodili končno tudi uspel, da so prodrli do omagujočih in že precej sestradanih, a še živih raziskovalcev.

»Die Frauenmauer, Saga von Höhlentod«, opisuje mnogo smrtnih primerov v na videz lahko prehodni jami Frauenmauerhöhlen na severnem Štajerskem.

»In Flusshöhlen der Pyrenäen« pisatelj na kratko opisuje znamenita raziskovanja Francoza Norberta Castereta v Pirenejih. Kdor pa se za ta veledejanja pod zemljo zanima, je najbolje, da čita izvrstne Casteretove knjige v originalu ali pa v nemškem ali angleškem prevodu.

V zanimivem spisu »Der Steinbock ob der Altmühl« nam podaja pisatelj »slike iz okolice neke jamske nisbe iz kamene dobe«. V štirih poglavjih nas povede v »templ narave« in nas pusti razmišljati o vsem, kar se je godilo pod zemljo, ko je tam pravečlovek iskal zavetje in našel na stenah kraj, kjer je kot prvi umetnik narisal, kar je videl v naravi.

Tako je vsa knjiga polna zanimivosti in je potrebna posebno Slovencem, da bi nas, ki smo lastniki klasičnega dela Krasa, bolj vnela za delo na sveti domači zemlji.

Ljudska geografija (Terensko izrazoslovje). — Nadaljevanje tlopisne razprave v 2. števil. Planinskega Vestnika iz 1. 1954.

V navedenem spisu še nisem dokončal popolnoma 8. poglavja o kočljivem, umetno skovanem izrazu »pobočju« (gl. str. 117, 118). Ker je utegnulo to zavesti marsikaterega bralca na povsem napačno misel, kakor da imam edinole »stran« za pravšni domači izraz, ki more nadomeščati pobočje v vseh tlopisnih primerih, naj navedem tu še nekaj pomislekov proti neljudskemu »pobočju« in s katerimi izrazi se mu moremo lepo po domače ogniti.

3. Tudi tvorba izraza »pobočje« sama po sebi mi ne prija. Ta beseda naj bi nam označevala podobo: kakó je nasajena kaka gora ali kar cela gorska vrsta in kakšne oblike kažejo njene strani ali le same rebri. Označbe: »bočen, bočnat, bokat, izbočen, bočina« pomenijo in merijo pri terenskih predmetih navadno: a) na oblo v viš izbočeno podobo, pravo vzpetost gorske vršine, kakor jo kaže n. pr. gora Boč 980 m pri Poljčanah po značilnem svojem vrhuncu, ali b) stransko bokatost, bočino, trebuha-sto obliko, kakor jo vidimo pri raznih posodah (doga pri sodu, lonci, vrči) ali pa tudi c) le samo levo ali desno izbočeno stran kakega predmeta (bočna stena ali stran hiše; sablja mu visi z boka — ne pa spredaj s trebuha ali zadaj čez sedalo). Nobena zadnjih dveh omenjenih bočin, ki bi štela za »pobočje«, to je za srednji pretežni del, pas gorskega trupa pa ni niti najznačilnejša, celo pa ne edina oblika ali lastnost ne pri rébri, rebréh niti pri kaki celi

gorski strani ali stranéh, kajti rebri kakor cele gorske strani ne kažejo, kakor vsi vemo in vidimo, zgolj »vampastih« oblik, marveč ravno tako tudi uleknjene, vdrite pa premo stegnjene viseče in celo lomljene, prageste, prepadne. Potemtakem se mi torej svoječasna izbira geografičnega izraza »bočje« kakor s predlogom »po« poudarjenega »pobočja« ne zdi dovolj primerna niti za označbo rebrskega, še manj pa za označbo celega gorskega brega, vesa od vrha do tal.

Tudi v tem primeru, pri »pobočju«, vidimo, da smo dobili svoje dni ta strokovni geografični (tlopisni) izraz po nerodnosti zgolj zaradi neupoštevanja dotičnih dobrih domačih tlopisnih besed in neposrečenega prevoda nemških izrazov. Pri sestavljanju naših prvih zemljepisov je bilo treba najti ustrezní izraz za »Hang, Aghang, Gehänge« tedanjih uradnih nemških zemljepisov, ki so jih morali odločujoči naši šolniki prejšnjih rodov var se dá trditi po črkah natančno prevesti. Pri tem tuhtanju navedenih nemških besed pa se niso spomnili najnavadnejših naših domačih klenih tlopisnih izrazov, kakor so n. pr. »reber, stran in breg« ali pa so se jim zdelo te besede kakor tudi »kraj, konec« in druge domače, preveč preproste pa premalo primerne za znanstveno zemljepisno rabo, in tako smo dobili izumetničeni izraz »pobočje«. Čeprav nikaka gornjih nemških besed ne namiguje na kako stransko »izboklost«, marveč le na to, kar »visi«, torej brežino, so si rajši izbrali za osnovo: »bok, bočina, bočje«. To se jim je zdelo, da najbolje ustreza in zadene pomen nemških geografičnih izrazov za nagljenost, povešenost visečih gorskih strani, in da bo povsem držalo, so poudarili bočje v »pobočje«. No, če bi priataknil predlog »po« n. pr. vsakomur, tako na deželi kakor po mestih, znani besedi »breg«, ki je po mojem bolj pravšno in značilnejše skupno ime za stranske gorske vese, vesine, bi že dobili tudi brez dolgotrajnega študija starih avstrijskih specialk, vsaj eno izmed dobro ustreznih nadomestil za pobočje, namreč kleno besedo iz davnine »póbreg« (gl. str. 59 moje knjige). Tako se mi ne bi bilo treba sedaj tolikanj zadirati nad prisiljenim imenom »poboč-

je« in se ne spet zameriti tudi v tem primeru pri geografih, le-tim pa bi bilo prihranjeno tisto neljubo »ubijanje v glavé« slabo razumljivega neljudskega izraza pri deci in ostali mladini!

4. Opredelitev pobočja. — Nikak sedanji naš novejši šolski zemljepis ne pojasnjuje bistva, pomena pobočja naravnost, stvarno določneje, temveč kar na kratko takole: »Pri vsaki vzpetini« — eden! pravi celo napak »Na vsaki vzpetini« — »razlikujemo tri dele: vrh, pobočje in vznožje«, zatem pa še: »Dolina ima dno ali podolje, na obeh straneh pa pobočji, ki sta obenem pobočji sosednjih vzpetin«. — Kakó naj po tej razlagi pravilno odgovori nobogljeni podeželski šolarček 3. ali višjega razreda osnovne šole, če mu zastavi učitelj vprašanje: »kaj je pobočje«, ne vem; najbrž spravi to marsikoga v zadrego... Zdi se mi pa, da bi na gornje vprašanje otroci laglje odgovorili, če bi brali v zemljepisu izraze: breg, stran ali rober, ki so jih pogostokrat čuli namesto pobočja doma in na vasi, in razumeli. — Tudi sama opredelitev pobočja med vrhom in vznožjem ni tlopisno pravilna in bi bilo dobro, če bi v prihodnjih izdajah šolskih zemljepisnih učbenikov izmenjali ime »vrh« z ustrežnejšim polnejšim izrazom »vršina«.

5. Podobe gorskih strani, in to že pri eni sami gori, kaj šele pri dolgo stegnjenih gorskih vrstah, so tako raznolike, razgibane, zveržene, da njenih mnogoterih značilnih oblik ni nič kaj lahko povsod zajeti in zadeti zgolj z enim samim tlopisnim imenom. Seveda podpovprečni, prav preprosti pisec, ki mu ni do tega, da ti prikaže zanje vsaj približno tlopisno dobro izraženo podobo, temveč le tisto, kar manj ali bolj hudo »visi« na levi ali desni strani kake doline, zaritega potoka ali prévala, tak poročevalec se lahko zadovolji in reče ali zapiše kar tja v dan — pobočje, če misli, da se bo s to umetno besedo bolj imenitno, učenjaško postavil kakor s kako domačo. Kdor pa hoče ali mora obravnavati podobe visečih gorskih strani nadrobneje, pa jih tudi pravilno ločiti in ima za važno, da podaja oblikovitost gorskega trupa in

njih delov (pasov) stvarno za vsakogar dojemljiveje, nazorneje, takemu naprednejšemu krajepiscu pa zgolj ime »pobočje« ne zadošča in ga sili poseči še po drugih ustreznih izrazih, ki jih šolski zemljepisi uradno še niso priznali in uvedli, a so znani »iz davnine« ali pa še splošno v rabi v naši govorici pri poljancih in gorjancih.

Kateri so taki ustrezni tlopisni izrazi, to iz vse te dolge razprave ni bilo težko spoznati in naj jih še enkrat na kratko po vrsti navedem. V prvi vrsti nam služijo: stranica, stran, in strani. Kdaj in kakó, v katerih posebnih primerih jih uporabljamo namesto pobočja, o tem sem se že dovolj razpisal pod 6. poglavjem februarske šte. PV 1954.

Druga domača beseda je: breg, ki prav natanko zadene in pomeni v malem isto kar nemški Hang in Abhang in z njo v pre mnogih primerih lahko izmenjamo pobočje. In če se »breg« vzpenja više in više k rebri pa tudi vsaksebi narazen, taki vesini, poraščeni, posebno pa še goli, daleč vidni, odprti, se podá tlopisno ime póbreg. Kjer pa se stéza, guga, ziblje ali ziba breg le bolj na široko, počez na desno in levo čez izbuknjene, vzbočene robé in vmesne drage, kadunje grape ali žlebé, takim pogostnim podobam v nizkih rebreh ali nad rečno dolino pravimo bregi ali bregjé (prečkanje po bregéh n. pr. »čez bregé« onkraj Savinje nasproti Igli) v razloček od pobréžja, ki ga uporabljamo le pri zaritih (ne zarezanih) rekah v dolgo stegnjenih debréh. — Mimogrede povedano, tudi sam breg in njegove izvedenke niso še zadnji mogoči nadomestki za »pobočje«, kajti mimo bregov zadenemo lahko v posebnih primerih viseče terenske ploskve v gori in drugod tudi še s temile izrazi: strmina ali strmné, griva, strmál ali strmočina in skrótje. — Tudi to vrsto izrazov lahko vsak krajepisec s pridom uporablja, da mu ni treba ponavljati v spisih venomer in edinole uradne omnibusne iznajdbe »pobočje«. To ime namreč tudi zavira in daje marsikomu kar naravnost potuho, da bodisi iz komodnosti ne uporabi tu pa tam kakakega znanega primernejšega, nazornejšega domačega izraza ali ker misli, da je vezan

¹ Zemljepis za 3. razred osnovnih šol (1951).

zgolj na vpeljani uradni izraz pobočje.

V tretjo skupino domačih, »sklepnih, polnih« nadomestkov za pobočje pa spadajo še: réber ali rebár, rébrje, rebri (nizke in visoke), rebrina, z izvedenkama póreber in porébrje, katerih izvrstnih izrazov za neljudsko pobočje pač nikakor ni mogoče zatajiti ne izbrišati in jih nikak nepristranski geograf pa tudi jezikoslovec ne more izpodbiti. Resda jih žal naši sedanji šolski geografski učbeniki doslej niso še uradno priznali niti uvedli, pa to nič ne dé; kar ni, še lahko se zgodi. Skoraj upam, da to še doživim, saj se je že lani v PV jasno in prav odločno zavzel za »reber« vidni sodobni geograf C. Malovrh in manjka pač le še formalni uradni podpis odločbe šolskih oblasti, pa bo ta izraz končno vendarle dobil priznanje tudi v novih izdajah zemljepisnih učbenikov.

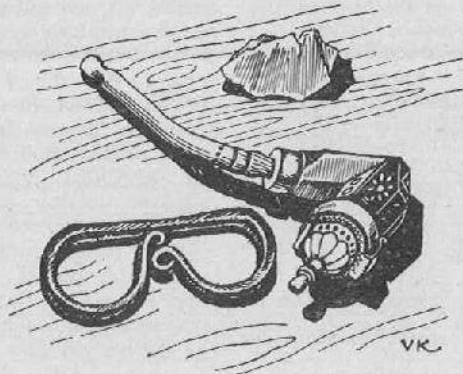
Značilno za naše razmere je, kakó dolgo traja pri nas, preden pride do prave veljave ta ali oni dobri domači flosisni izraz v znanstvenem svetu in se doseže njegova pravilna raba. Le poglejmo!

Jožef Erben (Vojvodstvo Kranjsko in V. Koroško 1866) piše napak: s strmimi rebri, na strmih rebrih, po rebri, a le enkrat pravilno: »gozdnate rebri«! — Josip Šuman (1868): rebro; Jesenko (Zemljepis 1873): rebro; Cigale (Znanstvena terminologija 1880): rebra, rebro. Sele A. Bartlova izdaja Janežičevega nemško-slov. slovarja (1889) in Pleteršnikov slovar (1895) ugotavljata pravilno ime réber, rod.

rebri žen. spola (ne pa moškega in srednjega) pa tudi Pleteršnik navaja še na 5 mestih (najbrž na ljubo svojim sodelavcem) nepravilne podatke n. pr. položno rebro, prisojna rebra, kar je seveda zmešalo premnoge še do danes. Od l. 1866 pa prav do l. 1889, torčj skozi skoraj celi prvi rod slovenskih geografov je vedel, kako je treba pravilno rabiti ime reber, le eden izmed J. Erbenovih sodelavcev (morda Lesar?). — V šolskih zemljepisih navajata pravilno reber prva šele Iv. Vahovec (1897): breg, bok, pobočje, reber, in Albin Zavrl (1939): pobočje ali reber, kasneje pa nihče več.

Iz zgoraj podane ráztave (pregleda) ljudskih nadomestkov za pobočje je torej jasno razvidno, da ima naše ljudsko flosisno izrazoslovje na pretek dobro ustreznega, še živca in lahko razumljivega besedja za označevanje vseh poedinih delov gorskih strani, imen, ki naši geografski znanosti prav gotovo ne bi delali nikake škode, če bi jih uvedli v šolske zemljepise. Zato menim, da je zagovarjanje in vsiljevanje geografskega izraza »pobočje«, ki ga ljudstvo ne pozna (pač pa mnogo boljnih!) in ki tudi ni nič kaj pridno in primerno za ubijanje v glavé naši šolski mladeži, res čisto nepotrebno. — Komur se ne upira, spoznati navedene pristne domače izraze, se bo nanje hitro privadil in se jih ne bo več izogibal. Kdor pa zanje ne mara ali pa je prenemaren, da bi se jim priučil, temu seveda ni pomagati in naj le še nadalje jaha na svojem konjičku — pobočju!

R. Badiura

Ricard Cassin. Izvedeli smo, da R. C. ne bo sodeloval v italijanski odpravi na K 2, ki naj obesi talijansko trikoloro tam, kjer so morali kapitulirati Houstonovi Amerikanci.

Pri Cassinu so namreč »našli« fiziološko napako za gibanje v velikih višinah, ki bo po našem mnenju preprečila zatemnitev kake manjše, a važnejše zvezde v odpravi...

Povrhu si je nam tako simpatičen Furlan Riccardo še zlomil ного pri smučanju. Tudi najboljši, z mednarodno nagrado odlikovani reševalec mora včasih tam na reševalna nosila. Želimo, da bi kmalu zopet hodil ne le po evropskih, temveč kljub vsem tudi po himalajskih gorah. **A. F.**

Dr. Grassler, urednik »Bergkammerada«, je najbolj zagrizen nasprotnik dr. Herligkofferja, ki je vračajoč se z Nange Parbata v Gilgitu deponiral, ne da bi koga kaj vprašal, 170 dragocenih zavojev z ekspedicijskim materialom za prihodnjo ekspedicijo na K₂. Polemika je razbrzdana, ne pozna več nobenih mej in je že davno prestopila meje načelnosti. K₂ bo torej letos dvigal mnogo prahu. Tudi Cassin in Desio sta se že vrnila iz ogledov in baje imata v rokah že vse »pravice« za nastop, Cassin pa si je že tudi izbral smer, ki baje ne bo težka.

Jungfrau 1862. Sourednik švicarske planinske revije L. Seylaz je priobčil pod zgornjim naslovom dokaze, da je eden največjih švicarskih planinskih pionirjev François Thioly v resnici izvršil vzpon na Jungfrau že l. 1862, torej v prvih letih evropskega planinstva v športnem smislu besede. Glavni dokaz mu je opis razgleda s Finsteraarhorna, na katerega se je Thioly povzpел l. 1863. Ko opisuje razgled s tega vrha, ga nadrobno primerja z razgledom z Jungfraue, kar bi mu ne bilo mogoče, če bi ga ne bil leto prej na svoje oči videl. Seylaz pa je odkril tudi vpis v knjigi potnikov

v hotelu Vellig, v katerem pravi, da je v spremstvu dveh vodnikov 29. jul. 1862 ob dveh zjutraj odšel od Faulberške jame, kjer je nočil od 19. na 20. jul. Ob dveh popoldne je dosegel vrh in užival nepopisno lep razgled. Pri sestopu je drugič bivakiral ob jezuru Märjelen. 21. jul. 1862 ob štirih zjutraj je prišel v hotel Vellig, kjer se je odpočil. Vzpon so izpodbijali že leta 1865 v Echo des Alpes. V izpodbijanje je vmešan tudi Tyndall, ki je rad pogledal na ljudi zviška.

O poklicu gorskega vodnika je napisal nekaj lepih misli francoski vodnik Gaston Rebuffat iz Chamoni-ja. »Vodniški poklic je med najlepšimi. Gorski vodnik je vedno v neposrednem stiku z deviško naravo. Vrv poveže dvoje bitij, ki imata, dokler sta navezani, eno samo življenje; kadar dva človeka delita najboljše in najslabše, si nista več tujca. Ponavljanje istih vzponov ne postane mrzko, kajti vodnik ni samo plezalni stroj, ki pozna pot in vreme. Plezanje vedno razveseljuje, predvsem pa vodnika plačuje veselje tovariša v navezi. Vodnik ima rad težave, ne mara pa za nevarnosti, to je dvoje.« Nato omenja vodniško smrt, ki jo je storil ob vznožju Matterhorna Jean Antonie Carrel 26. avg. 1890, 62 let star. 25 let je vodil matterhornske pionir svoje varovance na najlepšo goro v Evropi. To pot ga je zalotil vihar in metež. V zavetišču pri Grande Tour jim je zmanjkalo vsega. 62-letni Carrel je kljub izčrpanosti in kljub letom nastopil pot v dolino, ves čas varoval in oba varovanca (Gorret in Sinigaglia) iz snežne vihre pripeljal na varno, boreč se do konca svojih sil. Ko je Gorret stopil na travo, se je vrv med Sinigaglio in Carrelom napela — Carrel je izdihnil.

Opazovanje in merjenje ledenikov še vedno ni tako popolno, kakor bi pričakovali spričo napredujoče glaciologije in hidrologije. V Švici skrbi

za merjenje Zvezni zavod za študij snega in plazov na Weissfluhjochu nad Davosom in Hidrološka sekcija EPF in železnice na Jungfrau. Zvezna topografska služba (Service topographique fédéral) v Švici je dala pobudo za novo merjenje ledeniške ploščine v Švici za izpolnitev švicarske karte (Carte Nationale de la Suisse). P. L. Mercanton trdi, po Jegerlehnerju, da je v Švicarskih Alpah l. 1877 znašala ledeniška površina 1853 km², l. 1932 pa 1384 km², torej 25% manj. Vpadek ledenikov znaša 469 km², malo manj kot površina Lemanskega jezera. V Švici skrbi zdaj za merjenje ledenikov Švicarska ledeniška komisija (Commission helvétique des Glaciers), vendar se Mercanton pritožuje, da so l. 1952 opazovali samo 49 ledenikov, medtem ko so jih prejšnje leto 80. Nazadovanje ledenikov je v zadnjih letih res izredno: Veliki ledenik Aletsch se na leto umakne za 15 m, Trient 45 m, Glacier inférieur 19 m, Unteraar 26 m (odkrita površina znaša 12 396 m²), Oberaar 35,5 m (odkrita površina 16 156 m²), na enem mestu celo 71 m. V l. 1952 jih je med 100 švicarskimi ledeniki nazadovalo 94, neizpremenjeni so ostali štirje, dva sta pa narasla. V l. 1951 jih je naraslo 12, 9 jih je ostalo v prejšnjem stanju, 79 pa jih je pojcmalo. Povprečno nazadovanje je v l. 1952 znašalo 14 m, en meter več kot l. 1951.

Zmaga nad goro je res čuden izraz, ki slabo ponazarja borbo človeka z goro. Carl Eggerling je odločno zoper to metaforo, češ da je v njej preveč človeške domišljavosti, nesmiselnosti in prikrivanja dejstev. Če bi se nasprotnica — gora branila, bi bila možna le malokatera »zmaga«. Ali bi bil Everest premagljiv, če bi se bil branil z viharjem, mrazom, meglo, snežnim metežem, monsumom, zapadnim kamenjen in s plazovi? Vzpon se posreči, če se gora ne brani preveč. Zmaga nad goro je pravzaprav zmaga nad samim seboj, zmaga tudi tedaj, če se bo pravem času umakneš, videč, da se gora pripravlja na odločno brambo.

Smrtne nesreče v švicarskih gorah od 1. maja 1952 do 30. aprila 1953 so narasle na 88 primerov. Poleti se je ponesrečilo 60 oseb, pozimi 28. Vzroki kakor vedno in povsod, a največji

odstotek zavzemajo samohodci, 15 od 60. 42 rešilnih ekspedicij je rešilo 17 živih ljudi in prineslo 33 mrtvih. Švicarska reševalna služba ima 126 postaj in 300 obveščevalnih točk.

Nemška ekspedicija v Cordillere l. 1953 je bila v rokah monakovskih gornikov. Billi so März, Steinmetz, Wellenkamp. Napotili so se v perujske gore, kjer je l. 1952 vodil Rebitsch avstrijsko-italijansko-švedsko ekspedicijo, v območju Vilcanote in Corabaye. Monakovski akademski alpinistični klub (AAVM) je posegel v svetovne gore l. 1928. Udje tega kluba so bili v Tienšanu, na Teneriffi, v Tatrah, v Boliviji, na Pik Leninu, na Kavkazu (Paul Bauer), l. 1929 na Kanču (Bauer), l. 1932 in 1934 (Wellenbach) na Nanga Parbatu, l. 1936 (Bauer) spet na Kanču, l. 1937, 1938 in 1939 spet na Nanga Parbatu.

Zasipanje alpskih jezer z gruščem razmeroma naglo napreduje. Alfred Steiner je za Thunsko jezero v Švici izračunal, da je od l. 1714 do l. 1914 izgubilo na ta način 131,33 ha, kubatura od rek nanošenega grušča pa znaša za ta čas 32 685 000 m³, na leto 139 090 m³. Če bo šlo v tem tempu naprej, bo Thunsko jezero v 36 000 letih zasuto in zamočvirjeno. Današnja prostornina jezera znaša 6579 milijonov m³, največja globina 241 m, srednja globina 137 m. Jezero je dolgo 17,65 km, široko 2,71 km, površina znaša 47 993 km², dolžina obale 42,9 km.

Aconcagua je nekako drugo svetovno zbirališče alpinistov po zaslugi andinističnega kluba (»Club Andinista«) v Mendoza, glavnem mestu pokrajine Mendoza v Argentini. 7035 m visoka Aconcagua je lani združila alpiniste iz Španije, Francije, Italije, Japonske, Bolivije, Chilea in Argentine. V Aconcagui stoji najvišje gorsko zavetišče »Prezident Peron«. Od l. 1925 je prišlo na vrh kakih 90 gornikov, 20 se jih je smrtno ponesrečilo. Japonci so izjavili, da jim je Aconcagua aklimatizacijski trening za Himalajo, kar je pravzaprav čudno, saj je klima na tihoocanski strani Andov precej drugačna kakor v Himalaji.

Mačka na Matterhornu je našel v višini 4000 m predsednik planinske sekcije iz Montreuxa. Z vodnikom je plezal po grebenu Zmutt, ko je v višini začul mijavkanje, kmalo nato

pa izdelano živalco v sestopu. Kako je muček zašel na ta greben, ne poročajo, pač pa, da mu je potem dišalo mleko v prahu in sendvič.

Švicarska gorska reševalna služba je lani že imela vaje z letalom in s padalci — zdravniki in pomožnim zdravniškim osebjem. Spustili so se z vsemi potrebščinami na Jungfraujo in nato nastopili reševalno turo na Mönch.

Zimski šport v Maroku. Prve smuške ture sta v Maroku izvedla Jean Dresch in Jacques de Lepinay v Visokem in Srednjem Atlasu, čeprav je bilo letno raziskovanje zaključeno šele 1934. L. 1938 je zgradil prvo smuško oporišče tudi CAF. L. 1949 je plaz odnesel Lepinayevo zavetišče. Vsa smuška zavetišča sprejmejo lahko do 250 smučarjev. Govori se, da bodo kmalu organizirali afriško prvenstvo v Oukaimdeni v višini 3000 m, kjer je dober sneg najmanj tri mesece.

Že l. 1541 je pisal Konrad Gessner, mestni zdravnik v Zürichu, znan po vzponu na goro Pilatus l. 1555, svojemu prijatelju Jakobu Voglu, deželnemu pisarju v Glarusu takole: »Največje občudovanje do vseh elementov in do raznovrstnosti narave so mi vzbudile gore. Sklenil sem, da bom odslej vsako leto stopil na vrh ene ali več gora. So pa še drugi razlogi, zakaj me pogled na gore in z gora tako prevzame...« Za tiste čase je bilo tako pisanje pogumno dejanje, saj so bile gore še vse v posesti čarovnic in raznih hudih duhov.

Tehnično novost za spuščanje z vrvmjo so iznašli švicarski plezalci. Gre za posebne kovinske tube, ki omogočajo pri vrvnih manevrih pri spuščanju z vrvmjo lažje drsenje. Posebno se je to obneslo v mokrem vremenu, ker tube štedijo plezalčevo moč.

Francoski »Alpinisme« je prinesel v jesenskem zvezku v Germainovem prevodu članek o angleški ekspediciji na Mt. Everest, ki sta ga spisala John Hunt in Michael Westmacott. Sir John Hunt je prijatelj GHM (Groupe de la Haute Montagne), dovoljenje za prevod pa je dal angleški Alpine Club in Kraljeva zemljepisna družba (Royal Geographical Society). Tako slike kakor snov članka so naši planinski javnosti bolj ali manj znane. Novost so snimki iz aviona in pogled na vršni greben Mt. Everesta, posnet s Col

Sud. Posnetek nazorno kaže orjaške opasti, ki vise daleč preko grebena.

Huantsan je 6395 m visok vrh v Cordilleri Blanci. L. 1952 je v tem pogorju delovala znanstvena ekspedicija pod varstvom Geološkega inštituta v Amsterdamu in CAH (Club Alpin Hollandais). Junija in julija je ekspedicija porabila tudi za alpinistične vzpone, ki jih je vodil Lionel Terray. O vzponu na Nevado Huantsan pišeta v jesenski številki 1953 Alpinisme Holandca C. Egeler in Tom de Booy. Vzpon je visoke alpinistične vrednosti. Članek je ponazorjen s prvovrstnimi posnetki, opremljenimi z vrisano smerjo. Smer je večji del potekala po severnem grebenu in je od Terraya kakor od Holandcev terjala skrajne napore.

Maurice Herzog je napisal dr. Oudotu, o čigar smrtni nesreči smo lani poročali, topel spominski članek v glasilu GHM, v katerem poveličuje zdravnikovo tovarišvo, spretnost in inteligenco. Članek je prevzet z globoko hvaležnostjo junaka z Annapurne.

Novi vzpon v Mont Blancu. Lucien Devies in zakonski par Jean Franco so v neurju sestopili po severni steni Aiguille de Bionnassay, kar je prvi znani sestop. Tretji vzpon po južnem Aiguille Noire in Aiguille Blanche de Peuterey sta 24., 25., 26. julija izvršila Richard Hechtel in Günther Kittelmann. Več navez je ponovilo klasično smer po Aiguille Blanche de Peuterey. Štirje Angleži so ponovili (8. ponovitev) z vodnikom Francozom smer Poire (= hruška). Italijanske in švicarske navezke so osmič in devetih ponovile direktno smer v zapadni steni Aiguille Noire de Peuterey.

Grand Capucin je lani že doživel tretjo, četrto in peto ponovitev. Lucien Berardini in Robert Paragot (8., 9., 10. julija) Jean Couzy, Adrien Dargory, Guido Magnone in Andre Viatte (15., 16. in 17. jul.), vsi Parižani, ter Paul Habran iz Reimsa z vodnikom Gastonom Rebuffatom (12., 13., 14. avg.) so preizkušali, ali sta italijanski »veverici« Ghedina in Lacedelli pravilno ocenila težavnost tega orjaškega granitnega bloka. Francoske navezke so večji del bivakirale v zankah (stremenih) in potrjujejo, da je ta stena ena od najtršjih preizkušenj za plezalca, ne toliko zaradi ekstremne

težavnosti, kolikor zaradi stalne uporabe klinov. Čez 200 jih je treba zabiti. Stena je bolj previsna in zračna kakor zapadna stena Druja. V Druju pa so značilni odstavki proste plezarije VI +. Verjetno bo Grand Capucin tudi potem, ko bo v njem ostalo mnogo klinov, težji od severne stene Velike Zinne, kar zadeva plezalno tehniko. Doslej je v steni ostalo 60 klinov.

V Brenvi so julija 1953 po Rebuffatovi smeri izvedli tretjo in četrto ponovitev Jean Jaucques Asper, Marcel Bron in Italo Gamboni, nekaj dni nato pa še Gauchat in Claude Asper.

Mali Kapucin (Petit Capucin) ima od sept. 1953 tudi ekstremno težko smer. Naredila sta jo vodnika iz Courmayeurja Louis Glarey in Serge Viotto. Prvenstveno smer sta v Taculski piramidi (Piramide de Tacul) 4. avg. 1953 naredila vodnika Nava in Arthur Ottoz. 19. ponovitev po severnem ledeniku Aiguille du Plan sta julija lani izvršila Barbezat in Sandoz. Prvenstven je tudi vzpon po severnem grebenu Dent du Caiman (Kajmanov zob), ki sta ga izvedla brata Lesueur. Angleža H. G. Nicol in E. A. Wrangham sta v avgustu lani izvršila prvo ponovitev severno zahodnega grebena Aiguille des Grandes Charmoz. Na Aiguille du Géant sta večkrat pristopila G. Rebuffat in P. Habran, enkrat v eni uri in trideset. Prvi vzpon je doživela tudi Mont Mallet v zapadni steni, ki sta jo zmagala L. Bernardini in R. Paragot v 4 urah in pol. Po grebenu Tronchey so se na Grandes Jorasses povzpeli v četrti ponovitvi Angleži Harris, Jones, Rawlinson, Viney in Wrangham. 28. junija 1953 sta J. Couzy in A. Vialatte za weekend (oba iz Pariza!) izvedla osmo ponovitev severne stene Aiguille de Triolet, imela pa sta zadnjih 250 m do kolen nov sneg na ledu in na skali. Izstopila sta v škrbini nad Petites Aiguilles.

Eiger in Matterhorn sta lani doživela nove vzpone. Severno steno Eigerja sta sredi avgusta v 12. ponovitvi zmogla Nemca A. Hirschbichler in Erhard Riedl, sedmo ponovitev severne stene Matterhorna pa sta izvedla Tirolca Sepp Jöchler in Ernest Senn. Francoska vodnika Honoré Bonnet in Jean Minster pa sta se preizkusila v

Piz Badile, v sev. vzhodni steni, kjer ju je sredi avgusta 1. 1953 zatela nevihta in večdnevno slabo vreme. Vodnika sta morala dvakrat bivakirati.

V Cima Brenta Alta sta Josue Aiazzi in Andrea Oggioni obogatila alpinistični svet spet s smerjo »zgornje šestce« v sev. vzh. steni. Castiglioni, avtoriteta med vodniki v tej skupini, jo primerja s smerjo Gabriela in Livanosa v Cima Su Alto in Carlessa v Torre di Valgrande. Plezalca sta rabila 140 klinov in 5 lesenih zagozd. Smer poteka po previsni počli in je od plezalcev terjala en bivak (25., 26. jul. 1953). Plezalca Aste in Suzatti, ki sta jo avgusta lani ponovila, sta morala bivakirati dvakrat. Slednja dva sta se s 70 klini prvič pretolkla preko vzhodne stene Cima di Pratoflorito 31. jul. in 1. avg. 1953. Konec avgusta je Aste sam ponovil zelo težavno smer Graffer du Spallone in sestopil po Preussovi smeri v Campanile Basso.

V Dolomitih so lani seveda plezali na vseh koncih in krajih. J. Couzy in Schlieszler sta uspela v Campanile Comici, v severni steni, eni najlepših smeri v Dolomitih, znani po ekspozi-ciji, trdnosti skale, eleganci in prostem plezanju. Primerjajo jo severni steni Unterer Schlüsselkarturm v Wettersteinu. Težja je od Spigolo Giallo ali od južne stene v Torre Venezia. J. Couzy se je z Marcom Scoffierom kot četrta zmagovita naveza vpisal na vrh Marmolade di Rocca, na katerega se je septembra lani povzpel preko južne stene. Rabila sta 80 klinov, 20 jih je bilo že v smeri, tri sta morala pustiti. Couzy šteje to smer med »največje«, kar jih je bilo v Dolomitih pred letom 1951. Enako mislita tudi Abram in Livanos. Carlessova smer v Torre di Valgrande in Soldina smer v Marmoladi pa sta težji zaradi tehnično strožjih, previsnih, krušljivih mest. Prvič pozimi (25., 28. aprila 1953) sta po Sollederjevi smeri zmogla Saso Maor mlada Brunet in Salverio Scalet v dramatičnih okoliščinah, v snegu in dežju, brez rokavic in spalnih vreč, s tremi strašnimi bivaki. Pri sestopu sta srečala v četrti noči rešilno odpravo na normalni poti. V Cima della Madona, Spigolo del Velo sta 21. jan. 1953 uspela vodnika Lallo Gadenz in Giacomo Scalet. V Civetti je Gonda, ki se je na to ubil v Eigerju, po Sollederjevi smeri kot drugi samo-

hodec prodril na vrh, po isti poti je uspela tudi francoska naveza A. Barbezat in R. Guinot. J. Couzy je s Schlieszlerjem iz Heidelberga ponovil tudi Livanosovo smer v Cima Su Alto 3., 4., 5. avg. (5. ponovitev). 24 ur čiste plezarije, isti bivaki kot Livanos, pustil pa je v steni več klinov, kot pa jih je našel. Smer se jima zdi veličastna, težja od vseh, kar jih poznata (Solda in Vinatzer v Marmoladi, Carlessova v Torre Trieste in Valgrande, Zapadna Zinna, Punta Civetta, severna zajeda v Laliderer). Z njo merita samo še Torre di Valgrande, toda Su Alto ima dvakrat višjo steno. To je prvi primer, da sta se v vrhunski smeri našla v isti navezi Francoz in Nemec. — Tudi v Punta del Bancon, v severovzhodni steni je zaživela nova smer, v kateri sta Robert Gabriel in vodnik Armando Da Roit, oskrbnik zavetišče Vazzoler, porabila 100 klinov in plezala 24 ur. Smer označujeta kot plezalno šolo, podobno tisti v severozapadni steni Torre di Valgrande, težjo in naporejšo v tehničnih detajlih, manj trdo pa — v prosti plezariji. Robert Gabriel in George Livanos sta tudi prispevala k zbirki »najtežjih«. 12.—15. avg. (trije bivaki) sta po dveh neuspelih poizkusih izsilila v 31 urah čistega plezanja (650 m stene) s 193 klini prehod preko zapadnega grebena Monte Cavallo ali Ciavala v skupini Cundurine. Smer je težja in nevarnejša kot severozapadna zajeda v Cima Su Alto, vendar je smeri možno uiti na obe strani. Terja od plezalca vse: spretnost v prostem plezanju in izurjenost v tehniki. — Konec julija 1953 je Karel Gonda sam preplezal severno steno Velike Zinne v 3 urah. Pred njim so to zmogli samo Comici 1. 1937, Avstrijec Leo Sattlerberger 1. 1951 in Nemec H. Wörndl 1. 1952.

V Gross Glocknerju je Götz sam 5. febr. 1953 zmogel Pallanicinijev ozebnik. Pozimi tega ni še izvršil nihče. Ozebnik po naklonini spominja na Whymperjev ozebnik v Aiguille Verte, težje pa se je v njem orientirati.

Laliderer še vedno zavzema vidno mesto med »najtežjimi« ostenji v Evropi. 8., 9. avgusta sta četrto ponovitev po severni zajedi izvedla Paul Bernitt iz Münchena in Schlieszler iz Heidelberga v 21 urah. Smer primerjata južni steni v Torre Trieste, zdi se jima težja od severne stene Zap.

Zinne in severozapadne v Punta Civetta. Smer s polgc zgoraj navedenih ponovili še: Francoza Couzy in Schatz, Avstrijca K. Rainer in E. Streng, Bavarca Köllensperger in Penz in Slovenca Igor Levstik in Milan Sara. Prva sta prišla čez 21. in 22. sept. 1947 Tirolca F. Lorenz in Rebitsch po številnih brezuspešnih poskusih. V Kaiserju sta jugovzhodno zajedo v Fleischbanku preplezala Francoza A. Bertrand in R. Novet.

Amerikanska ekspedicija na K2, ki jo je vodil dr. Charles S. Houston, ni dosegla uspehov tudi zaradi pomanjkanja izkušenih domačinov. Ker ni bilo dovolj Šerp, so najeli Hunze, sicer pogumne in spretno, a brez tistega znanja, s katerim razpolagajo nosači plemena Šerpa. Imeli so vsi aparate s kisikom in, razume se, pri opremljenosti ni ničesar manjkalo. Potem je prihrumel še monsum, plazovi in ekspedicija se je komaj pretolkla pri umiku. Pri tem je plaz vzel Arthurja G. Gilkaya.

Na Abi Gamin, na katerega se je 1. 1950 povzpela angleško-švicarska ekspedicija, se pripravlja indijska odprava pod vodstvom majorja Gayala, toda po drugi poti, z juga. Indijci so se povzpeli tudi na Panč Čuli, 6904 m visok eleganten vrh v Garhwalu, junija 1953. Japonci pa se pripravljajo, da bi po stopinjah Francozov prišli na Annapurno. Na Manasluju so dosegli višino 7800 m, na kar jih je vihar prisilil k umiku. Indijci bodo skušali priti tudi na Pumori, 7068 m visok vrh na nepalsko-tibetski meji, zapadno od Everesta.

Andinizem je v 1. 1953 zabeležil lepe uspehe. Posebnost so bili mešane ekspedicije pod vodstvom starega Ghiglioneja in Rebitscha. Mudile so se v Cordillerah de Vilcanota, Lason-taiu, Vilcabambi in Coropuni (Coropuna je orjaški ognjenik z 8 vrhovi visok 6250 m. 15. julija 1953 so mu stali na temenu Ghiglione, Montanez, Mota in Rebitsch).

Francoska planinska zveza (Fédération Française de la Montagne — FFM) je priredila angleškimi alpinisti Hunlu, Hillaryju in Gregoryju sprejem. Navzoči so bili udje francoske ekspedicije na Anapurno in vodilni možje francoskega planinstva. V Elyséeju jih je nato sprejel tudi predsednik Republike Vincent Auriol.

Tensing Norkay pa je doživel počastitev 1. avg. 1953 na Breventu, kamor se je potegnil z vzpenjačo. Pri sprejemu so bili navzoči švicarski in francoski himalajci in vodilne osebnosti iz Chamönixa.

Maurice Herzog in Louis Lachenal sta lani že delala lepe zahtevne ture. Herzog je s sestro, brati in prijatelji plezal severno steno Aiguille de Bionnasay, Aiguille Verte po Mummeryjevem ozebniku in sestopil po grebenu Meniha, dalje Weisshorn po grebenu Schalli in s sestopom po južnem grebenu. Lachenal je nastopil službo profesorja. Prečil je Chardonent in Aiguille Verte in se povzpел po južnem grebenu Aiguille Noire de Peuterey v spremstvu Gastona Rebuffata. Knjiga o Anapurni je izšla tudi v danskem, norveškem, japonskem in holandskem jeziku.

Na **Matterhorn** je julija 1952 prišel tudi 79-letni Edvard Monod Herzen. Prvič se je povzpел nanj 1. 1902. L. 1952 je bil trinajstič na tej »gori gora«. Sept. 1951 je po normalni poti, ki pa je plezalna tretje stopnje, prišla na Torre Venezia tudi najstarejša hčerka vodnika Armanda da Roit.

Po angleškem uspehu na Mt. Everestu zaznamujejo tudi večji razmah angleških plezalcev v znanih smereh v Zapadnih Alpah in to brez vodnika. Angleži so se pretoklo leto zanimali tudi za naše gore. Dokaz temu je tudi ilustriran članek v »Sphere«, 1953, »Planinstvo v Titovi republiki«. Pohvalno omenja članek posebno Slovenijo in slovensko planinstvo — slovenski narodni šport, težavnost naših severnih sten in sposobnosti naših plezalcev. Slike predstavljajo pot na Prisojnik, okno v Prisojniku, Hribarice, Erjavčevo kočo na Vršiču... Slike je posnel Thorn Weir, ki se je mudil v Jugoslaviji.

CAB (Club Alpin Belge) izdaja svojo Revue d'Alpinisme (Alpinistično revijo). Revija ima dokaj razkošno opremo, niso pa na višini fotografije, čeprav je papir izvrstčen. CAB je bil ustanovljen 18. febr. 1883 torej 10 let pred našim SPD; častno predsedstvo je prevzel belgijski kralj. Vsebinska zvezka za l. 1953 (76 strani) prinaša med drugim nekrolog belgijskemu plezalcu Pierre Gaillyju. Gailly je lani padel na korejski fronti pri izvidniškem poletu. Bil je poleg Duboisa

najboljši belgijski plezalec, ki se je uveljavil tudi v Dolomitih (plezal je Sollederjevo smer v Civetti, sev. zapadno steno Lyskamma, Brioschijevo smer v Nordendu [Monte Rosa], pri kateri ga je zajel vihar in je močno ozebel, da so mu morali amputirati prste na nogi). Kratak članek je posvečen Mt. Everestu, največ prostora pa zavzema spis o Salcantayu, ki ga je prispevala Claude Koganova. Rodolpho Santiago poroča o andinizmu v Venezueli. L. in J. Didot poročata o turi v severni steni v Zap. Zinni, C. Pecheux pa o turi po Couturierovem ozebniku v Aiguille Verte. Izčrpno je poročilo o francosko-belgijski speleološki ekspediciji v masivu Vercon. Iz revije je razvidno, da CAB vzdržuje posebno priručne stike s francoski CAF in CAI.

Hans Gselmann, našim alpinistom dobro znani graški plezalec, se je v l. 1953 uveljavil med drugim tudi v »najtežjih« dolomitskih stenah. V oktobrski številki 1953 »Berge und Heimat«, popisuje turo v Torre di Valgrande, ki jo je izvršil s Seppom Huberjem, ki prav tako spada med »vrhunske« avstrijske plezalce.

Zemeljske piramide so eden od pojavov, ki so v Alpah ostale po ledeni dobi. Ta doba se je končala kakih 20 000 let pred našo in je trajala baje kakih 500 000 let. Najbolj znane piramide so ob Rittenu na Tirolskem; o njih je lani izdal monografijo dr. R. v. Klebelsberg. Piramide so nastale v ledeniški groblji in so do 15 m visoke. Znane so tudi piramide v Euseigne v Vald'Herens. Ljudstvo — še stari Kelti — je v teh fantastičnih ostan-kih videlo roparske velikane, ki so zaradi zločinov, storjenih nad potniki, okameneli. Sem in tja jih imenujejo »gosposodične« in si izmišljajo vse mogoče pripovedke o njih nastanku.

Fulpmes je bil že l. 1400 središče drobne železarske industrije. V 17. stoletju je to domačo obrt izboljšal neki Volderauer, Tirolci pa so z izdelki krošnjariji po vsem alpskem svetu. Z 19. st. je industrializacija v marsičem spremenila in vplivala na modernizacijo stubaiske lokalne industrije. L. 1897 so ustanovili posebno obrtno šolo za predelavo železa in jekla in povezali med seboj manjše obrate ter družbi dali ime »Werksgenossenschaft der Stubai-er Kleiseisenindustrie«.

Kdo danes ne pozna prvovrstnih alpinističnih rekvizitov iz Fulpmesa, izdelkov, ki se še vedno kosajo z najboljšimi proizvodi te vrste po svetu? Prav tako je znana firma Franz Hafner za izdelavo derez v Tragössu, ki je dolga desetletja imela svoje odjemalce med Italijani, Angleži, Francozi in Nemci. Trije rodovi družine Hafner so z Eckensteinovimi in Horeschowskyjevimi derezami proslavili avstrijsko kovačijo po vsem alpinističnem svetu. (L. 1951 je prišlo zaradi dediščine v družini do gnusnega bratomora.)

O spomeniku dr. Juliju Kugyju v Trenti je prinesla daljše poročilo tudi revija »Berge und Heimat«, glasilo ÖAV. Poročilo poudarja humanizem dr. Kugyja in duha strpnosti v govornih slovenskih gornikov pri odkritju spomenika.

Les Ecrins v l. 1953. Južno steno Doigt de Dieu (Božjega prsta) sta 29. julija kot druga preplezala René Gervais in Paul Lenain, Pic Sans Nom (Brezimni vrh) pa po velikem sev. zah. ozebniku kot deseta konec julija P. Girod in J. Latreille, ista dva kot enajsta in dvanajsta Col du Pelvoux. Šesto do deveto ponovitev je doživel tudi Coup de Sabre.

V Marmoladi so lani plezali jugozahodno steno jeseni 3. in 4. oktobra Nemci in Italijani. Prvikrat je smer VI. + preplezal samohodec, italijanski vodnik Cesare Maestri v 15 urah z enim bivakom, ki ga je prebil v nevihti. Čisti čas plezanja je daljši kakor pri mnogih navezah v dvoje, kar dokazuje skrajno težavnost smeri. Deseto in enajsto ponovitev beleži Carlesso-Mentijeva smer v sev. zah. steni Torre di Valgrande. Izvršili so jo Nemci Bär, Biller, Gast in Vogel iz Nürnberga, ter Italijana Aiuzzi in Oggioni. Prvi štirje so delali tudi sedmo ponovitev sev. zah. stene v Civetti. Četrto ponovitev Rattijeve smeri v Cima Su Alto pa sta opravila Florcaini in Pagani.

Veverice Franceschi, Bellodis, Lacedelli in Zardini so 27. julija spet pomnožili zbirko najtežjih z novo smerjo v jugovzhodni steni Monte Cenera. Za 400 m stene so porabili 70 klinov. V Piccolissimi di Lavaredo je tudi zabeležena nova smer: 28. avg. 1953 sta S. Jovane in B. Marandi preplezala vzhodno steno.

V Ruwenzoriju je Douglas Busk, angleški poslanik v Addis Abebi s Firminom in Pat Neylanom prvi prišel na vrh, ki so ga poimenovali »Elizabetha« (4960 m). Kot drugi se je povzpел na Savoia Peak (5005).

V Garhwalski Himalaji je 27. maja 1953 šef indijske ekspedicije sam prišel na vrh Panč Čulija, kar je prvi vzpon na to goro. Japonska akademska odprava univerze Kioto pod vodstvom Tošio Imanišija se je zaradi zgodnjega nastopa slabega vremena umaknila iz vzhodne strani Annapurne, zato pa so se Japonci že pripravili na drugo ekspedicijo na Manaslu v l. 1954.

Makalu bodo l. 1954 oblegali Francozi, ki že imajo dovoljenje nepalske vlade, dalje Amerikanci iz Kalifornije pod vodstvom Allen P. Stecka in Novozelanci pod vodstvom Edmunda Hillarya.

GHM (Groupe de la Haute Montagne) je zborovala lanske jeseni ob udeležbi 60 častnih udov in aktivnih udov pod predsedstvom Mauricea Herzoga. John Hunt in Hermann Buhl sta že več let člana ugledne francoske skupine. Skupščine se je udeležil tudi Douglas Busk in predaval o svojih vzponih v Ruwenzoriju.

Nepalski kralj s sinom Basundharo se je decembra l. 1953 mudil v Franciji na privatnem potovanju. Pri tej priložnosti se mu je predsednik francoske republike zahvalil za naklonjenost, ki jo je Nepal zadnja leta kazal do francoskih ekspedicij.

Marokanske Dolomite imenuje Francoz Marcel Rives skupino Aïoui v marokanskem Atlasu, ko popisuje svoje vzpone spomladi l. 1952. Sodeč po slikah so ti vrhovi, visoki od 3000 do 4000 m, po svojih stenah zares podobni Dolomitom.

Jean Couzy je o svoji lanski turi v Grand Capucinu, o kateri smo na kratko že poročali, napisal zanimivo reportažo v zimskem zvezku »Alpinizma« z edinstvenimi tehničnimi celostranskimi fotografijami, iz katerih je deloma vsaj razvidno, v čem so težave te »satanske« gore, kakor jo Couzy apostrofira. V steni se je pri drugem poskusu našel z navezo dveh veveric, Aizzijem in Oggionjem, »enako simpatično kakor slovit«. Reportaža prinaša tudi tehnično risbo in

celoten portret vzhodne stene. Smer ni direktna in se spodnje četrtine stene izogne, lahke so samo police za vstopom, sicer pa se v steni nepretrgoma vrste težka mesta IV. V. VI. + S VI. označuje Couzy samo dve mesti.

14600 ha zemlje je v zadnjih 30 letih izgubila Svica zaradi umetnih jezer, ki nastajajo s hidrocentralami. Površina bi zadoščala za 2600 povprečnih kmečkih posestev.

Novi vzponi v Dhauphinéjli. Severno steno Rateauja, ki sta jo prvič zmogla l. 1938 Fourastier in Madier, so drugič plezali 25. julija 1952 S. Coupé, Alain Cornaz, Jacques Dancet in Jean Laurent. Izstopno poč ocenjuje s VI. ali ED (= ST = skrajno težko, take kratice so začeli uvajati v »Alpinisme«). Eno tako mesto se omenja tudi v Doigt de Dieu v južni steni La Meije, ki sta jo prvič preplezala René Gallat in Alphonse Santimone 26., 27. in 28. julija 1951, ponovila pa René Gervais in Paul Le-

nain 29. julija lani. Sicer pa se smer suče med težavami IV. V. Nova smer je zabeležena v Pic Lamestine (Beaudet, Serge Coupé, Croset, Lyan) in v Aiguilles meridionale d'Arves. (Charles Boiron, Eugène Talon).

Nova je tudi smer v severni steni **Aiguille de Bionnassay**, ki sta jo naredila B. Kempf in Claude Laurendeau 30., 31. VIII. 1953 v 19 urah čistega plezanja. Jean Brunaud, Maurice Lenoir, Robert Marty, Georges Strouvé pa so 20. julija prvič preplezali severno stran Coul du Requin in ga prečili. Prvi vzpon je zabeležila tudi vzhodna stran La Brioché (kolač) 5. julija 1953 (E. Ischwall, R. Merle in André Contamine). Smer se giblje v stopnji IV. do V., značilne zanjo so orjaške poč med gladkimi ploščami. Vodnika Michel Bastien in André Contamine sta 30. junija 1952 prvič preplezala južni steber v Velikem Druju. Smer je sestavljena iz težav od IV. do VI.

Da bi povečali pri mladini zanimanje za planinstvo in s tem tudi za prirodne lepote naše domovine, razpisuje Planinska zveza Slovenije v soglasju s Svetom za prosveto in kulturo LRS

NATEČAJ

ZA NAJBOLJŠE ŠOLSKE NALOGE, PROSTE SPISE IN RISBE

Prosti spisi in risbe se morajo nanašati na planinsko naravo (potopisi, doživetja v gorah, obiski partizanskih krajev, opisi narodnih pojavov, planinskih cvetic in živali, razgleda z vrhov in slično). Natečaja se lahko udeležijo učenci in učenke srednjih in strokovnih šol ter ostala mladina do osemnajstega leta.

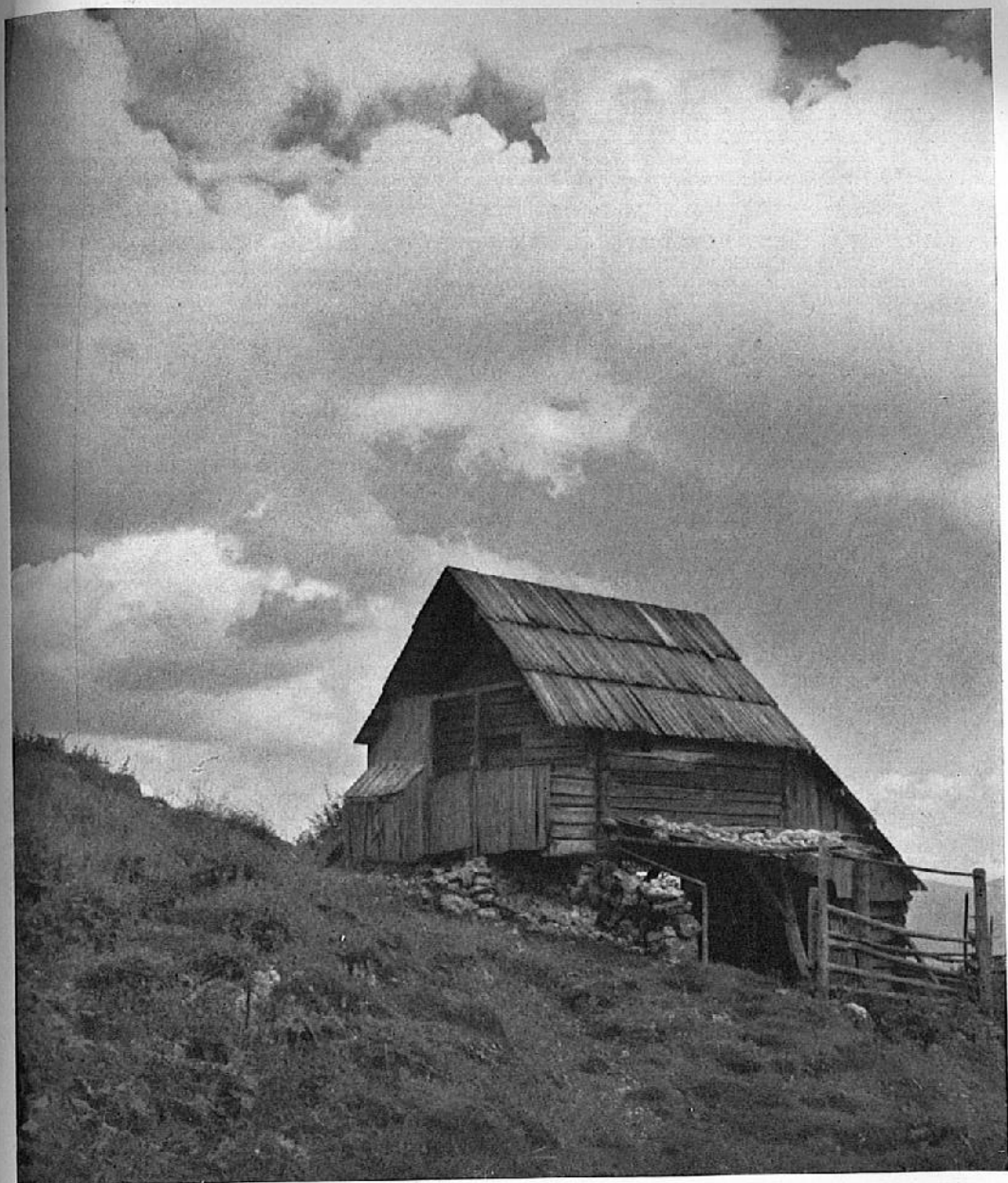
Nagrajenih bo 20 šolskih nalog, 15 prostih spisov in 10 risb od 1000 do 6000 din, v skupni vrednosti din 80 000. Dodatnih 15 nagrajencev bo prejemale v letu 1955 Planinski Vestnik brezplačno.

Najbolje ocenjena dela bodo objavljena v Planinskem Vestniku.

Sestavke in risbe bo ocenjevala posebna komisija, ki bo sestavljena iz predstavnikov Sveta za kulturo in prosveto LRS, Planinske zveze Slovenije in vzgojiteljev.

Prvo izločilno ocenitev bodo vršila šolska vodstva, ki jim bo treba poslati do 10. oktobra 1954 tudi vse proste risbe in spise. Drugo ocenitev bodo izvršile komisije pri pristojnih okrajnih svetih za prosveto in kulturo od 20. do 31. oktobra 1954. Končno ocenitev bo izvršila republiška komisija Sveta za prosveto in kulturo in Planinska zveza Slovenije. Rezultati bodo objavljeni na dan letošnje obletnice ustanovitve Nove Jugoslavije, 29. novembra 1954.

Ob pričetku šolskega leta 1954/1955 izda Planinska zveza za Slovenijo v sporazumu s Svetom za prosveto in kulturo LRS navodilo k temu razpisu.

PASTIRSKI STAN NA PLANINI GRINTOVCI

PROF. JANKO RAVNIK

***Ali ste si že
oskebeli zavarovanje zoper nezgode?***

Sprostite se gmotnih skrbi v primeru nesreče in predajte se polnemu užitku v Vašem športu. Skrbi preložite na zavarovanje.

Lahko se zavarujete skupinsko v okviru Planinskega društva, lahko pa tudi posamezno za vsote, ki odgovarjajo Vašim zahtevam. Premije in pogoji so ugodni

Državni zavarovalni zavod

RAVNATELJSTVO:

LJUBLJANA, Miklošičeva 19, tel. 21-777

PODRUŽNICE:

CELJE, Titov trg 1, tel. 23-45

KRANJ, Prešernova ulica 10, tel. 534

KRŠKO, Gubčeva 12, tel. 13

LJUBLJANA-MESTO, Ljubljana, Beethovnova 10, tel. 21-023

LJUBLJANA-OKOLICA, Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 21-776

MARIBOR, Partizanska cesta 47, tel. 21-34, 21-01

MURSKA SOBOTA, Lendavska cesta 22, tel. 95

NOVA GORICA, Cesta IX. korpusa 1, tel. 79

NOVO MESTO, Sokolska 1, tel. 150

POSTOJNA, Jamska ulica 5, tel. 28

Zastopstva v vseh večjih krajih Slovenije!

TISKARNA LJUDSKE PRAVICE

LJUBLJANA, Kopitarjeva 6

Knjigotisk,
rototisk,
offsettisk,
bakrotisk,
klišarna in
knjigoveznica

Kvalitetna izdelava vseh vrst grafičnih izdelkov

Planinci in planinke!

Pod zaščito
SOLEA kreme sonce,
voda in veter ne morejo
ogrozati Vaše kože,
ampak lahko le pospe-
šujejo njeno lepoto in
zdravje

Zahtevajte vedno in povsod: SOLEA kremo!

MARIBORSKA LIVARNA IN TVORNICA KOVINSKIH IZDELKOV

MARIBOR, Ulica Heroja Jevliča 11

Poštni p. št. 20 ☆ Tel. 04-13, 25-12, 23-07 ☆ Brzovav: Livarna Maribor

IZDELUJEMO:

medeninaste palice raznih dimenzij za avtomatsko obdelavo, odlitke vseh barvastih kovin, vodovodne, parne in sanitarne armature, gradbeno in pohištveno okovje iz medenine, niklano ali pokromano, črpalke, gibljive spiralne cevi, odkovke in odpreske iz bakrenih, cinkovih in aluminijevih legur, peči za kopalnice itd.

VRŠIMO:

pretapljanje in regeneracijo barvastih kovin

Naročila izvršimo kvalitetno in po konkurenčnih cenah
Kupujemo odpadke barvastih kovin po najvišji dnevni ceni

Planinci, smučarji!

Uporabljajte

le smuške maže in lake izdelka naše delavnice

Zaščitite

svojo opremo proti rji s kadmiraanjem, kar Vam hitro in solidno napravimo

Smuško in planinsko opremo Vam najceneje in najbolje popravi

ŠPORTNA DELAVNICA

Remškar Kosta

LJUBLJANA, Tržaška 40b, telefon: 20-963

Les-Ljubljana

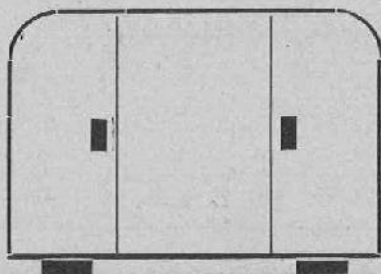
S SVOJIMI POSLOVALNICAMI

nudi po konkurenčnih cenah v najboljši kvaliteti

pohištvo vseh vrst, rezan in tesan les, parket, lesenit, lesno volno, ladijski pod, lesene barake in hiše po načrtih itd.

Opremljamo po lastnih ali Vaših načrtih:

Šole, kino dvorane, planinske domove, inštitute, restavracije, domove, hotele itd.

*Za vse informacije se obrnite na centralo
ali naše poslovalnice*

CENTRALA ZA FLRJ, LJUBLJANA, PARMOVA 37

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

MARIBOR

Poštni predal št. 9 ☆ Brzojavni naslov: TEKSTILTVOR MARIBOR
Telefon: 24-32, 24-16, 21-12, 26-33, 26-00

**PREDILNICE
TKALNICE
BARVARNE**

**TISKARNA
APRETURE
SUKANČARNA**

Proizvaja:

bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanele, popeline, cefirje, kretone, tiskanine iz bombaža in stanične volne, tkanine v imitaciji šantunga. Vse naše tkanine iz stanične volne kakor tudi šantung so apretirani proti mečkanju in so opremljeni s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža:

sukance za šivanje, hlačevino, klote, svilene serže, popeline, cefirje, kretone ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža:

barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in nizkih cenah

85 LET

ŽELEZARNE JESENICE

Točno pred 85 leti se je večina železarskih manufakturnih delavnic z Jesenic in okolice združila v večjo gospodarsko organizacijo, katera je ustvarila bazo, da se je razvila

moderna metalurška industrija

Že pred prvo svetovno vojno je bila Železarna Jesenice s svojo kvaliteto proizvodov poznana v Turčiji, Egiptu, Indiji, Perziji, Kini, Avstraliji, Novi Zelandiji, Braziliji, Sev. Ameriki, Maroku, Alžiru in mnogih evropskih državah. Danes zopet grede proizvodi Železarnice Jesenice v Turčijo, Egipt, Pakistan, Etiopijo, Burmo, Brazilijo in druge države

☆

Železarna Jesenice proizvodi preko 120 raznih kvalitet jekla, ki se uporabljajo v skoro vseh predelovalnih podjetjih naše socialistične domovine

ČEVLJARSKA ZADRUGA

„RATITOVEC“

STUDENO

p. Železniki nad Šk. Loko

izdeluje vse vrste
lahke in težke obutve
najnovejših vzorcev,
ter specialne goj-
zerje in smučarske
čevlje po
konkurenčnih cenah

Planinci, prepri-
čajte se z naku-
pom o kvaliteti in
solidnih cenah
naših izdelkov ter
jih priporočajte
tudi svojim prija-
teljem in znancem!

Hmetijska zadruga z o. j.

MARTINJ VRH

Sedež: ŽELEZNIKI — Telefon: Železniki 14

s svojimi obtnimi delavnicami:

mizarstvo
kolarstvo
kovaštvo

Gozdno lesna proizvodnja

Trgovina z vsem pohištvenim blagom

KMETIJSKA ZADRUGA

Češnjica

Lesni odsek KZ Češnjica se je že tako razširil, da predstavlja vzorno, určeno lesno podjetje. Ima že dve žagi, sodarno, zabojarno, mizarno, gerato z mehanično delavnico, dve vodni centrali, kalorično centralo in sušilnico za les. Vsi objekti so bili zidani od leta 1949 dalje po najmodernejših načelih. Zgradbe so vse zidane, delavnice pa velike, svetle in opremljene z najmodernejšimi stroji. Na celotnem lesnem obratu dela 200 ljudi. To zadržno podjetje je po svoji velikosti in organizaciji primer, do kakšne stopnje se lahko povzpne kmetijske zadruge. Vodstvo obrata ima v načrtu se izdelavo panel pilotč.

STAVBNO POHIŠTVO — FINO POHIŠTVO — KASETE ZA
RADIJSKE APARATE — EMBALAŽNI SODI — INDUSTRIJSKI
SODI — ZABOJI VSEH VRST — SODI IZ TRODEGA LESA

PRI
ŽELEZNIKI

»NIKO«

KOVINSKA ZADRUGA
ŽELEZNIKI

IZDELUJE

laboratorijske in pisarniške potrebljine

Analitske tehtnice

Precizne tehtnice

Laboratorijske centrifuge

Laboratorijske mešalce

Laboratorijski komplet

Precizna šestila

Mehanike za registratorje

Luknjače

Risalne žebličke

Papirne in palične sponke etc.

Naslov: „NIKO“ proizvodjalna zadruga kovinarjev ŽELEZNIKI

Telefon 10
Železniška
postaja:
Škofja Loka

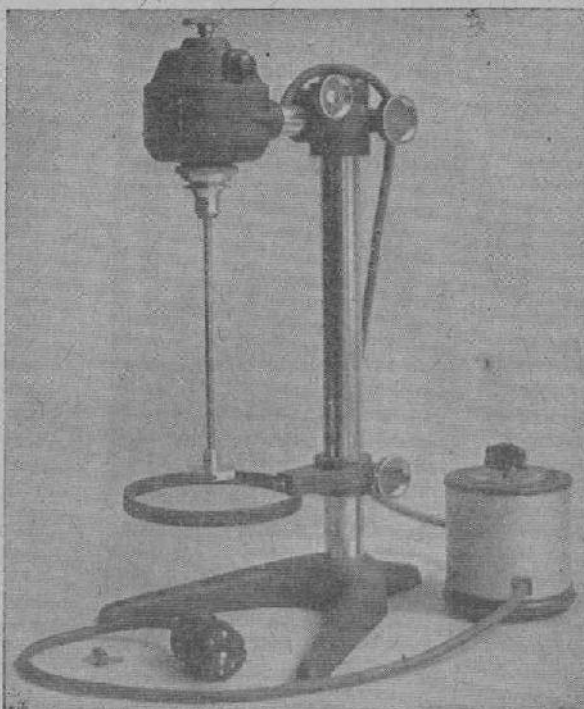
ZASTOPSTVO:

LJUBLJANA

ZAGREB

BEOGRAD

SKOPJE

Te dni je izšel

v seriji Planinske karte Slovenije že dolgo iskani zemljevid

KARAVANKE, KAMNIŠKE ALPE IN SOSEŠČINA

v merilu 1:75 000 in v petih barvah, velikost brez
roba 79 × 35 cm

Teren je plastično narisane z izohipsami na 50 m s senčenjem. Zemljevid je v prodaji z ovitkom ali brez njega. V mesecu juliju tudi izide pri Planinski založbi nova knjiga o slovenskem alpinizmu

V NAŠIH STENAH

IZBRANI PLEZALNI VZPONI V SLOVENSKEH ALPAH

Knjigo so napisali Igor Levstek, Rado Kočever in Mitja Kilar; besedilo bo vsebovalo 100 strani teksta in 45 celostranskih fotografij sten Julijskih in Kamniških Alp, tiskanih na umetniškem papirju in zaščiteni z biblijskim papirjem.

Še letos bo izšla monografija o dr. KLEMENTU JUGU, plezalcu, začetniku in pobudniku slovenske alpinistike

Na zalogi:

ZEMLJEVID JULJSKIH ALP
JAKOB ALJAŽ
BALTAZAR HACQUET
PLEZALNA TEHNIKA

Naročila sprejema Planinska zveza Slovenije,
Ljubljana, Likožarjeva 12, tel. 32-553 in vsa planinska
društva

ZAHTEVAJTE NAŠE PUBLIKACIJE V VSEH KNJIGARNAH!